

Тернопільський державний економічний університет

М.Л. Шумка, Т.О. Сілаєва, Н.В. Гнаевич

ПРАКТИКУМ З КУРСУ ЛОГІКИ

Тернопіль – 2006

М.Л. Шумка, Т.О. Сілаєва, Н.В. Гнаевич

ПРАКТИКУМ З КУРСУ

ЛОГІКИ

Тернопіль – 2006

Практикум з курсу «Логіка»/ – Тернопіль: ПП. Процюк, 2006. – 135 с.

Авторський колектив:

М.Л. Шумка, кандидат філософських наук, доцент

Т.О. Сілаєва, кандидат філософських наук, доцент

Н.В.Гнасевич, кандидат філософських наук, доцент

«Практикум» підготовлений згідно типової програми з курсу «Логіка» для студентів вищих навчальних закладів України. У структурі «Практикуму з курсу «Логіка» включено завдання до модулів, які контролюють знання з даної дисципліни. Модулі складаються з двох частин – теоретичної та практичної. У кожній частині автори застосовують як тестовий контроль, так і розв'язання логічних задач. «Практикум» включає в себе плани семінарських занять з курсу формальної логіки, практичні завдання до кожної теми, тематику рефератів та варіанти індивідуально науково-дослідних завдань.

«Практикум з курсу «Логіка» призначений для модульного контролю знань студентів вищих навчальних закладів.

Рецензенти:

Рекомендовано до друку

Вченою радою Тернопільського державного економічного університету (протокол № від 2006 р.)

Затверджено на засіданні кафедри філософії
Тернопільського державного економічного університету
(протокол

© М.Л. Шумка, Сілаєва Т.О.,
Н.В.Гнасевич.
2006

ЗМІСТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО "ЛОГІЧНОГО ПРАКТИКУМУ" _____ 3

» ТЕМАТИКА, ПЛАНИ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет і значення логіки (2 год.) _____ с.
Тема 2. Поняття (4 год.) _____ с.
Тема 3. Судження (4 год.) _____ с.
Тема 4. Загальна характеристика умовиводів. Дедуктивні умовиводи (4 год.) _____ с.
Тема 5. Індуктивні умовиводи. Гіпотеза і аналогія (2 год.) _____ с.
Тема 6. Основи теорії аргументації та еристики (2 год.) _____ с.

» МОДУЛЬНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1 модуль "ПОНЯТТЯ" _____ с.
2 модуль "СУДЖЕННЯ" _____ с.
3 модуль "УМОВИВОДИ" _____ с.

» ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ (30 варіантів)

_____ с.
ЛІТЕРАТУРА _____ с

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО “ЛОГІЧНОГО ПРАКТИКУМУ”

Шановне студентство!

Перед вами навчальний посібник з курсу логіки, призначення якого – допомогти студентові оволодіти так званою практичною логікою, а відтак – і сприяти формуванню культури мислення. Знання теоретичних основ традиційної логіки неможливе без практики застосування цього знання. Тому освоєння курсу логіки передбачає, що студент повинен:

- здійснити перехід від інтуїтивного вміння оперувати думками і поняттями, термінами і визначеннями до свідомого використання логічних правил і законів;
- мати уявлення про основні формально-логічні операції, про принципи їх дії, зокрема – в проблемних ситуаціях повсякденного спілкування, громадського життя, навчального процесу, при написанні наукової роботи тощо;
- уміти аналізувати, порівнювати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аргументовано проводити міркування і докази і т. ін.;
- уміти помічати логічні помилки в усній і письмовій мові, знаходити правильні шляхи спростування цих помилок;
- уміти вірно побудувати висновок, логічно провести доведення.

Всіма цими вміннями має володіти дипломований фахівець.

В межах даного курсу передбачені семінарські (практичні) заняття, на яких студенти познайомляться з основними методами практичної логіки, відпрацюють навички постановки і рішення проблем, прийоми логічно коректної полеміки, отримають знання про логічні правила науково-дослідної роботи, роботи з текстами тощо.

Автори «Практикуму» намагалися підібрати найрізноманітніші завдання, які допоможуть студентам перетворити теоретичний багаж знань на практичну логіку.

«Практикум з логіки» складається із III розділів.

Перший розділ містить в собі тематику та плани семінарських занять, а також теоретичні питання з кожної теми курсу і відповідні практичні завдання. **Обов'язковою самостійною роботою** при підготовці до семінарського заняття є усна відповідь на запропоновані теоретичні питання. Написання реферату або повідомлення на подані теми має факультативний характер.

Практичні завдання до теми семінарського заняття виконуються як в аудиторії, на семінарському занятті, так і як домашня письмова робота (в межах, визначених викладачем). На семінарському занятті відповіді на практичні завдання студент, за рішенням викладача, подає у письмовій або в усній формі.

До **другого розділу** автори внесли три контрольних модулі до основних тем курсу: «Поняття», «Судження», «Умовивід». Модульні завдання підготовані у тестовій формі і передбачають лише один варіант правильної відповіді.

У **третьому розділі** включено 30 варіантів **індивідуальних науково-дослідних завдань**. Кожне **ІНДЗ** складається із чотирьох завдань, котрі покликані ініціювати творчу думку студента та продемонструвати його вміння самостійно використовувати логічну теорію на практиці. **Індивідуальне науково-дослідне завдання** допоможе студенту здійснити самоконтроль у засвоєнні знань з логіки. Водночас така робота є і формою контролю знань студентів з боку викладача. ІНДЗ виконується письмово на окремих сторінках паперу формату А 4 з титульною сторінкою стандартного зразка і здається викладачеві наприкінці курсу.

Бажаємо вам успіхів в роботі!

**ТЕМАТИКА, ПЛАНИ І ПРАКТИЧНІ
ЗАВДАННЯ**

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет і значення логіки

План

1. Предмет логіки.
2. Особливості абстрактного мислення та його основні форми.
3. Основні закони логіки.
4. Історія розвитку логіки як науки.
5. Значення логіки.

Теоретичні питання: завдання для самостійної роботи

I. Відповісти на питання:

1. Поясніть зміст поняття "логічна форма", і які логічні форми ви знаєте?
2. Чи є тотожними поняттями "логічна форма" та "форма мислення"?
3. У чому різниця двох понять: "логіка" і "логічне мислення"? При яких значеннях вони можуть бути тотожними поняттями?
4. Що означає вислів "формалізувати висловлювання"?
5. Поясніть двозначність речення: "Ти не маєш логічного мислення".
6. Які межі застосування логіки? У чому її сила і у чому – слабкість?
7. Як ви розумієте вираз "жіноча логіка"? Чи є тут натяк на певну вузькість і обмеженість логіки і логічного мислення?

II. Підготувати реферат або повідомлення з теми:

1. Аристотель як засновник логічної теорії. (Логіка Аристотеля)
2. Історія розвитку логіки в Україні.
3. Встановлення та розвиток класичної та некласичної логіки.
4. Логіка та економічне мислення.
5. Логічна культура юриста.
6. Методологічна функція законів логіки при аналізі економічних проблем.
7. Логічні помилки, які виникають при порушенні законів логіки.

Практичні завдання

1. Вимоги яких законів логіки порушені в наведених прикладах (в міркуваннях або в поняттях):

- a) на семінарському занятті студент запитує викладача: "Чи можна карати за те, чого не робив?" – "Звичайно, ні," – відповідає той. "Тоді не ставте мені двійки, – говорить студент, – я сьогодні не підготувався";
- b) неправильне правило;
- c) я – спортсмен, отже, мені потрібно поставити залік з логіки;
- d) цей фрукт зелений і не зелений;
- e) цей фрукт зелений, отже він не є достиглим;
- f) – "Чому ви називаєте ваш хор змішаним, адже в ньому самі жінки?" – "Бо одні вмюють співати, а інші – ні".

2. Чи виконуються вимоги закону достатньої підстави в наведених прикладах:

- a) вода гасить вогонь, бо вона холодна і рідка;
- b) він почервонів, отже, він винний;
- c) потрібно брати парасольку, бо надворі дощ;
- d) зараз весна, тому падає дощ;
- e) я не підготувався, тому отримав «2»;
- f) зараз день, тому на вулиці видно.

3. Спробуйте вирішити логічну задачу: перед вами три карти. Всі вони лежать крапом догори. Дещо про них відомо.

- a) Справа від короля – дама або дві.
 - b) Зліва від дами – дама або дві.
 - c) Зліва від карти бубнової масті – карта пікової масті або дві.
 - d) Справа від карти пікової масті – карта пікової масті або дві.
- Які ж карти лежать перед вами ?

4. Чи порушуються основні закони логіки (закон тотожності, закон протиріччя, закон виключеного третього) у таких міркуваннях:

- a) Неможливо з'їсти яйце натще: відкусивши його один раз, вже не будеш їсти його натще;
- b) Вершник не може зійти з коня, якщо він зійде з коня, тоді це вже буде не вершник. Отже, не вершник, а піший зійшов з коня.

5. Використовуючи закон подвійного заперечення, спростіть висловлювання:

1. Неправда, що твердження про неспроможність Петренко завершити дану справу не має підстав.
2. Не можна не погодитися із спростуванням хибності інформації про відсутність серйозних наслідків вчорашньої аварії.
3. Навряд чи не заслуговує на довіру спростування того, що заперечення факту відсутності плагіату у даному творі не викликає сумнівів.
4. Не є правим той, хто не погоджується із спростуванням твердження, що на цей раз необачно було наполягати на тому, що цей злочин вчинив не Н.

6. Наведіть приклади порушення закону виключеного третього.

7. Поясніть, використовуючи вимоги закону достатньої підстави, правильність висловлень в наведених прикладах:

- a) він почервонів, отже, він винен,
- b) вода гасить вогонь, бо вона холодна і рідка,
- c) ціна на товари зросла, тому попит зменшиться.

8. Поясніть, у яких, наведених нижче парах, проявляється закон виключеного третього:

- a) віруючий атеїст;
- b) віруючий невіруючий;

9. Поясніть, чи дотримуються закону тотожності у відповідях на такі запитання:

- a) Ви підготовлені до екзамену? Я готувався.
- b) Які є види понять? Поняття поділяються на конкретні й абстрактні.
- c) Ви громадянин якої держави? Я українець.
- d) Скільки років прожив Гегель? Він помер у 1831 році.

9. Поясніть, що саме в наступних прикладах є порушенням (ненавмисним, або навмисним – як літературний прийом) закону тотожності:

- 1) Ви підготовлені до екзамену? – Я готувався.
- 2) Ви громадянин якої держави? – Я українець.
- 3) Скільки років прожив Гегель? – Він помер у 1831 році.
- 4) «В дитинстві у мене не було дитинства» (А.Чехов).
- 5) «Ноздрев був у певному відношенні історичною людиною. Жодне зібрання, де він був, не обходилося без історії» (Н. Гоголь).
- 6) «Іван Грозний був сином бездітних батьків» (із шкільного твору).
- 7) «Чоботи треба взувати на свіжу голову» (із армійського гумору).
- 8) Ця статуя — художній твір. Але вона твоя. Значить вона є твій художній твір.
- 9) Злодій не бажає придбати нічого поганого. Придбання хорошого є справа хороша. Отже, злодій бажає хорошого.
- 10) «Наш колектив, товариші, це золотий колектив, це навіть алмаз, який ще довго треба шліфувати, щоб він перетворився на смарагд».
- 11) «З причини сімейних обставин, тобто хвороби поросяти, я мала невихід на роботу 4 дні».
- 12) «Посилаю анонімку на продавця, оскільки не знаю її прізвища» .

Спіраючись на знання закону несуперечності і закону виключеного третього, з'ясуйте, чи можуть бути наступні судження а) обидва істинними; б) обидва хибними:

- 1. Більша частина студентів нашої групи займаються спортом. – Жоден із студентів нашої групи не займається спортом.
- 2. Не будь-які факти можуть бути вагомими аргументами. – Деякі факти можуть бути вагомими аргументами.
- 3. Президент компанії запланував зустріч з бізнес-партнером на четвер. – У четвер президент компанії ні з ким з партнерів по бізнесу не планував зустрічатися.
- 4. Кожна курка хвалить свій курятник. – Жодна курка не хвалиться своїм курятником.
- 5. Деякі банкіри є меценатами. – Жоден банкір не є меценатом.
- 6. Жодна людська доля не є щасливою. – Кожна людська доля є щасливою.

Спіраючись на знання закону несуперечності і закону виключеного третього, з'ясуйте, чи можуть бути наступні судження а) обидва істинними; б) обидва хибними:

- 1. Всі члени садівничого товариства «Гібрид» мають сплачувати щорічні внески. – Деякі члени садівничого товариства «Гібрид» не мають сплачувати щорічні внески.
- 2. Всі суспільні конфлікти спричинені майновим інтересом. – Не всі суспільні конфлікти спричинені майновим інтересом.
- 3. Усі мільйонери є ощадливими людьми. – Жодний з мільйонерів не є ощадливою людиною.
- 4. Злочинці не могли проникнути в магазин через димар. – Злочинці проникли в магазин через димар.
- 5. Деякі посадові зловживання підлягають (під) кримінальному покаранню. – Деякі посадові зловживання не підлягають кримінальному покаранню.
- 6. Обвинувачений має право на останнє слово. – Деякі обвинувачені не мають права на останнє слово.

Вкажіть міркування, в яких порушені вимоги закону достатньої підстави.

- 1. Студенту Н. потрібно поставити залік з логіки, оскільки він брав участь у концерті студентської самодіяльності «Ліра».
- 2. Громадянин К. не займався хабарництвом, тому він не може бути притягнений до кримінальної відповідальності.
- 3. Вина підсудного є очевидною хоча б з тієї обставини, що його батьки були двічі судимі.
- 4. Вашого знайомого можна назвати істинним інтелігентом, оскільки він закінчив інститут, а кожна людина, що має вищу освіту, – інтелігент.
- 5. Ця людина не є місцевим жителем, бо всі місцеві жителі знають дорогу до річки, а ця людина не знає її.

Яка логічна помилка допущена в даному висновку:

- Чому студент А. одержав незадовільну оцінку з філософії?
- Тому що він нічого не знає.

– Як нічого не знає! Він у нас відмінно розбирається в комп'ютерній техніці.

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

Тема 2. Поняття (4 год.)

План

1. Логічна характеристика поняття.
2. Логічна структура поняття. Види понять за обсягом і змістом.
3. Логічні відношення між поняттями.
4. Логічні операції з поняттями:
 - обмеження і узагальнення понять;
 - визначення понять, основні правила визначення понять і помилки, можливі при визначенні.
 - поділ понять, основні правила поділу понять і помилки, можливі при застосуванні поділу.

Теоретичні питання: завдання для самостійної роботи

I. Відповіді на питання:

1. Що таке ознака предмета?
2. Які ознаки називаються істотними?
3. Охарактеризуйте поняття як форму мислення.
4. Поясніть, що становить зміст поняття ?
5. Поясніть, що становить обсяг поняття ?
6. На які види поділяються порівнянні поняття ?
7. Які є види сумісних понять ?
8. Які є види несумісних понять ?
9. Поясніть як повинна проходити операція поділу понять ?
10. Чим відрізняється логічна операція поділу поняття від розчленування конкретного предмету?
11. Поясніть як треба провести операцію обмеження та узагальнення понять ?
12. Що таке визначення поняття ?
13. Які види визначення понять ви знаєте?
14. У чому особливість неявних понять?
15. Яких правил потрібно дотримуватись при визначенні понять ?
16. Яке значення має логічна операція визначення ?

II. Підготувати реферат або повідомлення з теми:

1. Взаємозв'язок поняття з іменем (словом).
2. Логіко-пізнавальні функції основних прийомів утворення понять.
3. Дефініція понять та застосування визначень на практиці.
4. Роль класифікації в науковому процесі.
5. Аналіз застосування понять в юриспруденції та економіці.

Практичні завдання

1. Назвіть істотні ознаки предметів:

а) товар; б) студент; в) маркетолог; г) держава; д) право; е) телефон; є) конституція.

2. Дайте визначення понять:

а) газета; б) психологія; в) клієнт; г) власник; д) банк.

3. Здійсніть операцію обмеження наступних понять: лікар, картина, договір, угода, товар, валюта, бухгалтер.

4. Проведіть поділ понять: норма, держава, податок, звуки, ліс, закон, право.

5. Здійсніть узагальнення наступних понять: секунда, рослина, ручка, адвокат, злочинець, гроші.

6. Назвіть поняття, які будуть у відношенні суперечності до наведених:

а) приватна справа; б) одноповерховий будинок; в) знайомий; г) рентабельний.

7. Підберіть до поданих понять родові та видові поняття:

а) викладач; б) суспільство; в) економіст; г) інститут; д) рослина; е) магазин; ж) державна установа.

8. Знайдіть поняття, співвідпорядковані наведеним поняттям:

а) засоби інформації; б) меблі; в) вищий навчальний заклад.

9. Виконайте логічні операції обмеження і узагальнення для кожного з наступних понять: а) директор; б) зерно; г) валюта; д) господарство; е) економіка.

10. Встановіть правильність наступних визначень. Якщо визначення подані неправильно, то вкажіть, яке правило порушено:

а) Кібернетика — наука про загальні закономірності процесів управління і передачі інформації в складних машинах, живих організмах і суспільстві.

б) Слово, використане в переносному значенні, називається метафорою.

в) Бізнес — це поєднання війни і спорту.

г) Адвокат — це юрист, що захищає інтереси громадян і організацій в суді, надаючи їм допомогу з правових питань.

д) Регенерація — процес відновлення втрачених або пошкоджених частин тіла.

е) Світогляд ділової людини — система його поглядів на оточуючий світ.

ж) Інтелігенція — суспільний шар людей, що володіють спеціальними знаннями в області науки, культури і що професійно займаються складною розумовою працею.

з) Нація — стійка історична спільність людей.

и) Шахрай — людина, що займається шахрайством.

11. Вкажіть, які з названих понять є загальними, одиничними, нульовими, збірними:

а) міжнародна економіка; б) президент; в) економіка; г) русалка; д) промисловий комплекс України; е) кредитор.

12. Зобразіть схематично відношення між поняттями:

- a) економічна операція – купівля – продаж;
- b) вчений – політик – українець;
- c) офіцер – юрист – спортсмен;
- d) мама – викладач – брат.

13. Скажіть чи правильне зроблено поділ поняття? Якщо ні, то проаналізуйте помилки:

- a) Робота над рефератом може бути виконана сумлінно і несумлінно.
- b) Відносини між людьми бувають доброзичливими і недоброзичливими.
- c) За державним устроєм держави поділяються на унітарні, федеративні і конфедеративні..
- d) Хімічні речовини поділяються на кристалічні і аморфні.
- e) Залози поділяються на залози зовнішньої секреції і залози внутрішньої секреції.
- f) Мови діляться на природні, штучні і народні.
- g) Годинники поділяються на наручні, настінні, настільні і баштові.
- h) Вироки бувають звинувачувальними, виправдовувальними і несправедливими.
- i) Злочини поділяються на зловмисні, необережні і господарські.
- j) Викрадення особистого майна громадян класифікується як крадіжка або грабіж.
- k) Думки за якістю поділяються на стверджувальні і заперечні.
- l) В еволюції органічного світу розрізняють два види відбору: природний і штучний.

14. Визначте види відношень між сумісними поняттями і зобразіть їх за допомогою кругових схем.

- a) злочин, кримінальне правопорушення; б) вищий учбовий заклад, університет; в) орган державного управління, міністерство; г) республіка, форма правління; д) президент; президент України, голова держави;
- ж) менеджер, бізнесмен.

15. Підберіть поняття, підпорядковані даним.

вчене звання, злочин, закон, море, чеснота, демократія, художня література, міський транспорт, смичковий інструмент, вищий навчальний заклад, операція, спортивна гра.

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

Тема 3. Судження (4 год.)

План

1. Загальна характеристика судження та його структура.
2. Класифікація суджень
3. Розподіленість термінів у судженнях.
4. Логічні відношення між судженнями. Логічний квадрат.
5. Складні судження та їх види. Таблиці істинності.

Теоретичні питання: завдання для самостійної роботи

I. Відповісти на питання:

1. Чим судження відрізняється від речення?
2. Які питання називаються риторичними і чому деякі питальні речення є судженнями?
3. Які судження називаються категоричними?
4. Що називається "термінами" судження?
5. Що означає "розподіленість термінів у судженнях"? Які терміни є розподіленими, а які – нерозподіленими?
6. Що називається "materією" судження?
7. Які з категоричних суджень знаходяться у логічних відношеннях?
8. Що саме демонструє в логіці так званий "логічний квадрат"?
9. Наведіть приклади суджень A та I з однаковими S і P, щоб вони були би:
 - одночасно істинним;
 - одночасно хибними.
10. Придумайте приклади суджень E і O з однаковими S і P, щоб вони були:
 - одночасно істинними;
 - одночасно хибними.
11. Що означає привести судження в нормальну форму?
12. Чим прості судження відрізняються від складних?
13. Яка основна ознака умовних суджень?
14. Чим відрізняються слабкі і сильні дедукції?
15. Використовуючи таблиці істинності поясніть:
 - a) за яких умов кон'юнктивне судження буде істинним.
 - b) за яких умов судження строгої диз'юнкції буде істинним.
 - c) за яких умов судження слабкої диз'юнкції буде істинним.
 - d) за яких умов імплікативне судження є хибним.
 - e) за яких умов судження еквівалентне буде істинним.

II. Підготувати реферат або повідомлення з теми:

1. Модальні висловлювання та їх структура
2. Історія становлення модальної логіки.
3. Логічний аналіз запитань та відповідей.
4. Логіка і мистецтво спілкування.
5. Значення суджень як форми мислення.

Практичні завдання

1. Вкажіть логічний суб'єкт та предикат в поданих судженнях:

- a) У липні дні стають коротшими.
- b) Київ – столиця України.
- c) Деякі птахи зводять свої гнізда на землі.
- d) Студенти люблять відпочивати.
- e) Всі неповнолітні не мають виборчих прав.
- f) Жодна людина не хоче хворіти.

2. Визначте вид судження за обсягом суб'єкта:

- a) Правдиві герої не хизуються своїми подвигами.
- b) Астрономічні прилади – найточніші прилади.
- c) Один у полі не воїн.
- d) Продавець зобов'язаний вручити покупцеві касовий чек.
- e) Всі підприємці є платниками податків.
- f) Деякі підприємці не виплачують робітникам вчасно заробітної плати.
- g) Жоден бізнесмен не бажає стати бідним.

3. Наведіть приклади суджень A, E, I, O.

4. Визначте, які з поданих суджень є релятивними, атрибутивними, екзистенційними:

- a) Гімалаї вищі від Альп.
- b) Київ більший за Тернопіль.
- c) «Торговий світ» має найбільшу мережу магазинів.
- d) Магазин «Діамант» має різні види товарів із золота.
- e) Шахмати – давня гра.
- f) Всі знають, що банк «Аваль» святкує своє десятиліття.

5. Визначте розподіленість термінів у поданих судженнях:

- a) Філософія – любов до мудрості.
- b) Історія – суспільна наука.

- c) Товар – річ, яка задовільняє будь-які потреби і може обмінюватись на іншу річ.
- d) На виставці продукція нашої фірми одержала високу оцінку.
- e) Деякі банки дають на вклади високі проценти.
- f) Жоден бізнесмен не є військовослужбовцем.

6. Дано терміни і їх розподіленість, складіть з них судження та виразіть відношення між термінами коловими схемами:

- a) Поняття (S+). Судження (P-).
- b) Гриби (S-). Їстівні (P+).
- c) Те, що блищить (S+). Золото (P+).
- d) Адвокати (S+). Юристи (P-).
- e) Вихователь О. Македонського (S+). Творець формальної логіки (P+).
- f) Люди (S+). Економічні зрушення (P-).

7. Визначте, які з наведених речень виражають судження:

- a) Нарешті прийшла весна.
- b) Хай живе демократія!
- c) Хто може випити Дніпро?
- d) Хочеш їсти калачі, не лежи на печі.
- e) Акціонери голосували за реорганізацію товариства.

8. Визначте вид судження та його терміни, вкажіть формулу судження:

- a) Батьки люблять своїх дітей.
- b) Грошовий обіг є чинником ринкових відносин.
- c) Усі громадяни України зобов'язані виконувати закони держави.
- d) Ніхто не може відмінити об'єктивні закони природи.
- e) Кожне підприємство в процесі своєї діяльності прагне отримати якомога більший дохід.
- f) Деякі концерни є добровільними об'єднаннями підприємств.

9. Визначте судження за якістю.

- a) Деякі народи до цих пір перебувають у неволі.
- b) Робота зроблена неякісно.
- c) Життя прожити – не поле перейти.
- d) Він є недобра людина.
- e) Водоканал не мав можливості стовідсотково розрахуватися з боргами.
- f) Голова акціонерного товариства не запросив на збори всіх членів товариства.

10. Встановіть розподіленість термінів у поданих судженнях. Відношення між термінами зобразіть за допомогою колових схем.

- a) Всі люди мають високу мораль.
- b) Деякі пенсіонери мають вклади у банках України.
- c) Будь-який товар має свого покупця.
- d) Деякі угоди є відплатними.
- e) Усі маркетологи мають економічну освіту.
- f) Жоден військовослужбовець не є робітником.

11. Визначте вид судження і подайте його формулу.

- a) Я буду наполегливо працювати і отримаю хорошу оцінку з філософії.
- b) Або я вкладу гроші в банк «Аваль», або в банк «Надра».
- c) Люди кривдять один одного чи з ненависті, чи з заздрості, чи з презирства.

13. Визначте, які з поданих суджень є модальними. Вкажіть вид модальності.

- a) Знав я місто, ліси і гори, і в морі бачив кораблі.
- b) Краще ні над ким не панувати, ніж будь-кому прислугуватись.
- c) Для причини необхідно одне: щоб у неї був наслідок.
- d) Зміни в політичній сфері впливають на зміни в економічній сфері.
- e) Ми повинні знати економічні закони.

14. Запишіть до поданих суджень їхні формули, визначте вид судження (вказіть символічну літеру кожного з суджень - А, І, О, Е), вкажіть суб'єкт, предикат та зв'язку.

- a) Деякі фірми здатні виконувати великі економічні проекти.
- b) Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року.
- c) Рентабельність продажу є маржею прибутку.
- d) Кредиторська заборгованість складає значну частину пасивів господарства.
- e) Акції не завжди можна негайно купити чи продати.
- f) Деяких користувачів інформації цікавлять питання оцінки фінансового становища.
- g) Законодавча база України не підтверджена конкретними фактами.
- h) Деякі підприємства не здають вчасно фінансової звітності.

15. Із наведених суджень виділіть такі пари, які можуть бути одночасно істинними.

- a) Всі підприємства роздрібною торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Не всі підприємства роздрібною торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки.
- b) Всі питання бухгалтерського обліку лізингових операцій в Україні потребують вивчення науковців. Деякі питання бухгалтерського обліку лізингових операцій в Україні не потребують вивчення науковців.
- c) Деякі орендні відносини у сільському господарстві стали предметом дослідження у науці. Деякі орендні відносини у сільському господарстві не є предметом дослідження у науці.
- d) Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку містять визначення терміна «інвестиції».
- e) Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкової структури. Не всі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкової структури.

16. У поданих атрибутивних судженнях знайдіть суб'єкт, предикат і зв'язку. Визначте кількість і якість суджень.

- a) Усі особи, що займаються підприємництвом, сплачують податки.
- b) Особа, що вчинило злочин, підлягає кримінальній відповідальності.
- c) Деякі країни не мають великих природних запасів сировини.
- d) Багато поетів писали про героїзм солдата на війні.
- e) Жоден нетверезий водій не повинен сідати за кермо.
- f) Деякі підприємці не витримують натиску конкурентів на ринку.
- g) Частина підприємств нашого міста досягла певного успіху.
- h) Всі громадяни України мають право на освіту.
- i) Жодна людина не буде обділена увагою служби соціального захисту населення.
- j) Певна частка бізнесменів входить в клуб мільйонерів.

17. Подайте об'єднану класифікацію суджень. Приведіть їх буквені позначення і формули.

- a) Жодна нормальна людина не бажає зла іншому.
- b) Деякі робітники заводу мають високий тарифний розряд.
- c) Деякі осуджені є рецидивістами.
- d) Незаконна операція є недійсною.
- e) Жоден літак не вийде в рейс без технічного огляду.
- f) Всі дрібні підприємства торгівлі були приватизовані.

18. Встановіть вид складного судження та його складові. Запишіть судження за допомогою символів.

- a) Розпорядження міської адміністрації видаються за підписом голови адміністрації або одного з його заступників.
- b) Якщо між сторонами досягнута згода, то договір вважається заключеним.
- c) Фірма встановлює вікна за бажанням замовника або дерев'яні, або пластикові.
- d) Якщо громадянин досяг 18-річного віку, він стає повнолітнім.
- e) Прокурор або підтримує обвинувачення, або відмовляється від нього.
- f) Джентльмени не говорять про гроші — джентльмени мають гроші.
- g) Якщо сьогодні четвер, то завтра п'ятниця.
- h) Якщо особа зловживає службовим становищем, то вона притягується до кримінальної відповідальності.

19. Знайдіть сполучні і розділові судження. В розділових судженнях вкажіть вид диз'юнкції, позначте її за допомогою символів.

- a) Гриби, що збирані у лісі, бувають або отруйні, або неотруйні.
- b) Мудра природа усе потрібне зробила легким, а важке непотрібним.
- c) Завданням менеджменту є задоволення потреб клієнтів шляхом виробництва товарів чи надання послуг.
- d) Світ ловив мене, але не спіймав.
- e) Діяльність підприємства можна охарактеризувати або як рентабельну, або як нерентабельну.
- f) У випадку захворювання до лікаря звертаються або за місцем роботи, або за місцем проживання.
- g) Власність на засоби виробництва існує або у формі приватної, або кооперативної, або державної.

20. Вкажіть антецедент (логічну підставу) і консеквент (наслідок) в умовних судженнях. Дайте їх символічну запис.

- a) Потрібно мати великий розум, щоб уміти не показувати іншим своєї розумової переваги.
- b) Якщо влада в країні здійснюється вибраними органами, то форма правління називається республікою.
- c) Учений буде вельми здивований, якщо його здогадка не підтвердиться.
- d) Якщо студент одержить "відмінно" за іспити, йому буде вручено «червоний» диплом.
- e) Якщо відсутній склад злочину, то кримінальна справа не
- f) Якщо бажаючих виступити більше немає, дебати припиняємо.

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

Тема 4. Загальна характеристика умовиводів. Дедуктивні умовиводи (4 год.).

План

1. Умовивід як логічна форма. Види умовиводів.
2. Безпосередні умовиводи:
 - а) перетворення суджень;
 - б) обернення суджень;
 - в) протиставлення предикату в судженні;
 - г) виводи за логічним квадратом.
3. Простий категоричний силлогізм:
 - а) структура категоричного силлогізму;
 - б) правила термінів і засновків;
 - в) фігури і модуси категоричного силлогізму.
4. Умовиводи зі складних суджень:
 - а) умовні та умовно-категоричні умовиводи;
 - б) розділові та розділово категоричні умовиводи;
 - в) умовно-розділові умовиводи.
6. Скорочені, складні, і складноскорочені силлогізми.

Теоретичні питання: завдання для самостійної роботи

I. Відповісти на питання:

1. Яка форма мислення називається умовиводом? У чому його специфіка?
2. У чому полягає різниця між необхідним і ймовірним (висновками) виводами?
3. Чим відрізняються безпосередні умовиводи від опосередкованих?
4. Охарактеризуйте перетворення як вид безпосередніх умовиводів.
5. Що таке обернення суджень? Чим відрізняються чисте обернення і обернення з обмеженням?
6. У чому суть протиставлення предикату?
7. Як здійснюються виводи за «логічним квадратом» ?
8. Охарактеризуйте простий категоричний силлогізм.
9. Які ви знаєте правила термінів категоричного силлогізму?
10. Назвіть правила засновків категоричного силлогізму.
11. Що таке модуси категоричного силлогізму?
12. Назвіть правила і модуси першої фігури категоричного силлогізму.
13. Назвіть правила і модуси другої фігури категоричного силлогізму.
14. Назвіть правила і модуси третьої фігури категоричного силлогізму.
15. Чому четверта фігура категоричного силлогізму майже не вживається?
16. Чим відрізняються виводи з складних суджень?
17. Охарактеризуйте суто умовний умовивід. Наведіть приклад.
18. Які ви знаєте модуси умовно-категоричного умовиводу? Охарактеризуйте їх.

II. Підготувати реферат або повідомлення з теми:

1. Значення дедуктивних міркувань у пізнавальному процесі.
2. Правильні і неправильні умовиводи.
3. Правдоподібне міркування, його характерні риси.
4. Пізнавальне значення категоричного силлогізму.
5. Типові помилки в категоричному силлогізмі.

Практичні завдання

1. Здійснить перетворення поданих суджень.

- а) Деякі факти не є аргументами.
- б) Будь-яке підприємство своєю опорою має власні кошти.
- в) Жоден з методів емпіричного дослідження не є бездоганим.
- г) Будь-який підприємець може стати клієнтом банку.
- д) Всі клієнти банку можуть одержати кредити.

2. Здійснить обернення суджень.

- а) Усі діти люблять цукерки.
- б) Жодна риба не має парасольки.
- в) Деякі папуги є досить балакучими.
- г) "І все ж таки вона крутиться", – казав Галілей.
- д) Деякі бізнесмени є поганими політиками.

3. Здійснить протиставлення предикату.

- а) Всі роботодавці цінують кваліфікованих спеціалістів.
- б) Жоден банкір не є військовослужбовцем.
- в) Деякі держави мають національну валюту.
- г) Кожна людина повинна бути добропорядною.
- д) Справжній учений – скромний.

4. Перевірте, чи правильно здійснено перетворення.

- а) Кожен народ прагне збудувати найкращу державу – Жоден народ не прагне збудувати найкращу державу.
- б) Закон є загальне - Дещо загальне не є законом.

- c) Жоден бухгалтер не є юристом – Деякі бухгалтери є юристами.
- d) Деякі жителі міста підприємці – Жоден житель не міста є підприємцем.

5. Перевірте, чи правильно здійснено обернення.

- a) Деякі країни з ринковою економікою досягнули значних економічних результатів – Всі, з тих, котрі досягнули значних економічних результатів є країнами з ринковою економікою.
- b) Жоден підприємець не хоче бути банкрутом – Всі банкрути – підприємці.
- c) Деякі європейські країни – унітарні – Всі унітарні держави – європейські.

6. Наведіть приклад першої фігури категоричного силогізму, поясніть правила даної фігури, визначте модуси.

7. Проаналізуйте наведені силогізми (визначте їх структуру, терміни, фігуру, модус, з'ясуйте їх правильність). Якщо силогізм незакінчений, то зробіть висновок, якщо це можливо.

- a) Деякі міркування не є правильними. Деякі думки не є міркуваннями. Отже, ...
- b) Жоден меценат не є бідною людиною. Деякі меценати підтримують мистецтво. Отже, ...
- c) Усе можуть банкіри. Усі банкіри – багаті люди. Отже, ...
- d) Деякі рослини - отруйні. Білі гриби – рослини. Отже, вони отруйні.
- e) Усі студенти складають іспити. Степан не є студентом. Отже, ...

8. Віднайдіть усі можливі ентими з наведених силогізмів:

- a) Усі люди, що роблять погані діла, грішні.
Ця людина робить погані діла.
Ця людина грішна.
- b) Жодний неосудний не може бути покараний.
Деякі злочинці неосудні.
Деякі злочинці не можуть бути покараними.
- v) Жодна несправедлива війна не може бути виправдана.
Деякі несправедливі війни були успішними.
Деякі успішні війни не можуть бути виправданими.
- г) Усі вчителі – педагоги.
Він - учитель.
Він – педагог.

9. Відновіть наведені ентими до повних силогізмів. З'ясуйте їх правильність.

- a) Карна справа не може бути порушена, якщо відсутній склад злочину. У даному випадку карна справа не може бути порушена.
- b) Деякі людські дії заслуговують на ненависть. Брехня – людська дія.
- c) Ця рослина – папороть, бо жодна папороть ніколи не цвіте.
- d) Жодна риба не годує своїх дітей молоком, тому кит – не риба.

10. Визначте засновки, висновок, терміни в поданих силогізмах:

- a) Число 13 - просте, бо воно ділиться лише на одиницю і само на себе, а ті числа, які діляться лише на одиницю і самі на себе, називаються простими.
- b) Всі ліки корисні, отже, й деякі отрути корисні, бо деякі з них – ліки.
- c) Оскільки цей силогізм правильний, то він має три терміни; адже відомо, що кожний правильний силогізм має три терміни.
- d) Золото електропровідне, оскільки воно – метал, а всі метали електропровідні.

11. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

- a) Якщо підприємство йде до банкрутства /A/, то на ньому відбувається спад виробництва /B/ і погіршується його фінансове положення /C/.
Проте ми не спостерігаємо ні спаду виробництва /B/, ні погіршення фінансового положення /C/. Ознак банкрутства у даного підприємства немає /A/.
- b) Якщо ціни на сировину піднімуться /A/, вартість продукції зросте /B/.
Якщо вартість продукції зросте /B/, ціни на товари доведеться підняти /C/.
Якщо ціни на сировину піднімуться /A/, то ціни на товари доведеться підняти /C/.
- c) Якщо концерн по виробництву продовольства займався випуском недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.
- d) Якщо не було б гарної сонячної погоди, наш похід до озера не відбувся би. Однак ми вирушили на озеро, отже – встановилася гарна погода.
- e) Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.
- f) Обмін житлового приміщення не допускається, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Значить, він не допускається.

12. Зробіть висновок із засновків за одним із модусів умовно-категоричного міркування:

- Якщо особа вчинила розтрату на господарстві, то вона підлягає кримінальній відповідальності та покаранню. М. вчинив розтрату на господарстві. Отже, ...

13. Визначте модус розділово-категоричного міркування. Запишіть його у вигляді формули логіки висловлювань:

- Заробітну плату можна отримувати в касі підприємства, або в банкоматі. Заробітну плату С. отримав у банкоматі. Отже, він не може отримати заробітну плату в касі підприємства.

14. Зробіть висновок шляхом протиставлення предикату.

- a) Жодна загарбницька війна не є справедливою.
- b) Всі філіали нашого підприємства є прибутковими.
- c) Деякі операції вашої фірми не є законними.
- d) Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають притягуванню до кримінальної відповідальності.
- e) Жодний студент-юрист не вивчає фізику.
- f) Деякі лікарі - терапевти.

15. Зробіть висновок з наступних суджень спершу шляхом перетворення, потім шляхом обернення.

- a) Економіст – це людина, яка знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має.

- b) Мета виправдовує засоби.
- c) Образ думкою не підлягає покаранню (некараний).
- d) Деякі льотчики є космонавтами.
- e) Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах.
- f) Низка понять відображає неіснуючі об'єкти.
- g) Час лікує рани.
- h) Можливість вкрасти створює злодія.

16. Зробіть повний аналіз силогізму (вказіть посилки, терміни, фігури, модуси, перевірте висновки). Зобразіть в кругових схемах відношення між термінами.

- a) Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- b) Всі види індивідуальної трудової діяльності оподатковуються.
Домашня праця не оподатковується.
Домашня праця не є індивідуальною трудовою діяльністю.
- c) Деякі городяни обзавелися дачами.
Деякі мої знайомі — городяни.
Деякі мої знайомі обзавелися дачами.

17. Зробіть повний аналіз силогізму (вказіть посилки, терміни, фігури, модуси, перевірте висновки). Зобразіть в кругових схемах відношення між термінами.

- a) Н. має право на освіту, тому що він громадянин України, а всі громадяни України мають право на освіту.
- b) Позитрон має позитивний заряд. Позитрон — елементарна частинка. Отже, деякі елементарні частинки мають позитивний заряд.
- c) Всі обвинувачені мають право на захист. К. має право на захист. Отже, він – обвинувачений.
- d) Всі студенти філософських факультетів вивчають логіку. Степанів не студент філософського факультету, тому він не вивчає логіку.

18. Відновите пропущену частину силогізму.

- a) Підбурювання до розбою — кримінальний злочин, а кримінальні злочина караються законом.
- b) Трудовий договір між адміністрацією і колективом не був укладений у письмовій формі, отже, він був укладений в усній формі.
- c) Автору належить право на створений їм твір, а К. – автор.
- d) Суддя має право задавати питання учасникам процесу, а К. суддя.
- e) Всі власники телефонів платять абонентну платню, а ти — власник телефону може брати участь в розгляді справи, якщо він є потерпілим. Суддя К. є потерпілим, тому він не може брати участь в розгляді даної справи.

19. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

- a) Покупець, якому продана річ поганої якості, має право вимагати або заміни речі на річ належної якості, або зменшення купівельної ціни, або розірвання договору, або безкоштовного усунення недоліків речі. Покупець не погодився ні на заміну речі, ні на зменшення купівельної ціни, ні на розірвання договору. Отже, ...
- b) Провина буває цивільною, адміністративною і дисциплінарними. Провина, яку вчинив громадянин К., не є ні цивільною, ні дисциплінарною. Отже, ...
- c) Якщо філософ визнає первинність матерії і вторинність свідомості, значить, його можна віднести до забору матеріалістів. Якщо ж він вважає первинною свідомість, а матерію — вторинною, то його звичайно зараховують до ідеалістів. Але філософ може визнавати за первинне або матерію, або свідомість. Отже, ...

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

Тема 5. Індуктивні умовиводи. Гіпотеза і аналогія (2 год.)

План

1. Загальна характеристика індуктивних умовиводів.
2. Повна індукція.
3. Неповна індукція, її види.
4. Індуктивні методи встановлення причинних зв'язків між явищами.
5. Гіпотеза і аналогія.

Теоретичні питання: завдання для самостійної роботи

I. Відповісти на питання:

1. У чому суть індукції?
2. У чому відмінність і подібність індуктивних і дедуктивних умовиводів?
3. Охарактеризуйте повну індукцію.
4. Які види неповної індукції ви знаєте?
5. Які є переваги і недоліки популярної індукції?
6. Які особливості наукова індукції?
7. Охарактеризуйте основні методи встановлення причинних зв'язків між явищами.

II. Підготувати реферат або повідомлення з теми:

1. Поняття робочої гіпотези у науці.
2. Логічний аналіз наукової проблеми.
3. Індуктивна логіка та формування наукового пізнання.
4. Взаємозв'язок дедукції та індукції в науковому пізнання.

Практичні завдання

1. Визначте, на основі якого виду індукції зроблено висновок в наведених прикладах. Перевірте істинність. Відповідь обґрунтуйте.

а) Багато подій, вплив яких на подальший розвиток світу важко переоцінити, відбулися під час максимуму сонячної активності:

- 1830 – революція у Франції;
- 1848 – революційний рік по всій Європі;
- 1870 – прусько-французька війна;
- 905 – перша російська революція;
- 1917 – Жовтнева революція в Росії;
- 1929 – початок світової економічної криз ...

Отже, сонячна активність прямо впливає на активність людського життя.

(Додаткова інформація: дуже багато не менш важливих подій відбулися не в період максимальної чи мінімальної сонячної активності).

б) Л.А. Чижевський підсумував історичні дані за 600 років – з 1334 по 1935. За його підрахунками на 54 одинадцятирічних сонячних цикли припадає 101 епідемія чуми. З них 39 почалося в рік сонячного максимуму, 15 – мінімуму, 47 – в проміжку. На основі наведених даних можна зробити висновок про існування зв'язку між активністю Сонця і епідеміями чуми.

(Додаткова інформація: без епідемій пройшли 13 циклів).

в) Вчені Ліонського університету Франції обстежили понад 100 чоловіків і зробили дуже цікавий висновок: чим більша борода, тим скоріше відбувається облісіння. Пояснення цьому таке. Коли температура тіла підвищується, то прискорюються процеси кровообігу і вивільняється зайве тепло – це захищає мозок від перегріву). Борода – термічна ізоляція, вона утруднює віддачу тепла через шкіру. Тому то облісіння – це адаптація організму, яка захищає мозок від перегріву.

г) Систематичним тренуванням можна розвинути будь-які чуттєві аналізатори. Так, парфумери дуже тонко розрізняють відтінки запахів, у дегустаторів вин – розвинені смакові аналізатори, мельник може визначити на дотик якість зерна.

д) Двом групам студентів з однаковою успішністю запропонували вирішити математичні задачі. Але перед тим студентам з одної групи дали випити по склянці пива. Вони вирішували задачі повільніше і допускали більше помилок.

2. Які помилки зроблені в індуктивних умовиводах?

а) Практично усі люди, які страждають хронічними захворюваннями їли огірки. 98,1% усіх неповнолітніх злочинців походять з сімей, де огірки вживають постійно. 99,7% усіх осіб, які стали жертвами автокатастроф, вживали в їжу огірки. Отже, вживання в їжу огірків шкідливе для здоров'я, з ними (огірками) пов'язані усі тілесні хвороби і взагалі людські нещастя.

б) Дід, бабка, онучка, Жучка, кішка, мишка витягнули ріпку. Але дід ріпку не витягнув, бабуся теж, онучка – теж, як і Жучка з кішкою. Висновок: ріпку витягнула мишка.

в) Один школяр запропонував гіпотезу. Він стверджував, що органи слуху у павуків – на ногах. Дійшов він до цього відкриття так. Поклавши спійманого павука на стіл, він крикнув: „Біжи!“. Павук побіг. Потім юний експериментатор відірвав павукові ноги. Наказав: „Біжи! Але павук залишився нерухомим. „Ось, бачите, - заявив хлопець, - треба було павукові відірвати ноги, він зразу ж оглух“.

г) Знайомі одного персонажа М. Гоголя їли галушки. Всі вони, без винятку, були православними. Висновок за схемою неповної індукції: "Якщо мої знайомі православні їдять галушки, значить всі православні роблять теж саме. А хто не їсть галушки, той не православний".

е) Хтось вирішив довести, що кінь може жити і без їжі. У перший день йому дали половину звичайної порції вівса. На другий – чверть. На n – ний день було зроблено висновок: кінь може жити без їжі. На $n + 1$ день кінь здох.

ф) “Психіатри існують для того, щоб зводити людей з розуму. Коли в газетах пишуть про злочинців-маньяків, як правило тут же повідомляють, що вони зверталися до психіатрів”.

г) „В Америці кожні чотири години відбувається напад чи пограбування, тому то і країна багата”.

h) “Ми приписуємо справедливість одній людині, але її можна приписати і цілому суспільству. Але суспільство більше ніж одна людина, звідси у більшому буде і більше справедливості” (Платон «Держава»).

3. Чи можна отримати наведені висновки за допомогою повної індукції?

а) Всі громадяни України мають рівні права в сімейних відносинах.

б) Всі планети Сонячної системи обертаються навколо Сонця.

с) Всі студенти нашої групи мають мобільні телефони.

д) На будь-яке тіло, занурене в воду, діє виштовхувальна сила.

4. Назвіть відомі вам гіпотези з історії наук та філософії (наприклад, в творчості Демокріта, Платона, Коперника, Менделєва та інших).

5. Наведіть приклади хибних та наукових гіпотез.

6. Дайте визначення аналогії. Приведіть її приклади в економічній науці.

7. Чи можна отримати дані висновки за допомогою повної індукції?

а) Весь тиждень стояли морози.

б) Курс рубля в другій половині року продовжував падати.

с) Всі футболісти збірної Росії вийшли на Олімпійські ігри у відмінній формі.

д) Всі менеджери нашого концерну володіють високою кваліфікацією.

е) Жоден робітник нашого заводу не є прогульщиком.

ф) На будь-яке тіло, занурене в рідину, діє виштовхувальна сила, направлена вгору і рівна вазі витисненої ним рідини.

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

Тема 6. Основи теорії аргументації та еристики (2 год).

План

1. Сутність аргументації. Логічна аргументація в доведенні і спростуванні.
2. Правила логічної аргументації. Логічні помилки в процесі доведення та спростування.
3. Еристика як мистецтво ведення суперечки.
4. Принципи і правила коректної суперечки.

Теоретичні питання: завдання для самостійної роботи

I. Відповісти на питання:

- a) Як ви розумієте поняття "аргументація"?
- b) Чи завжди аргументація може бути тільки логічною?
- c) Чому поняття "аргументація" і "доведення" не є тотожними?
- d) Чим відрізняються доведення в логіці і доведення чогось в безпосередньому житті людини?
- e) Яка структура логічного доведення?
- f) Що може бути аргументами в доведенні?
- g) Які аргументи, на вашу думку, є найбільш вагомими в тому чи іншому виді доведення?
- h) Наведіть приклад "доведення від супротивного".
- i) Які твердження, на вашу думку, не підкоряються логічному доведенню? Чи можуть вони бути доведені іншим, не логічним шляхом?
- j) Які правила коректної суперечки ви би визначили як основні?
- k) Які прийоми суперечки є, на вашу думку, абсолютно неприйнятними?
- l) Чи варто в процесі суперечки удаватися до логічних і психологічних хитрощів? Якщо так, то в якій ситуації?
- m) Назвіть основні деонтичні модальності.

II. Підготувати реферат або повідомлення з теми:

- a) Логіка і мистецтво полеміки.
- b) Логіка та елементи риторики в усному діловому спілкуванні.
- c) Логічна культура ведення дискусії в практичній діяльності економіста.
- d) Види публічних виступів та поради промовцям.
- e) Поняття про критику. Спростування як окремий вид критик.

Практичні завдання

1. Яка сутність помилки „необґрунтований аргумент“? З порушенням якого правила щодо аргументів вона пов'язана? Назвіть види цієї помилки, з'ясуйте їх сутність, наведіть приклади.

2. Чи може таке бути в доказовій аргументації:

- аргументи – недостовірні твердження;
- форма - неповна індукція;
- форма – повна індукція;
- теза – імовірне твердження.

3. Спростуйте наведену тезу:

Людина може бути чесною, або правдивою, або відвертою. Він відвертий. Отже, він не чесний і не правдивий.

4. Доведіть дану тезу шляхом доведення хибності антитези:

Усі, хто працюють, сплачують податки.

5. До даних тез підберіть аргументи. Продемонструйте їх зв'язок з тезою, використовуючи дедуктивну форму обґрунтування.

- a) Громадянин К. має право займатися приватним підприємництвом.
- b) Трудовий колектив магазину «Схід» може приватизувати своє підприємство.
- c) Робітник Н. має право на індексацію доходів.
- d) Студент А. вивчає логіку.
- e) Свідок М. зобов'язаний давати правдиві свідчення.
- f) Правові науки відносяться до сфери гуманітарного знання.

6. До даних тез підберіть аргументи. Продемонструйте їх зв'язок з тезою, використовуючи індуктивну форму обґрунтування.

- a) Лібералізація цін — різновид «шокової терапії» для економіки країни, що вступила на шлях ринкових перетворень.
- b) Згідно з кримінальним кодексом, деякі види посадових злочинів караються позбавленням волі.
- c) Приватний інтерес — рушійна сила розвитку виробництва.
- d) Українська філософія — самобутній етап розвитку світової філософії.
- e) Порушення нормального співвідношення між товарною і грошовою масою – причина інфляції.
- f) Багато видатних економістів були талановитими популяризаторами своєї науки.
- g) У багатьох країнах, які раніше були недемократичними, нині відбуваються радикальні політичні перетворення.
- h) Будь-який вид індукції ґрунтується на повторенні ознаки у явищ певного класу.
- i) Україна дала світу багатьох видатних учених, письменників і композиторів.

7. У чому полягає помилка в міркуваннях батька і матері ?

У одному старому китайському анекдоті йдеться про те, що люди, котрі не є ровесниками у цьому році, у наступному році можуть стати ровесниками. Народилась у сім'ї дівчина. Приятель прийшов до батька й став сватати дівчинку за хлопчика, якому було всього два роки. Батько сказав: „Моїй дівчинці всього рік, а

хлопчику вже два. Навіщо мені видавати свою дочку за старого нареченого!". Мати заперечила: „Зараз нашій донці один рік, а в наступному їй буде два, от вони і будуть ровесниками”.

8. Визначте, які помилки допускаються у наступних доказах:

- а) Те, що повинно бути, є добром. Але зло повинно бути. Отже, зло є добро.
- б) Якщо би не було часу, то не було би ні одного дня. Якщо не було ні дня, то завжди була би ніч. А якщо завжди була би ніч, то був би час. Отже, якщо не було би часу, то він був би.
- в) Що є природнім, то є добрим. Робити помилки природньо. Отже, робити помилки добре.
- г) „Людиною” можна назвати багатьох. Ви – людина. Отже, вами можна назвати багатьох.
- д) Пегас є крилатий кінь. Отже, Пегас є (існує).

9. Чи може бути:

- доказова аргументація – прямою;
- апагогічна аргументація – недоказовою;
- розділова аргументація – непрямою і недоказовою.

10. Проаналізуйте наведені тексти. З’ясуйте, які з них є аргументацією. Визначте їхню структуру, форму, вид.

„Смерть нічого для нас не означає. Бо те, що розкладається, позбавлене почуття, а тіло, позбавлене почуття, нас зовсім не обходить”. (Епікур)

„Порожнечі зовсім нема. Бо порожнеча – ніщо. Отже, те, що є нічим, існувати не може” (Мелісе)

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

ДЛЯ ВІДПОВІДІ

МОДУЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

№ 1

Поняття

Варіант №1

1. Вкажіть на приклад, у якому узагальнення поняття зроблено неправильно:

- a. злочин — правопорушення
- b. староста групи — студент
- c. літо — пора року
- d. музичний інструмент — оркестр
- e. шкільний оркестр — оркестр
- f. калій — метал

2. Які з наступних понять не є непорівняними?

- a. право — троянда
- b. біфштекс — вишневе варіння
- c. брокер — ріелтер
- d. підприємство — адміністрація підприємства
- e. право — всесвітнє тяжіння

3. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:

- a. Леді — це жінка, яка робить чоловіка схожим на джентльмена.
- b. Заробітна платня — мірило пошани, з якою суспільство відноситься до даної професії.
- c. Правознавці — єдина категорія людей, яким незнання законів нічим не загрожує.
- d. Керівництво є здатністю спрямовувати ентузіазм підлеглих на досягнення поставлених цілей.

4. Сукупність відображених у понятті істотних ознак предмета — це:

- a. суть.
- b. об'єм
- c. зміст
- d. обсяг

5. Певна множина предметів, що мають ознаки, котрі відображаються у змісті — це:

- a. величина
- b. зміст
- c. структура
- d. обсяг

6. Структура поняття складається із:

- a. змісту та обсягу
- b. смислу та обсягу
- c. предметного та смислового значення
- d. підмета і присудка

7. До основних логічних форм не належать:

- a. поняття
- b. судження
- c. уявлення
- d. умовиводи

8. Який з основних законів логіки записується формулою " $\sim(A \wedge \sim A)$ "?

- a. закон несуперечності
- b. закон тотожності
- c. закон достатньої підстави
- d. закон виключеного третього

9. Логічний прийом уявного об'єднання в єдине ціле частин предмета чи його ознак, отриманих у процесі аналізу, має назву:

- a. синтез
- b. порівняння
- c. абстрагування
- d. узагальнення

10. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

- a. форми і змісту
- b. частки і цілого
- c. суб'єкта і об'єкта
- d. обсягу і змісту

11. Які з наступних понять є перехресними (знаходяться у відношенні перетину):

- a. дерево — рослина
- b. об'ява — афіша
- c. доцент — професор
- d. юнак — військовий
- e. наука — логіка

12. Вкажіть, де поділ поняття зроблено неправильно:

- a. Робота над рефератом може бути виконана сумлінно і несумлінно.
- b. Вироки бувають звинувачувальними, виправдувальними і несправедливими.
- c. Знання бувають двоякого роду: або ми що-небудь знаємо, або ми знаємо, де знайти відомості про це.
- d. Наші знання є сума того, чому ми навчилися, і того, що ми забули.
- e. Відносини між людьми бувають доброзичливими і недоброзичливими.
- f. За державним устроєм держави поділяються на унітарні, федеративні і конфедеративні.

13. Які з наступних понять не знаходяться у відношеннях тотожності (рівнозначності):

- a. міфологічний — язичницький
- b. священний — сакральний
- c. мусульманство — іслам

- d. суверенітет – незалежність
 - e. раціональний – ефективний
 - f. емпіричний – чуттєво-досвідний
- 14. Не є прикладом логічної операції узагальнення:**
- a. каштан – дерево – рослина
 - b. спаніель – мисливський собака
 - c. дерево – ліс
 - d. студент 1 курсу Петренко – студент 1 курсу
- 15. Прикладом логічної операції обмеження є:**
- a. каштан – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт
 - b. історія стародавнього світу – історія середньовіччя – історія нового часу – сучасна історія
 - c. збірка віршів "Кобзар" – вірш Т.Шевченка
 - d. європеєць – європейський художник – іспанський художник – Ф. Гойя
- 16. Вкажіть приклад узагальнення поняття:**
- a. "Іліада" Гомера – епос – література – мистецтво
 - b. товар – канцелярський товар – олівець
 - c. секунда – хвилина – година – доба
 - d. людина – філософ – філософ античності – Сократ
- 17. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?**
- a. час: секунда, хвилина, година, доба;
 - b. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм;
 - c. люди: чоловіки, жінки, діти;
 - d. питання: риторичні та нериторичні;
 - e. світло: сонячне, місячне, штучне, електричне;
 - f. науки: математика, фізика, генетика, біологія, геометрія, ботаніка тощо.
- 18. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено правильно.**
- міністерство – міністр освіти
 - політична організація суспільства – політична партія
 - механізм – годинник
 - водоспад – краплина
 - злочин – кримінальний вчинок
- 19. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:**
- Інтелігенція — суспільний шар людей, що володіють спеціальними знаннями в області науки, культури і що професійно займаються складною розумовою працею.
- "Дежавю" – це аберація пам'яті.
- Нація — стійка історична спільність людей на основі спільної мови, культури, території тощо.
- Містик – людина, що вірить в надприродне, в чуда, в таємничі духовні сили.
- Пролегомени — це попередні пояснення, вступ до вивчення чогось.
- 20. Які з наступних понять знаходяться у відношенні суперечності:**
- a. аморфний – безформний
 - b. фашизм – неофашизм
 - c. хаос – безладдя
 - d. моральний – аморальний
 - e. емпіричний – чуттєво-досвідний

Варіант №2

- 1. Які з наступних понять знаходяться у відношенні протилежності:**
- a. шоколад – мармелад
 - b. промисловий комплекс України – економічна сфера
 - c. раціональне – нераціональне
 - d. зелений – синій
 - e. жири – білки
 - f. хвороба – здоров'я
- 2. Які з наступних понять є непорівняними?**
- a. закон – конституція
 - b. розвиток – процес
 - c. білий – чорний
 - d. голова – капелюх
 - e. справедливий – несправедливий
 - f. гарбуз – голова
- 3. Вкажіть на приклад, у якому узагальнення поняття зроблено правильно:**
- a. аксіома — постулат
 - b. мемуари – літературний твір
 - c. товарне виробництво — капіталізм
 - d. районний суд — обласний суд
 - e. рід — плем'я
- 4. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:**
- a. Сучасний живопис – це коли купуєш картину, щоб закрити діру в стіні, і приходиш до висновку, що діра виглядає краще.
 - b. Політика є мистецтвом можливого.
 - c. Універсум — множина всіх існуючих предметів і явищ.

- d. Політика є продовження війни іншими засобами.
 e. Економіка – це мистецтво задовольняти безмежні потреби за допомогою обмежених ресурсів.
- 5. Перехід від менш загального поняття, до більш загального – це:**
- висновок
 - умовивід
 - узагальнення
 - синтез
- 6. У відношенні співпідпорядкування знаходяться поняття, які є:**
- видами одного роду
 - родовим та видовим поняттями
 - поняттями різного роду
 - видовими поняттями різних родів
- 7. Який з основних законів логіки записується формулою "A ∨ ~A"?**
- закон несуперечності
 - закон тотожності
 - закон достатньої підстави
 - закон виключеного третього
- 8. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:**
- форми і змісту
 - обсягу і змісту
 - частки і цілого
 - суб'єкта і об'єкта
- 9. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: процес єднання елементів в єдине ціле?**
- аналіз
 - синтез
 - порівняння
 - абстрагування
 - узагальнення
- 10. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: перехід від ознак окремих предметів до ознак, що належать групам даних предметів?**
- аналіз
 - синтез
 - порівняння
 - абстрагування
 - узагальнення
- 11. Які з наступних понять знаходяться у відношенні підпорядкування:**
- офіцер – лікар
 - композитор – співак
 - біржа – банк
 - юрист – адвокат
 - роман – оповідання
 - багатий – бідний
- 12. Які з наступних понять знаходяться у відношенні суперечності:**
- земляк – іноземець
 - свій – чужий
 - раціональний – нераціональний
 - рибалка – щука
 - реалізм – сюрреалізм
 - безформний – аморфний
- 13. Прикладом логічної операції обмеження є:**
- історія стародавнього світу – історія середньовіччя – історія нового часу – сучасна історія
 - березовий ліс – береза
 - правитель античного світу – римський імператор – Калігула
 - рік – пора року – зима – грудень – місяць – тиждень – день
- 14. Закон виключеного третього виражається за допомогою схеми:**
- $A \rightarrow B$
 - $A \vee \sim A$
 - $\sim(A \wedge \sim A)$
 - $A \equiv A$
- 15. Прикладом узагальнення поняття є:**
- секунда – хвилина – година – доба – тиждень – місяць
 - олівець – зошит – товар – канцелярський товар
 - "Гайдамаки" Шевченка – українська література – література – мистецтво
 - кафедра – факультет – університет – система вищої освіти
- 16. Помилка тавтології, або кола у визначенні, відбувається внаслідок порушення правила:**
- визначення повинне бути співмірним (обсяг визначаючого повинен повністю співпадати з обсягом визначуваного поняття);
 - визначення позитивного поняття не повинне бути тільки негативним;
 - не можна розкривати визначуване поняття через саме себе;
 - не можна визначення підміняти різного роду образні, метафоричні, поетичні характеристики об'єктів;
 - не можна визначати невідоме через невідоме.
- 17. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?**
- любов: фізична, платонічна, до Батьківщини;

- b. рослина: дерево, чагарник, трава, гриби, водорість, мох тощо.
- c. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм;
- d. світло: сонячне, місячне, штучне, електричне;
- e. науки: математика, фізика, генетика, біологія, геометрія, ботаніка тощо.

18. Прикладом логічної операції обмеження є:

- a. колекція – колекція монет – монета часів Карла Великого
- b. історія стародавнього світу – історія середньовіччя – історія нового часу – сучасна історія
- c. собака – мисливська собака – такса
- d. вишневий гай – вишневе дерево – вишневе варіння – пляма від вишневого варіння

19. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

- a. час: доба, година, хвилина, секунда;
- b. світова релігія: християнство, мусульманство, буддизм;
- c. наука: математика, фізика, генетика, біологія, геометрія, ботаніка тощо;
- d. метали: цвітні, чорні, дорогоцінні, легкі, тяжкі.

20. Вкажіть приклад правильно зробленого визначення:

- a. договір – юридична угода.
- b. пальма – дерево, яке в природних умовах не росте на Західній Україні.
- c. метал – це тіло, яке має і зберігає металевий блиск;
- d. квадрат – це рівносторонній прямокутник.

Варіант №3

1. Які з наступних понять не є непорівняними?

- a. жовтий – інтеграл
- b. щука – річка
- c. гарбуз – голова
- d. продавець – магазин
- e. Венера Милоська – мармур

2. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:

- a. Освіченість – уміння видавати чужі думки за свої.
- b. Освічена людина – та, що знає, де знайти те, що вона не знає.
- c. Містик – людина, що вірить в надприродне, в чуда, в таємничі духовні сили.
- d. Філософія – це малозрозумілі відповіді на нерозв'язні питання.

3. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:

- a. Під абракадаброю мається на увазі нісенітниця
- b. Крадіжка — таємне привласнення суспільного і особистого майна.
- c. Форс-мажор – надзвичайна подія чи обставини, яким не можна запобігти і які не можна усунути певними заходами.
- d. Епатаж – це ексцентричний вчинок.

4. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- a. людина – творча особистість – поет
- b. меню – гаряча страва – біфштекс
- c. рослина – дерево – каштан
- d. наука – історична наука – історія народного господарства

5. Визначте, які з наступних понять знаходяться у відношеннях тотожності:

- a. безформний – аморфний
- b. злочин – правопорушення
- c. розвиток – еволюція
- d. менеджер – керівник
- e. раціональний – ефективний

6. Визначте, яке з наступних визначень є правильним:

- a. дебют – виступ артиста перед публікою;
- b. ліберал – людина ліберальних поглядів;
- c. економіка – це основа життя;
- d. логіка наука про мислення;
- e. осінь – пора року, що приходить на зміну літа.

7. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- a. збірка віршів – вірш Т.Г. Шевченка
- b. людина – творча особистість – поет – український поет – Т.Г. Шевченко
- c. взуття – черевики
- d. тварина – ссавець – порося
- e. наука – історична наука

8. Назвіть поняття, які є у відношенні суперечності:

- a. приватна справа – колективна справа
- b. одноповерховий будинок – хмарочос
- c. моральний – аморальний
- d. прибутковий – збитковий

9. Які з наступних понять не знаходяться у відношеннях роду і виду:

- викладач – людина;
- суспільство – природа;
- економіст – бухгалтер;
- інститут – навчальний заклад;

10. Які з наступних понять знаходяться у відношеннях роду і виду:

- рослина – клітина;
- магазин – крамниця;

державна установа – фермерське господарство;
газета – “Вільне життя”

11. Два поняття, обсяги яких повністю вичерпують обсяг родового поняття, називаються:

- a. суперечними
- b. перехресними
- c. протилежними
- d. тотожними

12. Поняття поділяються на загальні, одиничні, порожні в залежності від:

- a. числа елементів обсягу
- b. кількості суттєвих ознак
- c. множини смислових відтінків поняття
- d. багатства змісту

12. У відношенні підпорядкування знаходяться поняття:

- a. одне з яких є родовим, друге – видовим поняттям;
- b. які є видовими поняттями єдиного роду;
- c. одне з яких відображує предмет в його цілісності, а інше – частину предмету;
- d. які не мають спільного роду.

13. Який з основних законів логіки записується формулою “ $A=A$ ”?

- a. закон несуперечності
- b. закон тотожності
- c. закон достатньої підстави
- d. закон виключеного третього

14. Вкажіть, де поділ поняття зроблено неправильно:

- a. Мови діляться на природні, штучні і народні.
- b. Хімічні речовини поділяються на кристалічні і аморфні.
- c. Залози поділяються на залози зовнішньої секреції і залози внутрішньої секреції.
- d. Викрадення особистого майна громадян класифікується як крадіжка або грабіж.
- e. Наші знання є сума того, чому ми навчилися, і того, що ми забули.

15. Котре з наступних визначень зроблено правильно?

- a. банк – це економічний заклад для збереження грошей
- b. валюта – це грошова система і грошові засоби певної країни
- c. студент – це молода людина, що навчається
- d. лідер – керівник політичної партії

16. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

- a. форми і змісту
- b. частки і цілого
- c. суб'єкта і предиката
- d. обсягу і змісту

17. Які з наступних понять знаходяться у відношеннях супідрядності (співпідпорядкування):

- a. математика – геометрія
- b. пора року – літо
- c. логічна форма – умовивід
- d. театр – музей
- e. жінка – прокурор

18. Вкажіть приклад обмеження поняття:

- a. Україна – європейська країна
- b. “Іліада” Гомера – епос – література – мистецтво
- c. товар – канцелярський товар – олівець
- d. секунда – хвилина – година – доба

19. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

- a. ліс: дерева, кущі, трави, квіти;
- b. джерела: холодні, гарячі, сіркові, солоні, мінеральні;
- c. люди: боржники, кредитори, неповнолітні;
- d. жанри літератури: наукова, публіцистична, історична література, епістолярна, белетристика тощо .
- e. війни: справедливі, несправедливі, визвольні, загарбницькі, світові
- f. дерева: хвойні, листяні, плодові, вічнозелені;
- g. види мистецтва: живопис, скульптура, література, поезія, проза, графіка, музика та ін.

20. Які з наступних понять не є непорівняними?

- a. право – надія
- b. підприємство – адміністрація підприємства
- c. свобода волі – всесвітнє тяжіння
- d. щука – річка
- e. цирк – архітектура

Варіант №4

1. Вкажіть на приклад, у якому узагальнення поняття зроблено правильно:

- a. студент 1 курсу Петренко – студент 1 курсу
- b. рід — плем'я
- c. клас — соціальна структура суспільства
- d. дерево – гай
- e. ніс – обличчя

2. Визначте, які з наведених понять не знаходяться у відношеннях підпорядкування:

- a. злочин – кримінальне правопорушення

- b. вищий навчальний заклад – університет
 - c. орган державного управління – міністерство
 - d. республіка – форма правління
- 3. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:**
- a. Кібернетика — наука про загальні закономірності процесів управління і передачі інформації в складних машинах, живих організмах і суспільстві.
 - b. Метафора – слово, використане в переносному значенні.
 - c. Бізнес — це поєднання війни і спорту.
 - d. Регенерація — процес відновлення втрачених або пошкоджених частин тіла.
- 4. Які з наступних понять є непорівняними?**
- a. адвокат – захисник
 - b. право – кохання
 - c. літак – велосіпед
 - d. гігантський баобаб – нікчемна комашка
- 5. Вкажіть, які з наступних понять відображують не відношення роду і виду, а лише мисленнєве (уявне) розчленування предмета (цілого на частини):**
- a. релігія – буддизм;
 - b. володар – цар;
 - c. колекція марок – марка;
 - d. твір мистецтва – “Війна і мир” Л.Толстого;
 - e. рослина – дерево.
- 6. Які з наведених понять є перехресними?**
- a) герой – театральний герой;
 - b) економіка – сучасна економіка;
 - c) купівля – продаж;
 - d) вчений – політик;
 - e) українець – росіянин.
- 7. Вкажіть, що з наведеного є логічною операцією поділу поняття:**
- a. вищий навчальний заклад: університет, факультет, деканат;
 - b. Європа: Франція, Німеччина, Україна тощо;
 - c. будинок: квартира, кімната;
 - d. дерево: вишня, береза, дуб тощо;
 - e. Україна: автономна республіка, область, район, місто, селище.
- 8. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи логічно - некоректно:**
- a Адвокат — це юрист, що захищає інтереси громадян і організацій в суді, надаючи їм допомогу з правових питань.
 - b Регенерація — процес відновлення втрачених або пошкоджених частин тіла.
 - c Світогляд ділової людини — система його поглядів на оточуючий світ.
 - d Містик – людина, що вірить в надприродне, в чуда, в таємничі духовні сили.
- 9. Вкажіть на приклад, у якому узагальнення поняття зроблено правильно:**
- година – доба
 - голова комісії – комісія
 - еволюція – розвиток
 - Москва — столиця Росії
 - воїн – військо
- 10. Визначте, які з наведених понять не знаходяться у відношеннях підпорядкування:**
- закон – конституція.
 - менеджер – бізнесмен
 - вартість – додаткова вартість
 - музикант – скрипаль
- 11. Між несумісними поняттями існують такі відношення:**
- a. співпідпорядкування, протилежності, перетину;
 - b. протилежності, суперечності, спів підпорядкування;
 - c. протилежності, суперечності, підпорядкування;
 - d. тотожності, підпорядкування, перетину.
- 12. Поділ обсягу поняття на два суперечні поняття – це:**
- a. тотожність
 - b. класифікація
 - c. сорит
 - d. дихотомія
- 13. Помилка тавтології, або кола у визначенні, відбувається внаслідок порушення правила:**
- a) визначення повинне бути співмірним (обсяг визначаючого повинен повністю співпадати з обсягом визначуваного поняття);
 - b) визначення позитивного поняття не повинне бути тільки негативним;
 - c) не можна розкривати визначуване поняття через саме себе;
 - d) не можна визначення підміняти різного роду образні, метафоричні, поетичні характеристики об'єктів;
 - e) не можна визначити невідоме через невідоме.
- 14. Помилка “підміна поняття” трапляється у випадку порушення:**
- a. закону несуперечності
 - b. закону тотожності
 - c. закону виключеного третього
 - d. закону достатньої підстави

15. Логічний прийом виділення одних ознак предмету (істотних) і відволікання від інших (несуттєвих), має назву:

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

16. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: встановлення схожості або відмінності предметів дійсності?

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

17. До одиничних понять не належить поняття:

- a. філософ Сократ
- b. перший президент України
- c. вершина Монблану
- d. вершина Карпатських гір

18. Які з наступних понять знаходяться у відношенні підпорядкування:

- a. офіцер – лікар
- b. композитор – співак
- c. музика – театр
- d. економіка – політика
- e. юрист – адвокат
- f. роман – оповідання
- g. багатий – бідний

19. Які з наступних понять не знаходяться у відношеннях тотожності (рівнозначності):

- a. володар – король
- b. емпіричний – чуттєво-досвідний
- c. п'єса М. Грибоєдова – "Горе від розуму"
- d. мусульманство – іслам

20. Прикладом логічної операції узагальнення є:

- a. арифметика – алгебра
- b. геометрія – тригонометрія
- c. зірка – сузір'я
- d. орган – музичний інструмент
- e. Україна – Європа
- f. одяг – верхній одяг – пальто – зимове пальто

Варіант №5

1. Логічний прийом встановлення подібності чи відмінності предметів за їх ознаками має назву:

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

2. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: процес єднання елементів в єдине ціле ?

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

3. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

- a. форми і змісту
- b. частки і цілого
- c. суб'єкта і предиката
- d. обсягу і змісту

4. Закон несуперечності записується формулою:

- a. $A \rightarrow B$
- b. $A \vee \sim A$
- c. $\sim(A \wedge \sim A)$
- d. $A \equiv A$

5. Які з наступних понять знаходяться у відношеннях тотожності (рівнозначності):

- a. світло – темрява
- b. правий – лівий
- c. друг – недруг
- d. поганий вчинок – проступок
- e. сеньйор – васал

6. Які з наступних понять знаходяться у відношенні суперечності:

- a. студент – професор
- b. свій – чужий
- c. ефективний – неефективний
- d. земляк – іноземець

7. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- a. метал – цвітний метал – мідь
- b. рослина – зернова культура – ячмінь
- c. сузір'я Альфа Центавра – зірка Альдебаран
- d. література – драматургія – п'єса А. Чехова "Чайка"

8. Прикладом логічної операції узагальнення є:

- a. студент університету Петренко – студент університету
- b. арифметика – алгебра
- c. геометрія – тригонометрія
- d. Україна – Європа

9. Вкажіть, що з наведеного не є прикладом обмеження поняття:

- a. країна світу – європейська країна – Україна
- b. мистецтво – література – епічний твір – "Іліада" Гомера
- c. товар – канцелярський товар – олівець
- d. доба – година – хвилина – секунда
- e. видатна людина – всесвітньо відомий мандрівник – мандрівник, що відкрив європейцям Новий Світ – Христофор Колумб

10. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

- a. ліс: дерева, кущі, трави, квіти;
- b. джерела: холодні, гарячі, сіркові, солоні, мінеральні;
- c. рослина: дерево, чагарник, трава, гриби, водорість, мох тощо;
- d. дерева: хвойні, листяні, плодові, вічнозелені;
- e. види мистецтва: живопис, скульптура, література, поезія, проза, графіка, музика та ін.

11. Вкажіть приклад правильно зробленого визначення:

- e. день – проміжок часу між сходом і заходом сонця.
- f. кит - не риба.
- g. студент – людина, яка навчається.
- h. логіка – наука про умовиводи.

12. Чи правильно зроблено поділ понять? Якщо ні – вкажіть, яке правило порушено:

- a. любов: фізична, платонічна, до Батьківщини;
- b. транспорт: наземний і повітряний;
- c. знаки пунктуації: крапка, кома, тире тощо.
- d. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм;
- e. люди: розумні, дурні, високі.

13. Вкажіть, де поділ поняття зроблено неправильно:

Годинники поділяються на наручні, настінні, настільні, баштові та старовинні.

Книги можна поділити на цікаві та нецікаві.

Природа поділяється на живу та неживу.

Натуральний ряд чисел складається з четних та нечетних чисел.

14. Помилка тавтології, або кола у визначенні, відбувається внаслідок порушення правила:

- a. визначення повинне бути співмірним (обсяг визначаючого повинен повністю співпадати з обсягом визначуваного поняття);
- b. визначення позитивного поняття не повинне бути тільки негативним;
- c. не можна розкривати визначуване поняття через саме себе;
- d. не можна визначення підміняти різного роду образні, метафоричні, поетичні характеристики об'єктів;
- e. не можна визначати невідоме через невідоме.

15. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:

Освіта – те, що залишається, коли все вивчене забуде.

Економія – мистецтво витратити гроші, не отримуючи від цього ніякого задоволення.

Економіст – це людина, яка знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має.

Касація — оскарження або опротестовування вироку суду.

Логіка — це моральність думки і мови.

Реклама — цей засіб примусити людей мати потребу у тому, про що вони раніше навіть не чули.

16. Які з наступних понять знаходяться у відношеннях перетину:

міфічна істота – русалка

промисловий комплекс України – економіка України

отруйні рослини – лікарські рослини

абсолютний нуль – ідеальний газ

спільнота – клас

частка світу – Азія

17. Перехід від більш загального поняття до менш загального в логіці має назву:

- a. зменшення
- b. скорочення
- c. обмеження
- d. аналіз

18. Хто є фундатором традиційної логіки:

- a. Кант
- b. Бекон
- c. Аристотель
- d. Платон

19. Які з наступних понять не є непорівняними?

олівець – папір
риба – річка
солдат – орден за відвагу
продавець – магазин

20. Вкажіть приклад, у якому узагальнення поняття зроблено правильно:

- a. бегемот – світ фауни
- b. ректорат економічного університету – економічний університет
- c. революція – еволюція
- d. Бердичів – місто в Європі
- e. Україна – Європа

Варіант №6

1. Вкажіть, між якими з наступних понять немає відношення роду і виду:

- a. університет – факультет;
- b. торгівля – промисловість;
- c. населений пункт – село;
- d. річка – риба.

2. Співвідпорядкованими поняттями є:

- a. офіцер, спортсмен;
- b. брат, викладач;
- c. економіка, сфера людської життєдіяльності;
- d. людина, Сократ;
- e. продаж, кредитування.

3. До основних логічних форм не належать:

- a. поняття
- b. судження
- c. факти
- d. умовиводи

4. Які з наступних пар понять знаходяться у відношеннях протилежності:

науковий – ненауковий
ствердний – заперечний
надійний – безнадійний
глибокий – неглибокий

5. Який з основних законів логіки записується формулою $\sim(A \wedge \sim A)$?

- a. закон несуперечності
- b. закон тотожності
- c. закон достатньої підстави
- d. закон виключеного третього

6. Логічний прийом уявного об'єднання в єдине ціле частин предмета чи його ознак, отриманих у процесі аналізу, має назву:

- a. синтез
- b. порівняння
- c. абстрагування
- d. узагальнення

7. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:

Економія – мистецтво витратити гроші, не отримуючи від цього ніякого задоволення.
Економіст – це людина, яка знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має.
Містик – людина, що вірить в надприродне, в чуда, в таємничі духовні сили.
Вироблення бюджету є мистецтво рівномірного розподілу розчарувань.
Бізнес – це мистецтво витягувати гроші з чужої кишені, не вдаючись до насильства.

8. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

- a. форми і змісту
- b. частки і цілого
- c. суб'єкта і об'єкта
- d. обсягу і змісту

9. Які з наступних понять є перехресними (знаходяться у відношенні перетину):

- a. дерево – рослина
- b. об'ява – афіша
- c. доцент – професор
- d. українець – селянин
- e. вчений – професор
- f. наука – логіка

10. Вкажіть, де поділ поняття зроблено неправильно:

Злочини поділяються на зловмисні, необережні і господарські.
Політичні режими бувають демократичними і недемократическими.
Думки за якістю поділяються на стверджувальні і заперечні.
В еволюції органічного світу розрізняють два види відбору: природний і штучний.

11. Які з наступних понять не знаходяться у відношеннях тотожності (рівнозначності):

- a. міфологічний – язичницький
- b. прогресивний – регресивний
- c. священний – сакральний
- d. мусульманство – іслам

е. емпіричний – чуттєво-досвідний

12. Не є прикладом логічної операції узагальнення:

- а. пшениця – зернова культура – рослина – жива природа
- б. спаніель – мисливський собака – домашня тварина – тварина – жива істота
- в. ялинка – дерево – рослина – ліс
- г. студент економічного університету Петренко – студент економічного університету

13. Прикладом логічної операції обмеження є:

- а. каштан – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт
- б. історія стародавнього світу – історія середньовіччя – історія нового часу – сучасна історія
- в. збірка віршів "Кобзар" – вірш Т.Шевченка
- г. європейський митець – іспанський художник – Гойя

14. Вкажіть приклад узагальнення поняття:

- а. "Іліада" Гомера – епос – література – мистецтво
- б. товар – канцелярський товар – олівець
- в. секунда – хвилина – година – доба
- г. людина – філософ – філософ античності – Сократ

15. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

- а. час: доба, година, хвилина, секунда;
- б. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм;
- в. люди: розумні, дурні, неосвічені;
- г. оболонки земної кулі: барисфера, літосфера, гідросфера, атмосфера, стратосфера, біосфера тощо.
- д. світло: сонячне, місячне, штучне, електричне;
- е. науки: математика, фізика, генетика, біологія, геометрія, ботаніка тощо.

16. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено правильно.

- міністерство – міністр освіти
- політична організація суспільства – політична партія
- механізм – годинник
- водоспад – краплина
- злочин – кримінальний вчинок

17. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:

Інтелігенція – суспільний шар людей, що володіють спеціальними знаннями в області науки, культури і що професійно займаються складною розумовою працею.

Дежавю – це аберація пам'яті.

Нація – стійка історична спільність людей на основі спільної мови, культури, території тощо.

Містик – людина, що вірить в надприродне, в чуда, в таємничі духовні сили.

Пролегомени – це попередні пояснення, вступ до вивчення чогось.

18. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено правильно.

- оркестр – віолончель
- будова – кімната
- валютно-фінансова операція – кредитування;
- циферблат – цифра
- дерево – гілка

19. Які з наступних понять є непорівняними?

- закон – конституція
- розвиток – процес
- білий – чорний
- голова – капелюх
- справедливий – несправедливий
- гарбуз – голова

20. Вкажіть, у якому випадку поділ поняття зроблено правильно:

- а. любов: фізична, платонічна, до Батьківщини;
- б. Європа: Франція, Німеччина, Україна тощо;
- в. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм тощо;
- г. енергія: теплова, електрична, атомна тощо;
- д. люди: розумні, дурні, високі тощо.

Варіант №7

1. Співпідпорядкованими поняттями є:

- а. офіцер, спортсмен;
- б. брат, мати
- в. економіка, сфера людської життєдіяльності;
- г. людина, Сократ;
- д. золото, метал.

2. Які з наступних пар понять знаходяться у відношеннях протилежності:

- еволюційний – революційний
- легка робота – нелегка робота
- корисний – безкорисний
- далекий – недалекоий
- дорогий товар – недорогий товар

3. Якщо обсяги понять співпадають повністю чи частково їх називають:

- а. однаковими
- б. сумісними
- в. подібними

d. тотожними

4. Вкажіть, у якому випадку поділ поняття зроблено правильно:

f. любов: фізична, платонічна, до Батьківщини;

g. Європа: Франція, Німеччина, Україна тощо;

h. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм тощо;

i. енергія: теплова, електрична, атомна тощо;

j. люди: розумні, дурні, високі тощо.

5. Який з основних законів логіки записується формулою "A ∨ ~A"?

a. закон несуперечності

b. закон тотожності

c. закон достатньої підстави

d. закон виключеного третього

6. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

a. форми і змісту

b. частки і цілого

c. суб'єкта і об'єкта

d. обсягу і змісту

7. Логічний прийом виділення одних ознак предмету (істотних) і відволікання від інших (несуттєвих), має назву:

a. аналіз

b. синтез

c. порівняння

d. абстрагування

e. узагальнення

8. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: перехід від ознак окремих предметів до ознак, що належать групам даних предметів?

a. аналіз

b. синтез

c. порівняння

d. абстрагування

e. узагальнення

9. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:

Ціна – грошовий вираз вартості.

Ексцентрична поведінка – це екстравагантна, епатажна поведінка.

Молекула є найдрібніша частинка речовини, що зберігає всі хімічні властивості цієї речовини.

Регенерація — процес відновлення втрачених або пошкоджених частин тіла.

10. Які з наступних понять знаходяться у відношенні суперечності:

a. земляк – іноземець

b. свій – чужий

c. раціональний – ірраціональний

d. рибалка – щука

e. реалізм – сюрреалізм

f. безформний – аморфний

11. Прикладом логічної операції обмеження є:

a. каштан – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт

b. історія стародавнього світу – історія середньовіччя – історія нового часу – сучасна історія

c. збірка віршів "Кобзар" – вірш Т. Шевченка

d. європейський митець – іспанський художник – Гойя

12. Не є прикладом логічної операції узагальнення:

a. каштан – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт

b. спаніель – мисливський собака – домашня тварина – тварина – жива істота

c. береза – дерево – ліс

d. студент 1 курсу економічного університету Петренко – студент університету

13. Вкажіть приклад узагальнення поняття:

a. "Іліада" Гомера – епос – література – мистецтво

b. товар – канцелярський товар – олівець

c. секунда – хвилина – година – доба

d. людина – філософ – філософ античності – Сократ

14. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

a. люди: європейці та не європейці;

b. любов: фізична, платонічна, до Батьківщини;

c. релігія: християнство, мусульманство, буддизм, католицизм, православ'я, протестантизм;

d. люди: розумні, дурні, неосвічені;

e. світло: сонячне, місячне, штучне, електричне;

науки: математика, фізика, генетика, біологія, геометрія, ботаніка тощо.

15. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:

Шахрай — людина, що займається шахрайством.

Касація — оскарження або опротестовування вироку суду.

Випаровуванням називається перехід речовини з рідкого в газоподібний стан.

Універсум — множина всіх існуючих предметів і явищ.

Прологмени — це попередні пояснення, вступ до вивчення чогось.

16. Які з наступних понять є непорівняними?

благородний метал – золото
міністр – міністерство освіти
найпростіша бактерія – найскладніша людина
камінь – пісок

17. Вкажіть на приклад, у якому узагальнення поняття зроблено правильно:

Китай – Азія
квітка – букет
пейзаж – жанр живопису
будова – споруда
десертний ніж – набір ножів

18. Визначте, які з наведених понять не знаходяться у відношеннях співвідпорядкування:

пам'ять – уява
квасоль – горох
весна – пора року
архітектура – графіка
ділер – ріелтер

19. Вкажіть, у якому випадку обмеження зроблене неправильно:

товар – промисловий товар
валюта – валюта США
книга – підручник
світова економіка – економічні відносини України
юрист – нотаріус

20. Вкажіть, що з наведеного є логічно правильним визначенням:

- весна – це найкраща пора року;
- час – це гроші;
- «Людина – це тварина на двох ногах, без пір'я і з плоскими нігтями»;
- логіка – це наука про закони і форми правильного мислення;
- математик – це людина, яка займається математикою;
- троянда є королевою квітів;
- книга – джерело знань.

Варіант №8

1. Який з основних законів логіки записується формулою "A=A"?

- закон несуперечності
- закон тотожності
- закон достатньої підстави
- закон виключеного третього

2. Логічний прийом поширення спільних ознак предметів на всі предмети даної множини має назву:

- аналіз
- синтез
- порівняння
- абстрагування
- узагальнення

3. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: уявне розчленування об'єкту думки на його елементи?

- аналіз
- синтез
- порівняння
- абстрагування
- узагальнення

4. Які з наступних понять знаходяться у відношеннях супідрядності (співвідпорядкування):

- священний – сакральний
- міфічна істота – русалка
- метал – мідь
- русалка – кентавр
- прокурор – політик

5. Які з наступних понять знаходяться у відношенні протилежності:

- аморфний – безформний
- фашизм – неофашизм
- раціональний – нераціональний
- раціональний – неефективний
- хаос – безладдя
- прогрес – регрес
- емпіричний – чуттєво-досвідний

6. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- метал – цвітний метал – мідь
- рослина – зернова культура – ячмінь
- сузір'я Альфа Центавра – зірка Альдебаран
- література – драматургія – п'єса А. Чехова "Чайка"

7. Не є прикладом логічної операції узагальнення:

- каштан – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт
- історія стародавнього світу – історія середньовіччя – історія нового часу – сучасна історія
- розстріл – смертна кара – покарання за злочини проти особистості – покарання за злочини – покарання;

- d. вартість, властивість товару, властивість.
- e. спанієль – мисливський собака – домашня тварина – тварина – жива істота

8. Прикладом логічної операції обмеження є:

- a. колекція – колекція монет – монета часів Карла Великого
- b. іспанський художник – Гойя
- c. такса – мисливська собака – собака – тварина
- d. вишневий гай – вишневе дерево – вишневе варіння

9. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено не правильно?

- a. світова релігія: християнство, мусульманство, буддизм;
- b. метали: цвітні, чорні, дорогоцінні, легкі, тяжкі;
- c. енергія: механічна, хімічна, електрична, атомна;
- d. зброя: холодна, вогнепальна, артилерійська та ін.;
- e. зернові культури: пшениця, рож, гречка, овес, ячмінь тощо.

10. Котре з наступних визначень зроблено правильно?

- a. банк – це економічний заклад для збереження грошей;
- b. студент – це молода людина, що отримує певну спеціальність;
- c. валюта – це грошова система і грошові засоби певної країни

лідер – керівник політичної партії

11. Які з наступних понять є непорівняними?

- крапля – океан
- турбота – всесвітнє тяжіння
- цирк – живопис
- баобаб – комаха

12. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:

Освіченість – уміння видавати чужі думки за свої.

Гноми – уявні істоти міфології багатьох європейських народів.

Філософія – це малозрозумілі відповіді на нерозв'язні питання.

Реклама – цей засіб примусити людей мати потребу у тому, про що вони раніше навіть не чули.

13. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено неправильно:

- будова – кімната
- державна – республіка
- будова – альтанка
- населений пункт – столиця
- старший офіцер – майор

14. Яке з наступних визначень зроблено неправильно чи некоректно з позиції логіки:

Ціна – грошовий вираз вартості.

Ексцентрична поведінка – це екстравагантна, епатажна поведінка.

Молекула є найдрібніша частинка речовини, що зберігає всі хімічні властивості цієї речовини.

Регенерація – процес відновлення втрачених або пошкоджених частин тіла.

15. Які з наступних пар понять знаходяться у відношеннях протилежності:

- великий – невеликий
- правда – неправда
- моральний – аморальний
- позитивний – негативний

16. Помилка тавтології, або кола у визначенні, відбувається внаслідок порушення правила:

- f) визначення повинне бути співмірним (обсяг визначаючого повинен повністю співпадати з обсягом визначуваного поняття);
- g) визначення позитивного поняття не повинне бути тільки негативним;
- h) не можна розкривати визначуване поняття через саме себе;
- i) не можна визначення підмінати різного роду образні, метафоричні, поетичні характеристики об'єктів;
- j) не можна визначати невідоме через невідоме.

17. Не є тотожними поняттями:

- a) квадрат – рівносторонній прямокутник;
- b) конституція – основний закон країни;
- в) Київ – столиця України;
- г) злочин – кримінальна дія;
- д) історичний прогрес – історична зміна.

18. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено правильно.

- міністерство – міністр освіти
- політична організація суспільства – політична партія
- механізм – годинник
- водоспад – краплина
- злочин – кримінальний вчинок

19. Закон виключного третього записується формулою:

- e. $A \rightarrow B$
- f. $A \vee \sim A$
- g. $\sim(A \wedge \sim A)$
- h. $A \equiv A$

20. Які з наступних понять є непорівняними?

- закон – конституція
- розвиток – процес
- білий – чорний

голова – капелюх
справедливий – несправедливий
гарбуз – голова

Варіант №9

1. Логічна операція розкриття змісту поняття – це:

- a. пояснення
- b. визначення
- c. логічне міркування
- d. узагальнення

2. Поняття, які знаходяться у відношенні суперечності:

повністю вичерпують обсяг родового поняття;
не повністю вичерпують обсяг родового поняття;
не мають єдиного родового поняття.

3. Між сумісними поняттями можна встановити такі відношення:

- a. тотожності, підпорядкування, перетину
- b. тотожності, співпідпорядкування, перетину
- c. спів підпорядкування і підпорядкування

4. Помилка "підміна поняття" трапляється у випадку порушення:

- a. закону несуперечності
- b. закону тотожності
- c. закону виключеного третього
- d. закону достатньої підстави

5. Логічний прийом виділення одних ознак предмету (істотних) і відволікання від інших (несуттєвих), має назву:

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

6. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

- a. форми і змісту
- b. частки і цілого
- c. суб'єкта і об'єкта
- d. обсягу і змісту

7. До одиничних понять не належить поняття:

- a. філософ Сократ
- b. перший президент України
- c. вершина Монблану
- d. вершина Карпатських гір

8. Які з наступних понять знаходяться у відношенні підпорядкування:

- a. офіцер – лікар
- b. композитор – співак
- c. біржа – банк
- d. юрист – адвокат
- e. роман – оповідання
- f. багатий – бідний

9. Які з наступних понять не знаходяться у відношеннях тотожності (рівнозначності):

- a. міфологічний – язичницький
- b. священний – сакральний
- c. мусульманство – іслам
- d. суверенітет – незалежність
- e. раціональний – ефективний
- f. емпіричний – чуттєво-досвідний

10. Не є прикладом логічної операції узагальнення:

- a. осина – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт
- b. спаніель – мисливський собака – домашня тварина – тварина – жива істота
- c. англійська марка XVII століття – колекція філателіста – колекція;
- d. такса – мисливська собака – домашня тварина – тварина;

11. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- a. людина – творча особистість – поет – український поет – Т.Г. Шевченко
- b. дерево – каштан
- c. наука – історична наука
- d. кілометр – метр – дециметр – сантиметр – міліметр
- e. біологічний організм – одноклітинний біологічний організм

12. Визначте, яка з наведених пар понять не знаходяться у відношеннях підпорядкування:

- рослина – мох
- підприємство – фабрика
- жива істота – хребетна тварина
- маклер – брокер

13. Вкажіть правильний приклад обмеження поняття:

- a. Україна – європейська країна
- b. "Іліада" Гомера – епос – література – мистецтво
- c. товар – канцелярський товар – олівець

d. рік – пора року – місяць – тиждень – доба – година – хвилина – секунда.

14. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

- a. ліс: дерева, кущі, трави, квіти;
 - b. джерела: холодні, гарячі, сіркові, солоні, мінеральні;
 - c. книги: словники та не словники;
 - d. дерева: хвойні, листяні, плодові, вічнозелені;
- види мистецтва: живопис, скульптура, література, поезія, проза, графіка, музика та ін.

15. Які з наступних понять є непорівняними?

- закон – конституція
- розвиток – процес
- білий – чорний
- голова – капелюх
- справедливий – несправедливий
- гарбуз – голова

16. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено неправильно:

- метал – калій
- оркестр – віолончель
- злочин – наклеп
- релігія – буддизм

17. Яке з наступних визначень зроблено правильно, коректно з позиції логіки:

Світогляд ділової людини – система його поглядів на оточуючий світ.

Кібернетика – не мистецтво.

Реклама – двигун торгівлі.

Метафора – слово, використане в переносному значенні.

Менеджер – це керівник, що відповідає за дисципліну своїх підлеглих.

Ідеаліст – послідовник ідеалістичних вчень.

18. Які з наступних пар понять знаходяться у відношеннях суперечності:

легка робота – тяжка робота

чесний – безчесний

друг – ворог

чорний – білий

смиренність – гордість

19. Помилка тавтології, або кола у визначенні, відбувається внаслідок порушення правила:

k) визначення повинне бути співмірним (обсяг визначаючого повинен повністю співпадати з обсягом визначуваного поняття);

l) визначення позитивного поняття не повинне бути тільки негативним;

m) не можна розкривати визначуване поняття через саме себе;

n) не можна визначення підміняти різного роду образні, метафоричні, поетичні характеристики об'єктів;

o) не можна визначати невідоме через невідоме.

20. Співвідпорядкованими поняттями є:

- a. офіцер, спортсмен;
- b. брат, викладач;
- c. економіка, сфера людської життєдіяльності;
- d. людина, Сократ;
- e. продаж, кредитування.

Варіант №10

1. До якого прийому утворення поняття відноситься операція: перехід від ознак окремих предметів до ознак, що належать групам даних предметів?

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

2. Логічний прийом виділення одних ознак предмету (істотних) і відволікання від інших (несуттєвих), має назву:

- a. аналіз
- b. синтез
- c. порівняння
- d. абстрагування
- e. узагальнення

3. Під логічною структурою поняття розуміється єдність двох елементів:

- a. форми і змісту
- b. частки і цілого
- c. суб'єкта і предиката
- d. обсягу і змісту

4. Яке з наступних понять не є загальним поняттям:

- a. веселка
- b. сусід
- c. європейська країна
- d. перший космонавт світу
- e. суспільний стан

5. Які з наступних понять не знаходяться у відношеннях тотожності (рівнозначності):

- a. священний – сакральний
- b. раціональний – ефективний
- c. мусульманство – іслам
- d. суверенітет – незалежність
- e. безформний – аморфний
- f. емпіричний – чуттєво-досвідний

6. Які з наступних понять знаходяться у відношенні суперечності:

- a. студент – професор
- b. свій – чужий
- c. рибалка – щука
- d. ефективний – неефективний
- e. марксизм – неомарксизм

7. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- a. збірка віршів – вірш Т.Г. Шевченка
- b. людина – творча особистість – поет – український поет – Т.Г. Шевченко
- c. дерево – каштан
- d. наука – історична наука

8. Прикладом логічної операції узагальнення є:

- a. арифметика – алгебра
- b. зірка – сузір'я
- c. Україна – Європа
- d. пальто – одяг
- e. кімната – квартира

9. Прикладом обмеження поняття є:

- a. Україна – європейська країна
- b. "Іліада" Гомера – епос – література – мистецтво
- c. товар – канцелярський товар – олівець
- d. оркестр – музикант – піаніст

10. У якому з наступних прикладів поділ поняття зроблено правильно?

- a. ліс: дерева, кущі, трави, квіти;
- b. джерела: холодні, гарячі, сіркові, солоні, мінеральні;
- c. кінофільми: вітчизняні та не вітчизняні;;
- d. дерева: хвойні, листяні, плодові, вічнозелені;
- e. види мистецтва: живопис, скульптура, література, поезія, проза, графіка, музика та ін.

11. Вкажіть на приклад, у якому обмеження поняття зроблено правильно.

- оркестр — віолончель
- будова — кімната
- валютно-фінансова операція – кредитування;
- циферблат— цифра
- дерево – гілка

12. Яке з наступних визначень зроблено правильно, коректно з позиції логіки:

- Менеджер — людина, що займається менеджментом.
- Молекула є найдрібніша частинка речовини, що зберігає всі хімічні властивості цієї речовини.
- Доктринер — це схоласт.
- Высокоякісний товар не є товаром низької якості.
- Екстравагантна поведінка – це екстравагантна, епатажна поведінка.

13. Які з наступних пар понять знаходяться у відношеннях суперечності:

- Великий – маленький
- правда – брехня
- холодний клімат – жаркий клімат
- Друг – недруг

14. Суперечними є наступні поняття:

- злочин, подвиг;
- хмарочос, одноповерховий будинок;
- цінний, безцінний;
- сором'язливий, безсоромний;
- хаос, безладдя;
- бідний, багатий.

15. Вкажіть на пару понять, які знаходяться у відношеннях протилежності:

- фашист – антифашист
- віруюча людина – атеїст
- розумний – безглуздий
- слабкий – міцний
- політичний – аполітичний
- спритний – неспритний

16. Закон тотожності виражають за допомогою схеми:

- i. $A \rightarrow B$
- j. $A \vee \sim A$
- k. $\sim(A \wedge \sim A)$
- l. $A \equiv A$

17. Не є прикладом логічної операції обмеження:

- e. людина – творча особистість – поет
- f. меню – гаряча страва – біфштекс

- g. рослина – дерево – каштан
- h. наука – історична наука – історія народного господарства

18. Не є прикладом логічної операції узагальнення:

- a. каштан – дерево – рослина – живий організм – матеріальний об'єкт
- b. спанієль – мисливський собака – домашня тварина – тварина – жива істота
- c. дерево – ліс
- d. золото – метал
- e. джаз – музичний стиль

19. Визначте, яке з наступних визначень є правильним:

- a. поезія – мова богів;
- b. кавун – рослина з сімейства гарбузових;
- c. ліберал – людина ліберальних поглядів;
- d. економіка – це основа життя;
- e. логіка наука про мислення.

20. Серед наступних метафор та образних характеристик предметів (неявних визначень) знайдіть явне визначення:

Економія – мистецтво витратити гроші, не отримуючи від цього ніякого задоволення.

Економіст – це людина, яка знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має.

Містик – людина, що вірить в надприродне, в чуда, в таємничі духовні сили.

Вироблення бюджету є мистецтво рівномірного розподілу розчарувань.

Бізнес — це мистецтво витягувати гроші з чужої кишені, не вдаючись до насильства.

МОДУЛЬ № 1

Варіант № _____

(Питання№ _____ **)**

Варіант № _____

(Питання№ _____ **)**

Варіант № _____

(Питання№ _____ **)**

Варіант № _____

(Питання№ _____ **)**

ВІДПОВІДІ

№ пи- тання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

МОДУЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

№ 2

Судження

Варіант №1

1. Яке з наступних речень не є судженням?

- a. Що посієш, те й пожнеш.
- b. Де дим, там і вогонь.
- c. Бог є.
- d. Хто ж не знає Наполеона?
- e. Чи будемо ми це терпіти?

2. Визначте, яке з наступних суджень не є судженням умовним:

- a. Тихіше ідеш, далі будеш.
- b. Якщо у городі росте бузина, то у Києві живе дядько.
- c. Якби всі у нас були багаті і щасливі, країна називалася би "Острів Утопія".
- d. Оскільки депутати є обранцями народу, вони повинні дбати про інтереси народу.

3. Який символ застосовується для позначення логічного сполучника „кон'юнкція” ?

- a. →
- b. ^
- c. v
- d. ≡

4. Яке з даних суджень є стверджувальним?

- a. Ніхто не знає свого майбутнього.
- b. Навряд чи ці новини його зацікавлять.
- c. Економічні відносини не є безконфліктними.
- d. Ваше міркування є не зовсім правильним

5. Загальнозаперечним судженням (E) є:

- a. Нікому не подобається біль.
- b. Багато кому не подобається різка зміна погоди.
- c. Не можна сказати, що жодна пропозиція не є правильною.
- d. Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.
- e. Не кожен поет є генієм.
- f. Більшість економічних заходів не є ефективними.
- g. Не всі звані є обраними.

6. Загальностверджувальним судженням (A) є:

- a. Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.
- b. Декому не можна довірити ані найменшого секрету.
- c. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- d. Навіть найкращі діти іноді бувають нестерпні.
- e. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- f. Не кожен поет є генієм.

7. Частковостверджувальним судженням (I) є:

- a. Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.
- b. Найважливіше завдання цивілізації – навчити людину мислити
- c. Не кожна молода людина має можливість отримати іпотечний кредит.
- d. Часто рослина може бути отруйною.

8. Не є частковостверджувальним судженням (I):

- a. Найкращі працівники отримали премії.
- b. Серед студентів багато хто займається спортом.
- c. Дещо з того, що ми вивчали в школі, згодом забулося.
- d. Деякі вчені є професорами.

9. Частковозаперечним судженням (O) є:

- a. Ніщо незаконне не може бути схваленим.
- b. Сьогодні бути успішним – не значить бути кращим.
- c. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- d. Його ніхто не зможе замінити.
- e. Не всі звані є обраними.
- f. Дехто слідує порадам тільки для того, щоб було кого потім винувчувати.

10. У якому з наступних суджень Р є розподіленим терміном?

- a. Підприємець – це людина, що схильна до ризику.
- b. Деякі критичні зауваження дратують.
- c. "Спалити – не значить спростувати", – було сказано Дж.Бруно.
- d. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.

11. У якому з наступних суджень S є нерозподіленим терміном?

- a. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- c. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- d. Кожне правило має виключення

12. S є розподіленим терміном в судженні:

- a. Деякі ссавці живуть у воді.
- b. Не всі квіти мають приємний запах.
- c. Кожний рік має свої особливості.
- d. Декому з нас не вдалося вчасно написати реферат.

13. Не є кон'юнктивним судженням:

Дебет з кредитом не сходиться, а людина з людиною завжди зійдеться.
Конкуренція забезпечує якнайкращу якість продуктів і розвиває якнайгірші якості людей.
Професіонали будують «Титаник», аматори – Ноїв ковчег.
Якщо вас не влаштовує ваша зарплата, віддайте її дружині.
Світ ловив мене, але не спіймав.

14. Не є загальноствержувальним судженням (А):

Кожна людина – це світ, який з нею народжується і з нею вмирає.
Під будь-якою могильною плитою лежить всесвітня історія.
Законність — неодмінна частина демократії.
Багато хто з нас здатний добре засвоїти логіку.

15. Не є умовним судженням:

Якщо кожний займе своє місце, з'явиться багато вакансій.
Якщо вас не влаштовує ваша зарплата, віддайте її дружині.
Якщо сьогодні четвер, то завтра п'ятниця.
Якщо особа зловживає службовим становищем, то вона притягується до кримінальної відповідальності.

16. Які судження з наведених пар не можуть бути одночасно істинними:

- «Деякі банки є комерційними» і «Деякі банки не є комерційними».
- «Всі відтворювані виробничі ресурси створюються і відновлюються природою і суспільством» і «Деякі відтворювані виробничі ресурси створюються і відновлюються природою і суспільством».
- «Всі товари особистого споживання безпосередньо задовольняють базові потреби людини» і «Деякі товари особистого споживання безпосередньо не задовольняють базових потреб людей».
- Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містять визначення терміна «інвестиції».

Варіант №2

1. Вкажіть, які з наведених речень не є судженням:

- Нарешті прийшла весна.
- Хай живе демократія!
- Хто може випити Дніпро?
- Хочеш їсти калачі, не лежи на печі.
- Акціонери голосували за реорганізацію товариства.

2. Форма мислення, яка виражає собою зв'язок понять називається:

- поняттям
- індукцією
- умовиводом
- судженням

3. Судження, яке відображає те, що є в дійсності називається:

- достовірним
- реальним
- істинним
- дійсним

4. Яке з наступних висловлювань не є судженням?

- Де дим, там і вогонь.
- Бог є.
- Не забувай подзвонити батькам.
- Що посієш, те й пожнеш.
- Хто ж не хоче бути щасливою людиною?

5. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

- Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- Більшості людей не подобаються зарозумілі книги.
- Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.
- Серед вчених немає неуків.
- Не кожна людина здатна на безкорисливу допомогу ближньому.

6. Загальноствержувальним судженням (А) є:

- Майже усі гори покриті снігом.
- Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.
- Дехто схильний приймати бажане за дійсне.
- Принаймні декілька свідків зможуть розповісти про скоєний злочин.

7. Частковоствержувальним судженням (І) є:

Не всі люди готові ризикувати.
Економічне шахрайство переслідується законом.
Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.
Серед політиків немає філософів.

8. Частковозаперечним судженням (О) є:

Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.
Не можна сказати, що всі вчені мають добре почуття гумору.
Принаймні декілька свідків зможуть розповісти про скоєний злочин.
Ніщо законне не є забороненим.

9. У якому з наступних суджень Р є нерозподіленим терміном?

Усі риби живуть в воді.
Деякі спортсмени не є призерами.
Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.

Право – це примусова форма “мінімуму моралі”.

10. У якому з наступних суджень S є розподіленим терміном?

- a. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- b. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- c. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- d. Дещо з того, що є смачним, водночас є дуже корисним.

11. S є розподіленим терміном в судженні:

- a. Не все, що він сказав, є правдивим.
- b. Деякі собаки не є домашніми.
- c. Деякі ссавці живуть у воді.
- d. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
- e. Багато хто з нас мешкає у центрі міста.

12. P є нерозподіленим терміном в судженні:

- a. Жодна освічена людина не є марновірною.
- b. Жоден студент не є професором.
- c. Нікому не подобається біль.
- d. Усі мудреці – скромні.

13. Не є умовним судженням:

- a. Якби не було загальнолюдської логіки, люди би не розуміли один одного.
- b. Ти став би великим співаком, якщо би не відсутність голосу і слуху.
- c. Треба нахилитися, щоб води напиться.
- d. Якщо вона гарно співає, то ви гарно танцюєте.
- e. Потрібно мати велике терпіння, щоб займатися логікою.
- f. Я буваю дуже збентежений, якщо щось не гаразд.
- g. Якщо людина чинить добро безкорисливо, то це викликає гнів і презирство у негідників.

14. Визначте судження (A):

Деякі підприємці не витримують натиску конкурентів на ринку.
Всяка справжня освіта здобувається тільки шляхом самоосвіти.
Частина підприємств нашого міста досягла певного успіху.
Жодна нормальна людина не бажає зла іншому.

15. Визначте судження (I):

Тільки талановитий оратор не говорить заученими словами.
Жодна людина не повинна страждати за правду.
Частина підприємств нашого міста досягла певного успіху.
Всяка справжня освіта здобувається тільки шляхом самоосвіти.
Деякі країни не мають великих природних запасів сировини.

16. Які судження з наведених пар можуть бути одночасно хибними:

- a. Всі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкових структур. Жодна міжнародна фінансово-кредитна організація не створює умов для розвитку ринкових структур.
- a. Всі підприємства роздрібно́ї торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібно́ї торгівлі не застосовують альтернативні методи оцінки.
- b. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку містять визначення терміна «інвестиції».
- c. Деякі орендні відносини у сільському господарстві стали предметом дослідження у науці. Деякі орендні відносини у сільському господарстві не є предметом дослідження у науці.

Варіант №3

1. Визначте судження (E):

Незаконна операція є недійсною.
Не багато хто з нас може винести щастя ближнього.
Знищення одного є народження іншого.
Деякі неписані закони сильніше всіх писаних.

2. Який символ застосовується для позначення логічного сполучника „еквіваленція” ?

- a. →
- b. ^
- c. v
- d. ≡
- e. ↔

3. Яке з наступних висловлювань є судженням?

- a. Хто ж не знає Наполеона?
- b. Хто знає назву цієї рослини?
- c. Не пам'ятай про це.
- d. Хай тобі все залишається.
- e. Не заважай мені.

4. Яке з даних суджень є стверджувальним?

- a. Ваше міркування є не зовсім правильним
- b. Ніхто не знає свого майбутнього.
- c. Навряд чи ці новини його зацікавлять.
- d. Економічні відносини не є безконфліктними.

5. Загальнозаперечним судженням (E) є:

- a. Не всі звані є обраними.
- b. Немає наслідку без причини.

- c. Багато кому не подобається різка зміна погоди.
- d. Не можна сказати, що жодна пропозиція не є правильною.
- e. Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.
- f. Багато кому не подобається різка зміна погоди.

6. Загальностверджувальним судженням (А) є:

- a. Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.
- b. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- c. Не кожен поет є генієм.
- d. Сьогодні бути успішним – не значить бути кращим.
- e. Ніщо законне не є забороненим.

7. Частковостверджувальним судженням (І) є:

- a. Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.
- b. Не кожна людина здатна на подвиг.
- c. Найважливіше завдання цивілізації – навчити людину мислити.
- d. Багато кому не подобається різка зміна погоди.
- e. Серед юристів є професійні бізнесмени.

8. Не є частковостверджувальним судженням (І):

- a. Більшості людей подобаються такі книги.
- b. Тільки демократична держава може бути правовою.
- c. Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.
- d. Дещо з того, що ми вивчали в школі, згодом забулося.

9. Частковозаперечним судженням (О) є:

- a. Ніщо незаконне не може бути схваленим.
- b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- c. Багато кому не подобається різка зміна погоди.
- d. Дехто слідує порадам тільки для того, щоб було кого потім звинувачувати.

10. У якому з наступних суджень Р є розподілений терміном?

- a. Підприємець – це людина, що схильна до ризику.
- b. Деякі критичні зауваження дратують.
- c. Того, хто вірить в себе, можна вважати особистістю.
- d. Усі студенти є достатньо кмітливими людьми.

11. У якому з наступних суджень S є нерозподілений терміном?

- a. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- c. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- d. Кожне правило має виключення.

12. S є розподілений терміном в судженні:

- a. Деякі птахи не літають.
- b. Іноді неправда не заслуговує суворого осудження.
- c. Усі, хто вірить політикам, не вірять в себе.
- d. Майже всі люди прагнуть бути освіченими.

13. Визначте судження (О):

Жоден підроблений документ не є доказом.
Деякі товари не є товарами повсякденного попиту.
Законність — неодмінна частина демократії.
Деякі осуджені є рецидивістами.
Всяка справжня освіта здобувається тільки шляхом самоосвіти

14. Не є судженням (І):

Багато поетів писали про героїзм солдата на війні.
Деякі осуджені є рецидивістами.
Частка завжди менше цілого.
Більшість законів є справедливими.
Дехто схильний приймати бажане за дійсне.

15. Не є кон'юнктивним судженням:

Дебет з кредитом не сходиться, а людина з людиною завжди зійдеться.
Конкуренція забезпечує якнайкращу якість продуктів і розвиває якнайгірші якості людей.
Професіонали будують «Тітанік», аматори – Ноїв ковчег.
Якщо вас не влаштовує ваша зарплата, віддайте її дружині.
Світ ловив мене, але не спіймав.

16. Які судження з наведених пар не можуть бути одночасно хибними:

- a. Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкової структури. Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації не створюють умов для розвитку ринкової структури.
- b. Всі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки.
- c. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містять визначення терміна «інвестиції».

Варіант №4

1. Визначте, яке з наведених тверджень вірне:

- a. судження - це форма мислення, яка відображає предмет в його істотних ознаках,
- b. судження - це форма мислення, яка щось стверджує чи заперечує,
- c. судження - це відтворення в свідомості людини раніше сприйнятого предмета?

2. Яке з наступних висловлювань не є судженням?

- a. Яке насіння, таке й коріння.
- b. Де дим, там і вогонь.
- c. Правди немає.
- d. Подивись сюди.
- e. Що посієш, те й пожнеш.
- f. Хто ж не хоче бути щасливою людиною?

3. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

- a. Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.
- b. Більшості людей не подобаються зарозумілі книги.
- c. Не кожен поет є генієм.
- d. Серед заповзятливих людей немає марнотратів.
- e. Серед юристів є професійні бізнесмени.

4. Загальностверджувальним судженням (А) є:

- a. Майже усі гори покриті снігом.
- b. Дехто схильний приймати бажане за дійсне.
- c. Хто ясно мислить, той ясно висловлюється.
- d. Багато хто з нас мешкає у центрі міста.

5. Частковостверджувальним судженням (І) є:

- a. Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.
- b. Цю книгу можна знайти тільки у Києві.
- c. Тільки німці – справжні філософи.
- d. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.

6. Частковозаперечним судженням (О) є:

- a. Принаймні декілька свідків можуть розповісти про скоєний злочин.
- b. Невірно, що всі вчені мають добре почуття гумору.
- c. Серед марновірних людей немає логіків.
- d. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.
- e. Ніщо законне не є забороненим.

7. У якому з наступних суджень Р є нерозподіленим терміном?

- a. Деякі люди не схильні ризикувати.
- b. Найкращі студенти завжди отримують стипендію.
- c. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- d. Право – це примусова форма "мінімуму моралі".

8. У якому з наступних суджень S є розподіленим терміном?

- a. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- b. Справжнє багатство – це відсутність жадності.
- c. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- d. Деякі банкіри є меценатами.

9. S є розподіленим терміном в судженні:

- a. Економічне шахрайство переслідується законом.
- b. Не все, що він сказав, є правдивим.
- c. Деякі ссавці живуть у воді.
- d. Деякі тварини не є дикими.

10. Р є нерозподіленим терміном в судженні:

- a. Жоден студент не є професором.
- b. Боягуз не може стати космонавтом.
- c. Жоден логік не стане політиком.
- d. Усі мудреці – скромні.
- e. Деякі птахи не літають.

11. Не є умовним судженням:

- a. Якби не було загальнолюдської логіки, люди би не розуміли один одного.
- b. Ти став би великим співаком, якщо би не відсутність голосу і слуху.
- c. Треба нахилитися, щоб води напиться.
- d. Якщо вона гарно співає, то ви гарно танцюєте.
- e. Не будь цієї події, ми ніколи не дізналися про його існування.
- f. Якщо людина чинить добро безкорисливо, то це викликає гнів і презирство у негідників.

12. Яке з наступних речень є судженням?

Забудьте дорогу сюди.

По газонах не ходіть!

Вийшов в люди – будь людиною!

Не заважай мені.

Хто знає назву цієї рослини?

Хто ж не хоче бути щасливою людиною?

13 Не є судженням (А):

Незаконна операція є недійсною.

Жити - означає мислити.

Більшість громадян країни є законослухняними громадянами.

Жорстокість законів перешкоджає їх дотриманню.

Перший закон суперечки: ніколи не сперечайтесь з дурнем - люди можуть не помітити між вами різниці.

Перше правило бізнесу — чини іншому так, як він хотів би чинити тобі (поступай з іншим так, як він хотів би поступити з тобою).

14. Кон'юнктивним судженням є:

Гриби, що збирані у лісі, бувають або отруйні, або неотруйні.

Мудра природа усе потрібне зробила легким, а важке непотрібним.
Діяльність підприємства можна охарактеризувати або як рентабельну, або як нерентабельну.
У випадку захворювання до лікаря звертаються або за місцем роботи, або за місцем проживання.
Власність на засоби виробництва існує або у формі приватної, або кооперативної, або державної.

15. Не є диз'юнктивним судженням:

Розпорядження міської адміністрації видаються за підписом голови адміністрації або одного з його заступників.
Фірма встановлює вікна за бажанням замовника або дерев'яні, або пластикові.
Джентльмени не говорять про гроші — джентльмени мають гроші.
Прокурор або підтримує обвинувачення, або відмовляється від нього.
Завданням менеджменту є задоволення потреб клієнтів шляхом виробництва товарів чи надання послуг.

16. Які судження з наведених пар не можуть бути одночасно істинними:

- «Деякі банки є комерційними» і «Деякі банки не є комерційними».
- «Всі відтворені виробничі ресурси створюються і відновлюються природою і суспільством» і «Деякі відтворені виробничі ресурси створюються і відновлюються природою і суспільством».
- «Всі товари особистого споживання безпосередньо задовольняють базові потреби людини» і «Деякі товари особистого споживання безпосередньо не задовольняють базових потреб людей».
- Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містять визначення терміна «інвестиції».

Варіант №5

1. Структура судження складається з:

- суб'єкта, предиката, зв'язки
- суб'єкта, предиката, сполучника
- предиката, сполучника, зв'язки

2. Яке з наступних речень є судженням?

Забудьте дорогу сюди.
Вийшов в люди – будь людиною!
По газонах не ходіть!
Не заважай мені.
Не пам'ятай про це.
Яке насіння, таке й коріння.

3. Визначте судження (А):

Деякі підприємці не витримують натиску конкурентів на ринку.
Всяка справжня освіта здобувається тільки шляхом самоосвіти.
Частина підприємств нашого міста досягла певного успіху.
Жодна нормальна людина не бажає зла іншому.

4. Визначте судження (І):

Тільки талановитий оратор не говорить заученими словами.
Жодна людина не повинна страждати за правду.
Частина підприємств нашого міста досягла певного успіху.
Всяка справжня освіта здобувається тільки шляхом самоосвіти.
Деякі країни не мають великих природних запасів сировини.

5. Не є судженням (А):

Незаконна операція є недійсною.
Жити - означає мислити.
Більшість громадян країни є законослухняними громадянами.
Жорстокість законів перешкоджає їх дотриманню.
Перший закон суперечки: ніколи не сперечайтесь з дурнем - люди можуть не помітити між вами різниці.
Перше правило бізнесу — чини іншому так, як він хотів би чинити тобі (поступай з іншим так, як він хотів би поступити з тобою).

6. Яке з даних суджень є стверджувальним?

- Ваше міркування є не зовсім правильним
- Ніхто не знає свого майбутнього.
- Навряд чи ці новини його зацікавлять.
- Економічні відносини не є безконфліктними.

7. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

- Не всі звані є образами.
- Нікому не подобається біль.
- Багато кому не подобається різка зміна погоди.
- Не можна сказати, що жодна пропозиція не є правильною.
- Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.
- Не кожен поет є генієм.
- Більшість економічних заходів не є ефективними.

8. Загальностверджувальним судженням (А) є:

- Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.
- Декому не можна довірити ані найменшого секрету.
- Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- Навіть найкращі діти іноді бувають нестерпні.
- Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- Не кожен поет є генієм.

9. Знак диз'юнкції:

1. →
2. ^
3. v
4. ≡
5. ↔

10. Не є частковостверджувальним судженням (I):

- a. Найкращі працівники отримали премії.
- b. Серед студентів багато хто займається спортом.
- c. Деяко з того, що ми вивчали в школі, згодом забулося.
- d. Деякі вчені є професорами.

11. Частковозаперечним судженням (O) є:

- a. Ніщо незаконне не може бути схваленим.
- b. Сьогодні бути успішним – не значить бути кращим.
- c. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- d. Його ніхто не зможе замінити.
- e. Не всі звані є обраними.
- f. Дехто слідує порадам тільки для того, щоб було кого потім звинувачувати.

12. У якому з наступних суджень Р є розподілений терміном?

- a. Підприємець – це людина, що схильна до ризику.
- b. Деякі критичні зауваження дратують.
- c. "Спалити – не значить спростувати", – було сказано Дж.Бруно.
- d. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.

13. У якому з наступних суджень S є нерозподілений терміном?

- a. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- c. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- d. Кожне правило має виключення

14. S є розподілений терміном в судженні:

- a. Деякі ссавці живуть у воді.
- b. Не всі квіти мають приємний запах.
- c. Кожний рік має свої особливості.
- d. Декому з нас не вдалося вчасно написати реферат.

15. Не є умовним судженням:

Якщо бажачих виступити більше немає, дебати припиняємо.

У разі ухилення батька або матері від виконання батьківських обов'язків, аліменти на утримання дітей стягаються в судовому порядку.

Людські сварки не тривали б так довго, якби вся вина була на одній стороні.

Там де правила гри не дозволяють виграти, англійські джентльмени міняють правила.

Якщо вона гарно співає, то він добре танцює.

16. Які судження з наведених пар можуть бути одночасно хибними:

- b. Всі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкових структур. Жодна міжнародна фінансово-кредитна організація не створює умов для розвитку ринкових структур.
- d. Всі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібної торгівлі не застосовують альтернативні методи оцінки.
- e. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку містять визначення терміна «інвестиції».
- f. Деякі орендні відносини у сільському господарстві стали предметом дослідження у науці. Деякі орендні відносини у сільському господарстві не є предметом дослідження у науці.

Варіант №6

1. Визначте судження (E):

Незаконна операція є недійсною.

Не багато хто з нас може винести щастя ближнього.

Знищення одного є народження іншого.

Деякі неписані закони сильніше всіх писаних.

2. Визначте судження (O):

Жоден підроблений документ не є доказом.

Деякі товари не є товарами повсякденного попиту.

Законність — неодмінна частина демократії.

Деякі осуджені є рецидивістами.

Всяка справжня освіта здобувається тільки шляхом самоосвіти

3. Яке з наступних речень є судженням?

Забудьте дорогу сюди.

Вийшов в люди – будь людиною!

По газонах не ходіть!

Не заважай мені.

Не пам'ятай про це.

Яке насіння, таке й коріння.

4. Загальнозаперечним судженням (E) є:

- a. Найгірші наслідки економічних криз не завжди можна передбачити.
- b. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- c. Більшості людей не подобаються зарозумілі книги.
- d. Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.

- e. Серед вчених немає неуків.
- f. Не кожна людина здатна на безкорисливу допомогу ближньому.

5. Загальностверджувальним судженням (А) є:

- a. Майже усі гори покриті снігом.
- b. Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.
- c. Дехто схильний приймати бажане за дійсне.
- d. Принаймні декілька свідків зможуть розповісти про скоєний злочин.

6. Частковостверджувальним судженням (І) є:

- a. Не всі люди готові ризикувати.
- b. Економічне шахрайство переслідується законом.
- c. Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.
- d. Серед політиків немає філософів.

7. Частковозаперечним судженням (О) є:

- a. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- b. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.
- c. Не можна сказати, що всі вчені мають добре почуття гумору.
- d. Принаймні декілька свідків зможуть розповісти про скоєний злочин.
- e. Ніщо законне не є забороненим.

8. У якому з наступних суджень Р є нерозподіленим терміном?

- a. Економність – це вміння витратити гроші без всякого задоволення.
- b. Майже всі будинки нашого міста є багатопверховими будинками.
- c. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- d. Право – це примусова форма “мінімуму моралі”.

9. У якому з наступних суджень S є розподіленим терміном?

- a. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- b. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- c. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- d. Дещо з того, що є смачним, водночас є дуже корисним.

10. S є розподіленим терміном в судженні:

- a. Не все, що він сказав, є правдивим.
- b. Деякі собаки не є домашніми.
- c. Деякі ссавці живуть у воді.
- d. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
- e. Багато хто з нас мешкає у центрі міста.

11. Р є нерозподіленим терміном в судженні:

- a. Жодна освічена людина не є марновірною.
- b. Жоден студент не є професором.
- c. Нікому не подобається біль.
- d. Усі мудреці – скромні.

12. Не є умовним судженням:

- a. Якби не було загальнолюдської логіки, люди би не розуміли один одного.
- b. Ти став би великим співаком, якщо би не відсутність голосу і слуху.
- c. Треба нахилитися, щоб води напиться.
- d. Якщо вона гарно співає, то ви гарно танцюєте.
- e. Потрібно мати велике терпіння, щоб займатися логікою.
- f. Я буваю дуже збентежений, якщо щось не гаразд.
- g. Якщо людина чинить добро безкорисливо, то це викликає гнів і презирство у негідників.

13. Не є диз'юнктивним судженням:

Розпорядження міської адміністрації видаються за підписом голови адміністрації або одного з його заступників. Фірма встановлює вікна за бажанням замовника або дерев'яні, або пластикові.

Джентльмени не говорять про гроші — джентльмени мають гроші.

Прокурор або підтримує обвинувачення, або відмовляється від нього.

Завданням менеджменту є задоволення потреб клієнтів шляхом виробництва товарів чи надання послуг.

14. Кон'юнктивним судженням є:

Гриби, що збирані у лісі, бувають або отруйні, або неотруйні.

Мудра природа усе потрібне зробила легким, а важке непотрібним.

Діяльність підприємства можна охарактеризувати або як рентабельну, або як нерентабельну.

У випадку захворювання до лікаря звертаються або за місцем роботи, або за місцем проживання.

Власність на засоби виробництва існує або у формі приватної, або кооперативної, або державної.

15. Не є загальностверджувальним судженням (А):

Всі матеріалісти визнають первинність матерії.

Неправильне міркування часто є причиною неправильних вчинків.

Будь-яке правопорушення – протиправне діяння.

Всі шедеври є художніми творами.

Багато країн Африки отримали політичну і економічну незалежність.

16. Які судження з наведених пар не можуть бути одночасно хибними:

- a. Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкової структури. Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації не створюють умов для розвитку ринкової структури.
- b. Всі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки.
- c. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містять визначення терміна «інвестиції».

Варіант №7

1. Яке з наступних речень є судженням?

Забудьте дорогу сюди.

Вийшов в люди – будь людиною!

По газонах не ходіть!

Не заважай мені.

Не пам'ятай про це.

Яке насіння, таке й коріння.

2. Яке з даних суджень є стверджувальним?

a. Ваше міркування є не зовсім правильним

b. Ніхто не знає свого майбутнього.

c. Навряд чи ці новини його зацікавлять.

d. Економічні відносини не є безконфліктними.

3. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

a. Не всі звані є обраними.

b. Немає наслідку без причини.

c. Багато кому не подобається різка зміна погоди.

d. Не можна сказати, що жодна пропозиція не є правильною.

e. Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.

f. Багато кому не подобається різка зміна погоди.

4. Загальностверджувальним судженням (А) є:

a. Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.

b. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.

c. Не кожен поет є генієм.

d. Сьогодні бути успішним – не значить бути кращим.

e. Ніщо законне не є забороненим.

5. Частковостверджувальним судженням (І) є:

a. Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.

b. Не кожна людина здатна на подвиг.

c. Найважливіше завдання цивілізації – навчити людину мислити

d. Багато кому не подобається різка зміна погоди.

e. Серед юристів є професійні бізнесмени.

6. Не є частковостверджувальним судженням (І):

a. Більшості людей подобаються такі книги.

b. Тільки демократична держава може бути правовою.

c. Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.

d. Дещо з того, що ми вивчали в школі, згодом забулося.

7. Частковозаперечним судженням (О) є:

a. Ніщо незаконне не може бути схваленим.

b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.

c. Багато кому не подобається різка зміна погоди.

d. Дехто слідує порадам тільки для того, щоб було кого потім звинувачувати.

8. У якому з наступних суджень Р є розподіленим терміном?

a. Підприємець – це людина, що схильна до ризику.

b. Деякі тварини не вміють літати.

c. Деякі критичні зауваження дратують.

d. Того, хто вірить в себе, можна вважати особистістю.

e. Усі студенти є достатньо кмітливими людьми.

9. У якому з наступних суджень S є нерозподіленим терміном?

a. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.

b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.

c. Деякі економічні заходи не є ефективними.

d. Кожне правило має виключення

10. S є розподіленим терміном в судженні:

a. Деякі птахи не літають.

b. Іноді неправда не заслуговує суворого осудження.

c. Усі, хто вірить політикам, не вірять в себе.

d. Майже всі люди прагнуть бути освіченими.

11. Не є кон'юнктивним судженням:

Дебет з кредитом не сходиться, а людина з людиною завжди зійдеться.

Конкуренція забезпечує якнайкращу якість продуктів і розвиває якнайгірші якості людей.

Професіонали будують «Тітанік», аматори – Ноїв ковчег.

Якщо вас не влаштовує ваша зарплата, віддайте її дружині.

Світ ловив мене, але не спіймав.

12. Не є загальностверджувальним судженням (А):

Кожна людина – це світ, який з нею народжується і з нею вмирає.

Під будь-якою могильною плитою лежить всесвітня історія.

Законність – неодмінна частина демократії.

Багато хто з нас здатний добре засвоїти логіку.

13. Не є умовним судженням:

Якщо кожний займе своє місце, з'явиться багато вакансій.

Якщо вас не влаштовує ваша зарплата, віддайте її дружині.

Якщо сьогодні четвер, то завтра п'ятниця.

Якщо особа зловживає службовим становищем, то вона притягується до кримінальної відповідальності.

14. Не є судженням (Е):

Нікому з дітей не подобаються гіркі ліки.

Жодна людина не повинна страждати за правду.

Жодна причина не вибачає неввічливість.

Ніхто не має права чинити зло ближньому.

Не всі водії добре знають правила дорожнього руху.

Жодна людина не буде обділена увагою служби соціального захисту населення.

15. Не є диз'юнктивним судженням:

Розпорядження міської адміністрації видаються за підписом голови адміністрації або одного з його заступників.

Фірма встановлює вікна за бажанням замовника або дерев'яні, або пластикові.

Джентльмени не говорять про гроші — джентльмени мають гроші.

Прокурор або підтримує обвинувачення, або відмовляється від нього.

Завданням менеджменту є задоволення потреб клієнтів шляхом виробництва товарів чи надання послуг.

16. Які судження з наведених пар не можуть бути одночасно істинними:

a. "Деякі банки є комерційними" і "Деякі банки не є комерційними".

b. «Всі відтворювані виробничі ресурси створюються і відновлюються природою і суспільством» і «Деякі відтворювані виробничі ресурси створюються і відновлюються природою і суспільством».

c. «Всі товари особистого споживання безпосередньо задовольняють базові потреби людини» і «Деякі товари особистого споживання безпосередньо не задовольняють базових потреб людей».

d. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містять визначення терміна «інвестиції».

Варіант №8**1. Яке з наступних висловлювань не є судженням?**

a. Яке насіння, таке й коріння.

b. Де дим, там і вогонь.

c. Правди немає.

d. Подивись сюди.

e. Що посієш, те й пожнеш.

f. Хто ж не хоче бути щасливою людиною?

2. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

a. Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.

b. Більшості людей не подобаються зарозумілі книги.

c. Не кожен поет є генієм.

d. Серед заповзятливих людей немає марнотратів.

e. Серед юристів є професійні бізнесмени.

3. Загальностверджувальним судженням (А) є:

a. Майже усі гори покриті снігом.

b. Дехто схильний приймати бажане за дійсне.

c. Хто ясно мислить, той ясно висловлюється.

d. Багато хто з нас мешкає у центрі міста.

4. Частковостверджувальним судженням (І) є:

a. Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.

b. Цю книгу можна знайти тільки у Києві.

c. Тільки німці – справжні філософи.

d. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.

5. Частковозаперечним судженням (О) є:

a. Принаймні декілька свідків можуть розповісти про скоєний злочин.

b. Невірно, що всі вчені мають добре почуття гумору.

c. Серед марновірних людей немає логіків.

d. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.

e. Ніщо законне не є забороненим.

6. У якому з наступних суджень Р є нерозподіленим терміном?

a. Дещо з смачного не є корисним.

b. Найкращі студенти завжди отримують стипендію.

c. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.

d. Право – це примусова форма "мінімуму моралі".

7. У якому з наступних суджень S є розподіленим терміном?

a. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.

b. Справжнє багатство – це відсутність жадності.

c. Деякі економічні заходи не є ефективними.

d. Деякі банкіри є меценатами.

8. S є розподіленим терміном в судженні:

a. Економічне шахрайство переслідується законом.

b. Не все, що він сказав, є правдивим.

c. Деякі ссавці живуть у воді.

d. Деякі тварини не є дикими.

9. P є нерозподіленим терміном в судженні:

a. Жоден студент не є професором.

b. Боягуз не може стати космонавтом.

c. Жоден логік не стане політиком.

d. Усі мудреці – скромні.

e. Деякі птахи не літають.

10. Не є умовним судженням:

- a. Якби не було загальнолюдської логіки, люди би не розуміли один одного.
- b. Ти став би великим співаком, якщо би не відсутність голосу і слуху.
- c. Треба нахилитися, щоб води напиться.
- d. Якщо вона гарно співає, то ви гарно танцюєте.
- e. Не будь цієї події, ми ніколи не дізналися про його існування.
- f. Якщо людина чинить добро безкорисливо, то це викликає гнів і презирство у негідників.

11. Не є судженням (I):

Багато поетів писали про героїзм солдата на війні.

Деякі осуджені є рецидивістами.

Частка завжди менше цілого.

Більшість законів є справедливими.

Дехто схильний приймати бажане за дійсне.

12. Не є судженням (A):

Всі громадяни України мають право на освіту.

Освіта – те, що залишається, коли все вивчене забуте.

Всі дрібні підприємства торгівлі були приватизовані.

Певна частка бізнесменів входить в клуб мільйонерів.

Початок є більш, ніж половина всього.

13. Яке з наступних речень є судженням?

Забудьте дорогу сюди.

Вийшов в люди – будь людиною!

По газонах не ходіть!

Не заважай мені.

Не пам'ятай про це.

Яке насіння, таке й коріння.

14. Умовним судженням є:

Якщо всі працюють, то ви байдики б'єте.

Якщо раніше в лісі зустрічалися білі гриби, то тепер – одні опеньки.

Треба нахилитися, щоб води напиться.

Якщо вона гарно співає, то ви гарно танцюєте.

15. Яке з даних суджень є стверджувальним?

- e. Ваше міркування є не зовсім правильним
- f. Ніхто не знає свого майбутнього.
- g. Навряд чи ці новини його зацікавлять.
- h. Економічні відносини не є безконфліктними.

16. Які судження з наведених пар можуть бути одночасно хибними:

- c. Всі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкових структур. Жодна міжнародна фінансово-кредитна організація не створює умов для розвитку ринкових структур.
- g. Всі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібної торгівлі не застосовують альтернативні методи оцінки.
- h. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку містять визначення терміна «інвестиції».
- i. Деякі орендні відносини у сільському господарстві стали предметом дослідження у науці. Деякі орендні відносини у сільському господарстві не є предметом дослідження у науці.

Варіант №9**1. Яке з наступних речень є судженням?**

Забудьте дорогу сюди.

По газонах не ходіть!

Вийшов в люди – будь людиною!

Не заважай мені.

Хто знає назву цієї рослини?

Хто ж не хоче бути щасливою людиною?

2. Вкажіть, яке з наступних суджень не є судженням умовним:

- a. Не будь в нього хорошої підготовки, він ніколи не зміг би здати іспит на "відмінно".
- b. Тихіше ідеш, далі будеш.
- c. Якщо всі працюють, то ви байдики б'єте.
- d. Якби всі у нас були багаті і щасливі, країна називалася би "Острів Утопія".
- e. Оскільки депутати є обранцями народу, вони повинні дбати про інтереси народу.
- f. Треба нахилитися, щоб води напиться.

4. Не є судженням (A):

Незаконна операція є недійсною.

Жити - означає мислити.

Багато студентів займається спортом.

Жорстокість законів перешкоджає їх дотриманню.

Перший закон суперечки: ніколи не сперечайтесь з дурнем - люди можуть не помітити між вами різниці.

Немає сумніву у безперспективності цього наміру.

5. Яке з даних суджень є стверджувальним?

- a. Ваше міркування є не зовсім правильним
- b. Ніхто не знає свого майбутнього.

- c. Навряд чи ці новини його зацікавлять.
- d. Економічні відносини не є безконфліктними.

6. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

- a. Не всі звані є обраними.
- b. Нікому не подобається біль.
- c. Багато кому не подобається різка зміна погоди.
- d. Не можна сказати, що жодна пропозиція не є правильною.
- e. Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.
- f. Не кожен поет є генієм.
- g. Більшість економічних заходів не є ефективними.

7. Загальностверджувальним судженням (А) є:

- a. Принаймні половина парламенту ухвалила дане рішення.
- b. Декому не можна довірити ані найменшого секрету.
- c. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- d. Навіть найкращі діти іноді бувають нестерпні.
- e. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- f. Не кожен поет є генієм.

8. Частковостверджувальним судженням (І) є:

- a. Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.
- b. Найважливіше завдання цивілізації – навчити людину мислити
- c. Не кожна молода людина має можливість отримати іпотечний кредит.
- d. Часто рослина може бути отруйною.

9. Не є частковостверджувальним судженням (І):

- a. Найкращі працівники отримали премії.
- b. Серед студентів багато хто займається спортом.
- c. Дещо з того, що ми вивчали в школі, згодом забулося.
- d. Деякі вчені є професорами.

10. Частковозаперечним судженням (О) є:

- a. Ніщо незаконне не може бути схваленим.
- b. Сьогодні бути успішним – не значить бути кращим.
- c. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- d. Його ніхто не зможе замінити.
- e. Не всі звані є обраними.
- f. Дехто слідує порадам тільки для того, щоб було кого потім звинувачувати.

11. У якому з наступних суджень Р є розподілений терміном?

- a. Підприємець – це людина, що схильна до ризику.
- b. Деякі критичні зауваження дратують.
- c. "Спалити – не значить спростувати", – було сказано Дж.Бруно.
- d. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.

12. У якому з наступних суджень S є нерозподілений терміном?

- a. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- b. Будь-яке слово не залишається марним звуком.
- c. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- d. Кожне правило має виключення

13. S є розподілений терміном в судженні:

- a. Деякі ссавці живуть у воді.
- b. Не всі квіти мають приємний запах.
- c. Кожний рік має свої особливості.
- d. Декому з нас не вдалося вчасно написати реферат.

14. Не є умовним судженням:

Якщо бажаних виступити більше немає, дебати припиняємо.

У разі ухилення батька або матері від виконання батьківських обов'язків, аліменти на утримання дітей стягаються в судовому порядку.

Людські сварки не тривали б так довго, якби вся вина була на одній стороні.

Там де правила гри не дозволяють виграти, англійські джентльмени міняють правила.

Якщо вона гарно співає, то він добре танцює.

15. Не є загальностверджувальним судженням (А):

Всі матеріалісти визнають первинність матерії.

Неправильне міркування часто є причиною неправильних вчинків.

Будь-яке правопорушення – протиправне діяння.

Всі шедеври є художніми творами.

Багато країн Африки отримали політичну і економічну незалежність.

16. Які судження з наведених пар не можуть бути одночасно хибними:

- a. Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкової структури.
- b. Деякі міжнародні фінансово-кредитні організації не створюють умов для розвитку ринкової структури.
- c. Всі підприємства роздрібною торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібною торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки.
- d. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містять визначення терміна «інвестиції».

Варіант №10

1. Структура судження складається з:

- a. квантора, суб'єкта, предиката
- b. суб'єкта, предиката, зв'язки
- c. суб'єкта, предиката, сполучника
- d. об'єкта, сполучника, зв'язки

2. Яке з наступних висловлювань не є судженням?

- a. Яке насіння, таке й коріння.
- b. Де дим, там і вогонь.
- c. Бог є.
- d. Не забувай подзвонити батькам.
- e. Що посієш, те й пожнеш.
- f. Хто ж не хоче бути щасливою людиною?

3. Загальнозаперечним судженням (Е) є:

- a. Найгірші наслідки економічних криз не завжди можна передбачити.
- b. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- c. Більшості людей не подобаються зарозумілі книги.
- d. Не всі поділяють прогнози щодо кращого майбутнього.
- e. Серед вчених немає неуків.
- f. Не кожна людина здатна на безкорисливу допомогу ближньому.

4. Загальностверджувальним судженням (А) є:

- a. Майже усі гори покриті снігом.
- b. Хто обмежує свої бажання, той завжди достатньо багатий.
- c. Дехто схильний приймати бажане за дійсне.
- d. Принаймні декілька свідків зможуть розповісти про скоєний злочин.

5. Частковостверджувальним судженням (І) є:

- a. Не всі люди готові ризикувати.
- b. Економічне шахрайство переслідується законом.
- c. Не можна сказати, що нікому не подобається ходити пішки.
- d. Серед політиків немає філософів.

6. Частковозаперечним судженням (О) є:

- a. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- b. Жодна економічна теорія не може вважатися бездоганною.
- c. Не можна сказати, що всі вчені мають добре почуття гумору.
- d. Принаймні декілька свідків зможуть розповісти про скоєний злочин.
- e. Ніщо законне не є забороненим.

7. У якому з наступних суджень Р є нерозподіленим терміном?

- a. Економність – це вміння витратити гроші без всякого задоволення.
- b. Деякі економічні заходи не є ефективними
- c. Деякі економісти є вченими.
- d. Жоден аргумент доцільності не може виправдати аморальний вчинок.
- e. Право – це примусова форма "мінімуму моралі".

8. У якому з наступних суджень S є розподіленим терміном?

- a. Майже усе пошкоджене не підлягає ремонту.
- b. Деякі економічні заходи не є ефективними.
- c. Навіть найкращі діти бувають іноді нестерпні.
- d. Дещо з того, що є смачним, водночас є дуже корисним.

9. S є розподіленим терміном в судженні:

- a. Не все, що він сказав, є правдивим.
- b. Деякі собаки не є домашніми.
- c. Деякі ссавці живуть у воді.
- d. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
- e. Багато хто з нас мешкає у центрі міста.

10. Р є нерозподіленим терміном в судженні:

- a. Жодна освічена людина не є марновірною.
- b. Жоден студент не є професором.
- c. Нікому не подобається біль.
- d. Усі мудреці – скромні.

11. Не є умовним судженням:

- a. Якби не було загальнолюдської логіки, люди би не розуміли один одного.
- b. Ти став би великим співаком, якщо би не відсутність голосу і слуху.
- c. Треба нахилитися, щоб води напиться.
- d. Якщо вона гарно співає, то ви гарно танцюєте.
- e. Потрібно мати велике терпіння, щоб займатися логікою.
- f. Я буваю дуже збентежений, якщо щось не гаразд.
- g. Якщо людина чинить добро безкорисливо, то це викликає гнів і презирство у негідників.

12. Не є судженням (А):

Незаконна операція є недійсною.

Жити - означає мислити.

Більшість громадян країни є законослухняними громадянами.

Жорстокість законом перешкоджає їх дотриманню.

Перший закон суперечки: ніколи не сперечайтесь з дурнем - люди можуть не помітити між вами різниці.

Перше правило бізнесу — чини іншому так, як він хотів би чинити тобі (поступай з іншим так, як він хотів би поступити з тобою).

13. Не є диз'юнктивним судженням:

Розпорядження міської адміністрації видаються за підписом голови адміністрації або одного з його заступників.
Фірма встановлює вікна за бажанням замовника або дерев'яні, або пластикові.
Джентльмени не говорять про гроші — джентльмени мають гроші.
Прокурор або підтримує обвинувачення, або відмовляється від нього.
Завданням менеджменту є задоволення потреб клієнтів шляхом виробництва товарів чи надання послуг.

14. Кон'юнктивним судженням є:

Гриби, що збирані у лісі, бувають або отруйні, або неотруйні.
Мудра природа усе потрібне зробила легким, а важке непотрібним.
Діяльність підприємства можна охарактеризувати або як рентабельну, або як нерентабельну.
У випадку захворювання до лікаря звертаються або за місцем роботи, або за місцем проживання.
Власність на засоби виробництва існує або у формі приватної, або кооперативної, або державної.

15. Не є умовним судженням:

Потрібно мати великий розум, щоб уміти не показувати іншим своєї розумової переваги.
Якщо влада в країні здійснюється вибраними органами, то форма правління називається республікою.
Учений буде вельми здивований, якщо його здогадка не підтвердиться.
Якщо сьогодні – гарна погода, та вчора – гірше не буває.
Якщо студент одержить "відмінно" за іспити, йому буде вручено «червоний» диплом.

16. Які судження з наведених пар можуть бути одночасно хибними:

- d. Всі міжнародні фінансово-кредитні організації створюють умови для розвитку ринкових структур. Жодна міжнародна фінансово-кредитна організація не створює умов для розвитку ринкових структур.
- j. Всі підприємства роздрібної торгівлі застосовують альтернативні методи оцінки. Деякі підприємства роздрібної торгівлі не застосовують альтернативні методи оцінки.
- k. Жоден із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку не містить визначень терміна «інвестиції». Деякі із затверджених Положень стандартів бухгалтерського обліку містять визначення терміна «інвестиції».
- l. Деякі орендні відносини у сільському господарстві стали предметом дослідження у науці. Деякі орендні відносини у сільському господарстві не є предметом дослідження у науці.

МОДУЛЬ № 2

Варіант № _____
Варіант № _____
Варіант № _____
Варіант № _____

(Питання№ _____)
(Питання№ _____)
(Питання№ _____)
(Питання№ _____)

ВІДПОВІДІ

№ пи- тання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

МОДУЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

№ 1

УМОВИВОДИ

Варіант №1

1. Теза, аргумент, демонстрація – це структурні елементи:

- a. доведення
- b. умовиводу
- c. аналогії
- d. гіпотези

2. Гіпотеза – це:

- a. обґрунтування
- b. аналогія
- c. припущення
- d. версія

3. Епіхейрема – це:

- a. категоричний силлогізм
- b. різновид умовно-категоричного умовиводу
- c. полісиллогізм, засновками якого є ентимеми
- d. індуктивний умовивід

4. У якому з наведених прикладів перетворення судження здійснено правильно?

- A. Деякі люди є економістами.
Деякі люди не є економістами.
- B. Ніхто не хотів помирати.
Всі не хотіли помирати.
- B. Жоден студент нашої групи не є неуспішним
Всі студенти нашої групи є успішним.

5. У якому з наведених прикладів обернення судження здійснено правильно?

- A. Деякі унітарні держави є європейськими
Всі європейські держави є унітарними.
- B. Деякі жінки є поетами.
Деякі поети є жінками.
- B. Всі банкіри — економісти.
Деякі банкіри – економісти.
- Г. Жоден студент не був на Марсі.
Всі, хто не був на Марсі є студентами.

6. У якому з наведених прикладів протиставлення предикату у судженні здійснено правильно?

- A. Всі види шахрайства є злочинами.
Жоден не злочин не є шахрайством.
- B. Жоден електрон не має позитивного заряду.
Жодна річ, яка має позитивний заряд не є електроном.
- B. Всі квіти є рослинами.
Жодна квітка не є рослиною

7. Який з наведених категоричних силлогізмів належить до I фігури:

- A. Деякі студенти добре малюють
Всі студенти є людьми
Деякі люди добре малюють.
- B. Жодна риба не має пір'я.
Всі птахи мають пір'я.
Жоден птах не є рибю.
- B. Жодна економічна система не є досконалою.
Капіталізм — економічна система.
Капіталізм не є досконалим.
- Г. Всі філософи – ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом – ідеалістом.

8. Немає помилки "почетверення термінів" у силлогізмі:

- A. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- B. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- B. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

9. Категоричним силлогізмом з модусом EIO є:

- A. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються
- B. Жоден одружений чоловік не є ченцем.
Деякі одружені чоловіки є священиками.
Деякі священики не є ченцями.
- B. Позитрон має позитивний заряд.

Позитрон — елементарна частинка.

Деякі елементарні частинки мають позитивний заряд.

10. Який з наведених умовиводів є правильним?

A. Всі планети – небесні тіла.

Місяць не є планетою.

Місяць не є небесним тілом.

B. Деякі європейські країни є членами НАТО.

Канада не є європейською країною.

Канада не є членом НАТО.

B. Ніяке природне явище не буває без причини.

Дощ — природне явище.

Дощ не буває без причини.

Г. Всі трактори – машини.

Автомобілі також є машинами.

Автомобілі є тракторами.

11. До modus ponens не належить наступний умовно-категоричний силігізм:

A. Обмін житлового приміщення не дозволяється законом, якщо він носить корисливий або фіктивний характер.

Даний обмін носить фіктивний характер. Отже, він не дозволяється законом.

B. Студент не може здавати наступну сесію, якщо він має академзаборгованість за попередню. Студент Остапчук має заборгованість, тому він не може здавати наступну сесію.

B. Виліт буде затримано, якщо туман не розсіється. Виліт не був затриманий, отже, туман розсіявся.

12. Що з названого не є правильним скороченим силігізмом (ентимемою):

A. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.

B. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.

B. "Юпітер, ти сердишся, отже – ти не правий".

Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.

Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

13. Вказати, який з наведених силігізмів не є правильним:

A. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.

Тільки демократична держава може бути правовою.

Права громадян можуть бути реалізовані тільки в демократичній державі.

B. Тільки філософи егоїсти.

Немає циніка, який не був би егоїстом.

Усі циніки – філософи.

B. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.

Той, хто знає логіку, не боїться жінок.

Боягуз не розбирається в логіці.

14. Перетворення зроблено правильно:

a. Усі метелики мають крила. – Жоден метелик не є безкрилим.

b. Деякі художники – пейзажисти. – Всі пейзажисти – художники.

c. Деякі школярі не займаються спортом. – Дехто з тих, хто не займається спортом є школярами.

d. Деякі закони справедливі. – Деякі закони не є справедливими.

15. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Жоден з тих, хто вивчає фізику, не є студентом-юристом.

Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Жоден з тих, хто не підлягає кримінальній відповідальності, не займається крадіжкою автомобілів.

Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах. – Деякі ощадні каси зберігають грошові суми населення.

Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються поняттями.

16. Вкажіть правильне визначення аксіоми категоричного силігізму

a. Те, що притаманне цілому класу предметів, не може бути поширене на будь-який предмет цього класу.

b. Все, властиве цілому класу, поширюється на будь-який предмет цього класу.

c. Все, властиве цілому класу, частково поширюється на будь-який предмет цього класу.

Варіант №2

1. Знайдіть варіант правильно зробленого обернення:

a. Деякі країни з ринковою економікою досягли значних економічних результатів – Всі ті країни, котрі досягли значних економічних результатів, є країнами з ринковою економікою.

b. Деякі логічні вправи здаються мені абсолютно незрозумілими. – Дещо з того, що здається мені абсолютно незрозумілим, – це логічні вправи.

c. Жоден студент нашої групи не є безвідповідальним. – Усі студенти нашої групи є відповідальними людьми.

d. Жоден підприємець не хоче бути банкрутом – Жоден з тих, хто не хоче бути банкрутом, – не підприємець.

e. Деякі європейські країни – унітарні. – Всі унітарні держави – європейські.

2. Більший термін категоричного силігізму знаходиться:

a. у двох засновках

b. в одному засновку

c. у більшому засновку

d. у меншому засновку

3. Ентимема – це:

a. складний силігізм

- b. безпосередній умовивід
- c. категоричний силлогізм
- d. скорочений силлогізм

4. Аналогія – це

- a. дедуктивний умовивід
- b. індуктивний умовивід
- c. безпосередній умовивід

5. У якому з наведених прикладів перетворення судження здійснено правильно?

- A. Деякі люди живуть в Україні.
Деякі люди не живуть в Україні.
- B. Жоден двигун не є вічним.
Усякий двигун є невічним.
- B. Людині властиво помилятися.
Людині не властиво помилятися.

6. У якому з наведених прикладів обернення судження здійснено правильно?

- A. Деякі унітарні держави є європейськими
Всі європейські держави є унітарними.
- B. Всі банкіри — економісти.
Деякі банкіри – економісти.
- B. Тільки енергійні люди здатні добитися успіху
Усі, хто здатний добитися успіху, енергійні люди.
- Г. Жоден студент не був на Марсі.
Всі, хто не був на Марсі є студентами.

7. У якому з наведених прикладів протиставлення предикату у судженні здійснено правильно?

- A. Всі квіти є рослинами.
Жодна квітка не є рослиною
- B. Жоден електрон не має позитивного заряду.
Жодна річ, яка має позитивний заряд не є електроном.
- B. Жодна курка не літає.
Деякі з тих, хто не літає, не є курками.
- Г. Всі види шахрайства є злочинами.
Жоден не злочин не є шахрайством.
- D. Деякі країни світу мають змішану економіку.
Деякі країни світу не є такими, що не мають змішаного типу економіки.

8. Який з наведених категоричних силлогізмів належить до II фігури:

- A. Жодна економічна система не є досконалою.
Капіталізм — економічна система.
Капіталізм не є досконалим.
- B. Всі студенти нашого університету вивчають логіку.
Іра не вивчає логіку.
Іра не є студенткою нашого університету.
- B. Деякі дерева є вічнозеленими.
Всі дерева є рослини.
Деякі рослини є вічнозеленими.
- Г. Жоден одружений чоловік не є ченцем.
Деякі одружені чоловіки є священиками.
Деякі священики не є ченцями.

9. Немає помилки “почетверення термінів” у силлогізмі:

- A. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- B. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- B. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

10. Категоричним силлогізмом з модусом ЕАЕ є:

- A. Всі дорослі колись були дітьми.
Сергій є дорослою людиною.
Сергій колись був дитиною.
- B. Всі діти допитливі.
Деякі діти захоплюються комп'ютерними іграми
Деякі діти, що захоплюються комп'ютерними іграми, є допитливими.
- B. Жодне природне явище не буває без причини.
Дош — природне явище.
Дош не буває без причини.
- Г. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.

11. Який з наведених умовиводів є правильним?

- A. Всі планети – небесні тіла.
Місяць не є планетою.
Місяць не є небесним тілом.
- B. Деякі європейські країни є членами НАТО.
Канада не є європейською країною.
Канада не є членом НАТО.
- B. Всі французи – європейці.
Деякі винороби – французи.
Деякі винороби – європейці.
- Г. Всі трактори – машини.
Автомобілі також є машинами.
Автомобілі є тракторами.

12. До modus ponens не належить наступний умовно-категоричний силігізм:

- A. Обмін житлового приміщення не дозволяється законом, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Отже, він не дозволяється законом.
- B. Студент не може здавати наступну сесію, якщо він має академзаборгованість за попередню. Студент Остапчук має заборгованість, тому він не може здавати наступну сесію.
- B. Виліт буде затримано, якщо туман не розсіється. Виліт не був затриманий, отже, туман розсіявся.

13. Що з названого не є правильним скороченим силігізмом (ентимемою):

- A. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- B. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- B. "Юпітер, ти сердишся, отже – ти не правий".
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

14. Вказати, який з наведених силігізмів не є правильним:

- A. Серед юристів є професійні бізнесмени.
Справжній бізнесмен не боїться інфляцію.
Деякі юристи не боїться інфляції.
- B. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.
- B. З-поміж тих, хто багато базикає, немає логіків.
Тільки той, що багато базикає, може стати політиком.
Жоден логік не стане політиком.

15. Перетворення зроблено правильно:

- a. Деякі художники – пейзажисти. – Всі пейзажисти – художники.
- b. Деякі числа негативні. – Деякі числа не є позитивними.
- c. Усі мої друзі мешкають у Тернополі. – Жоден з моїх друзів не мешкає у Тернополі.
- d. Деякі школярі не займаються спортом. – Дехто з тих, хто не займається спортом є школярами.

16. Яке з наступних правил є загальним правилом категоричного силігізму

- a. Середній термін повинен бути розподілений хоча б в одній з посилок
- b. Середній термін повинен бути розподілений у всіх посилок
- c. Середній термін повинен бути розподілений в одній з посилок і висновку

Варіант №3

1. У якому з видів безпосередніх умовиводів зв'язка змінюється на протилежну:

- a. перетворення судження
- b. обернення судження
- c. протиставлення предиката в судженні та перетворенні

2. У якому з наведених прикладів перетворення судження здійснено правильно?

- A. Жодна людина, що має здоровий глузд, не буде гуляти під дощем без парасольки.
Будь-яка людини, що має здоровий глузд, буде гуляти під дощем з парасолькою.
- B. Деякі люди є економістами.
Деякі люди не є економістами.
- B. Людині властиво помилятися.
Людині не властиво помилятися.

3. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено обернення судження?

- A. Тільки квадрати є рівносторонніми прямокутниками.
Всі рівносторонні прямокутники є квадратами.
- B. Усі менеджери – керівники.
Усі керівники – менеджери.
- B. Жодна трапеція не є рівносторонньою фігурою.
Жодна рівностороння фігура не є трапецією.
- Г. Всі люди, і лише люди; здатні створювати знаряддя праці.
Всіх, хто здатний створювати знаряддя праці, можна назвати людьми.

4. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено протиставлення предикату у судженні?

- A. Жоден ледар не заслуговує на пошану.
Усі ледарі не заслуговують на пошану.
- B. Всі менеджери – керівники.
Жоден з тих, хто не є керівником, не є менеджером.
- B. Деякі підприємці не є фахівцями в галузі маркетингу.
Деякі з тих, хто не знає основ маркетингу, є підприємцями.

5. Який з наведених категоричних силігізмів належить до IV фігури:

- A. Жодна дитина не любить риб'ячий жир.
Дехто з тих, хто любить риб'ячий жир, занадто піклуються про своє здоров'я.
Дехто з тих, хто занадто опікується своїм здоров'ям, не є дітьми.
- B. Усі філософи – ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом – ідеалістом.
- B. Деякі студенти добре малюють
Всі студенти є людьми
Деякі люди добре малюють.
- Г. Будь-який договір є цивільно – правовою угодою.
Дарування є договір.
Дарування є цивільно – правовою угодою.

6. Немає помилки "почетверення термінів" у силлогізмі:

- A. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- B. Людина – єдина істота, що вмє малювати.
Арістотель – людина.
Арістотель – єдина істота, що вмє малювати.
- B. Всі військові мають звання.
Деякі військові – не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

7. Категоричним силлогізмом з модусом АІІ є:

- A. Жоден гриб не має хлорофілу.
Усі гриби рослини.
Деякі рослини не мають хлорофілу.
- B. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- B. Всі діти допитливі.
Всі діти є талановитими людьми.
Деякі талановиті люди є допитливими.

8. Який з наведених умовиводів є правильним?

- A. Усі дикуни мають татуювання
Деякі сучасні молоді люди мають татуювання
Деякі сучасні молоді люди є дикунами
- B. Усі фермери працелюбні.
Джон – не фермер
Джон не працелюбний.
- B. Будь-який кримінальний злочин – карається законом.
Хабарництво – кримінальний злочин.
Хабарництво карається законом.
- Г. Хабарництво – кримінальний злочин.
Будь-який кримінальний злочин – карається законом.
Хабарництво карається законом.

9. До modus ponens не належить наступний умовно-категоричний силлогізм:

- A. Обмін житлового приміщення не дозволяється законом, якщо він носить корисливий або фіктивний характер.
Даний обмін носить фіктивний характер. Отже, він не дозволяється законом.
- B. Студент не може здавати наступну сесію, якщо він має академзаборгованість за попередню. Студент Остапчук має заборгованість, тому він не може здавати наступну сесію.
- B. Виліт буде затримано, якщо туман не розсіється. Виліт не був затриманий, отже, туман розсіявся.

10. Що з названого не є правильним скороченим силлогізмом (ентимемою):

- A. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- B. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- B. "Юпітер, ти сердисься, отже – ти не правий".
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

11. Вказати, який з наведених силлогізмів не є правильним:

- A. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
Тільки демократична держава може бути правовою.
Права громадян можуть бути реалізовані тільки в демократичній державі.
- B. Тільки філософи егоїсти.
Немає циніка, який не був би егоїстом.
Усі циніки – філософи.
- B. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.

12. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

- Деякі грошові суми населення зберігаються в банках. – Дещо з того, що зберігається в банках не є грошовими сумами населення.
- Час лікує рани. – Рани лікуються часом.

Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються низкою понять. Час лікує рани. – Дещо з того, що лікує рани – це час.

13. Перетворення зроблено правильно:

- e. Усі метелики мають крила. – Жоден метелик не є безкрилим.
- f. Деякі художники – пейзажисти. – Всі пейзажисти – художники.
- g. Деякі школярі не займаються спортом. – Дехто з тих, хто не займається спортом є школярами.
- h. Деякі закони справедливі. – Деякі закони не є справедливими.

14. Яке з наступних міркувань є правильним міркуванням?

Всі житлові приміщення потребують ремонту, а ця будова не є житловим приміщенням. Отже, вона не потребує ремонту.

Всі ссавці — хребетні і всі жаби — хребетні. Отже, всі жаби — ссавці.

Всі місцеві жителі знають дорогу до річки, а ця людина не знає її. Отже, ця людина не є місцевим жителем. Усі тирани заслуговують на смерть, а Цезар був тиран. Отже, він заслуговує на смерть.

15. У категоричному силізімі має бути:

- тільки три терміни
- тільки два терміни
- тільки чотири терміни

16. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Жоден з тих, хто вивчає фізику, не є студентом-юристом.

Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Жоден з тих, хто не підлягає кримінальній відповідальності, не займається крадіжкою автомобілів.

Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах. – Деякі ощадні каси зберігають грошові суми населення.

Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються поняттями.

Варіант №4

1. Перевірте правильність обернення суджень, вкажіть правильний варіант.

1). Деякі унітарні держави є європейськими

Всі європейські держави є унітарними.

2). Всі банкіри — економісти.

Деякі банкіри – економісти.

3). Деякі жінки є поетами.

Деякі поети – жінки.

4). Жоден студент не був на Марсі.

Всі, хто не був на Марсі є студентами.

2. Визначте, який з наступних силізімів є правильним:

1). Всі кити – ссавці.

Кити не живуть на суші.

Тварини, які не живуть на суші не є ссавцями.

2). Всі коти – живі істоти.

Квітка – не кіт.

Квітка – не жива істота.

3). Будь-який злочин – карана дія.

Будь-яка крадіжка – злочин.

Будь-яка крадіжка – карана дія

4). Усі, хто закінчив історичний факультет мають добре знати історію.

Він не закінчив історичний факультет.

Він не має добре знати історію.

3. Більший термін у категоричному силізімі – це:

- a. суб'єкт
- b. предикат
- c. квантор
- d. зв'язка

4. Скорочений простий категоричний силізім, в якому пропущена один із засновків чи висновок, називається:

- a. ентимемою
- b. соритом
- c. прогресивним силізімом

5. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено перетворення судження?

A. Деякі люди є неекономістами.

Деякі люди не є економістами.

B. Усі дороги ведуть в Рим.

Жодна дорога не веде повз Рима.

V. Деякі дії керівників нашого підприємства є незаконними.

Деякі дії керівників нашого підприємства не є законними.

Г. Ніхто не хотів помирати.

Всі не хотіли помирати.

6. У якому з наведених прикладів обернення судження здійснено правильно?

A. Деякі унітарні держави є європейськими

Всі європейські держави є унітарними.

B. Всі банкіри — економісти.

Деякі банкіри – економісти.

V. Деякі жінки є поетами.

Деякі поети є жінками.

Г. Жоден студент не був на Марсі.

Всі, хто не був на Марсі є студентами.

7. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено протиставлення предикату у судженні?

А. Всі справжні студенти є життєрадісні та кмітливі.

Жоден з тих, хто не є життєрадісним та кмітливим, не є справжнім студентом.

Б. Жодна загарбницька війна не є справедливою.

Деякі несправедливі війни є загарбницькими.

В. Жодна з демократичних країн не має правителя-диктатора.

Деякі країни, що мають правителя-диктатора, не є демократичними країнами.

8. Який з наведених категоричних силогізмів не належить до III фігури:

А. Деякі справи потрібно робити вчасно .

Усі справи потребують певних зусиль.

Дещо з того, що потребує певних зусиль, потрібно робити вчасно.

Б. Жоден лихвар не є веселою і щедрою людиною.

Деякі веселі і щедрі люди є моїми сусідами.

Дехто з моїх сусідів не є лихварем.

В. Жоден студент університету не є Нобелівським лауреатом.

Студенти університету є веселими і кмітливими людьми.

Дехто з веселих і кмітливих не є Нобелівськими лауреатами.

9. Немає помилки "почетверення термінів" у силогізмі:

А. Тільки в суперечці народжується істина.

Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.

Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.

Б. Людина — єдина істота, що вміє малювати.

Арістотель — людина.

Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.

В. Всі військові мають звання.

Деякі військові — не інженери.

Деякі не інженери мають звання.

Г. Усі знання є цінностями.

Цінності зберігаються у банку.

Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

10. Категоричним силогізмом з модусом ААІ є:

А. Я — студент.

Я — майстер спорту.

Деякі студенти — майстри спорту.

Б. Жодна економічна система не є досконалою.

Капіталізм — економічна система.

Капіталізм не є досконалим.

В. Всі гроші знецінюються.

Деякі засоби платежу суть гроші.

Деякі засоби платежу знецінюються.

Г. Будь-який кримінальний злочин — карається законом.

Хабарництво — кримінальний злочин.

Хабарництво карається законом.

11. Який з наведених умовиводів є правильним?

А. Деякі купці були меценатами.

Терещенко був меценатом.

Терещенко був купцем.

Б. Жоден гриб не має хлорофілу.

Усі гриби рослини.

Деякі рослини не мають хлорофілу.

В. Деякі студенти — спортсмени.

Деякі спортсмени — чемпіони світу.

Деякі чемпіони світу — студенти.

Г. Будь-яка наука відображає дійсність.

Мистецтво відображає дійсність.

Мистецтво є наука.

12. До modus tollens належить наступний умовно-категоричний силогізм:

А. Якщо концерн по виробництву продовольства займався виробництвом недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.

Б. Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.

В. Ніхто не грає в шахи у парку, якщо падає дощ. Сьогодні — дощовий день, отже, ніхто не грає у парку в шахи.

13. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного перетворення:

Жодна неосвічена людина не може бути хорошим фахівцем. — Жодна освічена людина не може не бути хорошим фахівцем.

Деякі підприємства не є прибутковими. — Деякі підприємства є збитковими.

Усі студенти займаються спортом. — Деякі студенти не займаються спортом.

Усі адвокати є юристами. — Деякі юристи не є адвокатами.

14. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

Деякі грошові суми населення зберігаються в банках. — Дещо з того, що зберігається в банках не є грошовими сумами населення.

Можливість вкрасти створює злодія. – Дещо з того, що створює злодія, – це можливість вкрасти.
Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються низкою понять.
Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи не є слідчими.

15. Яке з наступних міркувань є правильним міркуванням?

Жодна людина, що не вивчала логіку, не знає її. Петров вивчав логіку. Отже, він її знає.

Якщо жоден з членів сім'ї Іванових не є чесною людиною, і Степан – член сім'ї Іванових, то Степан не є чесною людиною.

Всі католики — християни. Серед жителів села Н. немає католиків. Отже, серед жителів села Н. немає християн.

Деякі мешканці міст обзавелися дачами, а деякі мої знайомі живуть саме в місті. Отже, і деякі мої знайомі обзавелися дачами.

16. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Жоден з тих, хто вивчає фізику, не є студентом-юристом.

Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Жоден з тих, хто не підлягає кримінальній відповідальності, не займається крадіжкою автомобілів.

Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах. – Деякі ощадні каси зберігають грошові суми населення.

Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються поняттями.

Варіант №5

1. Визначте, який з наведених силогізмів правильний:

1). Всі планети – небесні тіла.

Місяць не є планетою.

Місяць не є небесним тілом.

2). Деякі європейські країни є членами НАТО.

Канада не є європейською країною.

Канада не є членом НАТО.

3). Всі люди — мислячі істоти.

Всі студенти — люди.

Всі студенти — мислячі істоти.

2. Не обертаються судження:

a. частковостверджувальні

b. загальнозаперечні

c. загальностверджувальні

d. частковозаперечні

3. В категоричному силогізмі має бути:

e. 2 терміни

f. 3 терміни

g. 4 терміни

h. 1 термін

4. У якому з наведених прикладів перетворення судження здійснено правильно?

A. Деякі студенти є відмінниками.

Деякі студенти не є відмінниками.

B. Жоден двигун не є вічним.

Усякий двигун є невічним.

B. Деякі люди живуть в Україні.

Деякі люди не живуть в Україні.

5. У якому з наведених прикладів обернення судження здійснено правильно?

A. Деякі унітарні держави є європейськими

Всі європейські держави є унітарними.

B. Всі банкіри — економісти.

Деякі банкіри – економісти.

B. Деякі жінки є поетами.

Деякі поети є жінками.

Г. Жоден студент не був на Марсі.

Всі, хто не був на Марсі є студентами.

6. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено протиставлення предикату у судженні?

A. Всі квіти є рослинами.

Жодна квітка не є рослиною

B. Жоден електрон не має позитивного заряду.

Жодна річ, яка має позитивний заряд не є електроном.

B. Всі види шахрайства є злочинами.

Жоден не злочин не є шахрайством.

Г. Жодна курка не літає.

Деякі з тих, хто не літає, не є курками.

Д. Деякі країни світу мають змішану економіку.

Деякі країни світу не є такими, що не мають змішаного типу економіки.

7. Який з наведених категоричних силогізмів належить до I фігури:

A. Деякі студенти добре малюють

Всі студенти є людьми

Деякі люди добре малюють.

B. Жодна риба не має пір'я.

Всі птахи мають пір'я.

Жоден птах не є рибою.

- В. Жодна економічна система не є досконалою.
Капіталізм — економічна система.
Капіталізм не є досконалим.
- Г. Всі філософи – ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом – ідеалістом.

8. Немає помилок “почетверення термінів” у силогізмі:

- А. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- Б. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- В. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

9. Категоричним силогізмом з модусом ОАО є:

- А. Деякі студенти не є відмінниками.
Усі студенти прагнуть отримувати стипендію.
Дехто з тих, хто прагне отримувати стипендію не є відмінниками.
- Б. Будь-який кримінальний злочин – карається законом.
Хабарництво – кримінальний злочин.
Хабарництво карається законом.
- В. Жодне природне явище не буває без причини.
Дош — природне явище.
Дош не буває без причини.
- Г. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.

10. Який з наведених умовиводів не є правильним?

- А. Я — студент.
Я — майстер спорту.
Деякі студенти — майстри спорту.
- Б. Жодна економічна система не є досконалою.
Капіталізм — економічна система.
Капіталізм не є досконалим.
- В. Усі фермери працелюбні.
Джон – не фермер
Джон не працелюбний.

11. До modus ponens не належить наступний умовно-категоричний силогізм:

- А. Обмін житлового приміщення не дозволяється законом, якщо він носить корисливий або фіктивний характер.
Даний обмін носить фіктивний характер. Отже, він не дозволяється законом.
- Б. Студент не може здавати наступну сесію, якщо він має академзаборгованість за попередню. Студент Остапчук має заборгованість, тому він не може здавати наступну сесію.
- В. Виліт буде затримано, якщо туман не розсіється. Виліт не був затриманий, отже, туман розсіявся.

12. Що з названого не є правильним скороченим силогізмом (ентимемою):

- А. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- Б. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- В. “Юпітер, ти сердишся, отже – ти не правий”.
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш’як смертельно небезпечний, тому що миш’як є сильною отрутою.

13. Вказати, який з наведених силогізмів не є правильним:

- А. Серед юристів є професійні бізнесмени.
Справжній бізнесмен не боїться інфляцію.
Деякі юристи не бояться інфляції.
- Б. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.
- В. З-поміж тих, хто багато базикає, немає логіків.
Тільки той, що багато базикає, може стати політиком.
Жоден логік не стане політиком.

14. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

- Жодна загарбницька війна не є справедливою. – Дещо з того, що є несправедливим – це є загарбницькі війни.
- Всі філії нашого підприємства є прибутковими. – Жодна філія нашого підприємства не є збитковою.
- Деякі операції вашої фірми не є законними. – Деякі операції вашої фірми є законними.
- Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи є слідчими.

15. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного перетворення:

- Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Дехто з притягнутих до кримінальної відповідальності – це ті, що займаються крадіжкою автомобілів.
- Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Усі студенти-юристи є такими, що не вивчають фізику.

Деякі лікарі - терапевти. – Деякі лікарі не є терапевтами.

Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи не є слідчими.

15. Яке з наступних міркувань є правильним міркуванням?

Всі обвинувачені мають право на захист. К. має право на захист. Отже, він – обвинувачений.

Всі студенти філософських факультетів вивчають логіку. К. – не студент філософського факультету, тому він не вивчає логіку.

Н. має право на освіту, тому що він громадянин України, а всі громадяни України мають право на освіту.

Деякі купці — меценати. Морозів — меценат. Морозов — купець.

16. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

Деякі грошові суми населення зберігаються в банках. – Дещо з того, що зберігається в банках не є грошовими сумами населення.

Можливість вкрасти створює злодія. – Дещо з того, що створює злодія, – це можливість вкрасти.

Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються низкою понять.

Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи не є слідчими.

Варіант №6

1. У структурі безпосереднього умовиводу є:

- a. три судження
- b. два судження
- c. одне судження
- d. два і більше

2. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено перетворення судження?

A. Жодне філософське вчення не є безглуздом.

Усі філософські вчення мають рацію.

B. Деякі свідчення свідків не є достовірними.

Деякі свідчення свідків є недостовірними.

B. Ніхто не хотів помирати.

Всі не хотіли помирати.

Г. Держава існувала не завжди.

Держава не є такою, що існувала завжди.

3. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено обернення судження?

A. Тільки квадрати є рівносторонніми прямокутниками.

Всі рівносторонні прямокутники є квадратами.

B. Усі менеджери — керівники.

Усі керівники — менеджери.

B. Жодна трапеція не є рівносторонньою фігурою.

Жодна рівностороння фігура не є трапецією.

Г. Всі люди, і лише люди; здатні створювати знаряддя праці.

Всіх, хто здатний створювати знаряддя праці, можна назвати людьми.

4. У якому з наведених прикладів протиставлення предикату у судженні здійснено правильно?

A. Жоден вчений не мислить формулами.

Деякі з тих, хто не мислить формулами, не є вченими.

B. Деякі злочини не є навмисними.

Деякі ненавмисні речі є злочинами.

B. Деякі країни світу мають змішану економіку.

Деякі країни світу не є такими, що не мають змішаного типу економіки.

5. Який з наведених категоричних силогізмів належить до II фігури:

A. Жодна економічна система не є досконалою.

Капіталізм — економічна система.

Капіталізм не є досконалим.

B. Всі студенти нашого університету вивчають логіку.

Іра не вивчає логіку.

Іра не є студенткою нашого університету.

B. Деякі дерева є вічнозеленими.

Всі дерева є рослини.

Деякі рослини є вічнозеленими.

Г. Жоден одружений чоловік не є ченцем.

Деякі одружені чоловіки є священиками.

Деякі священики не є ченцями.

6. Немає помилки "почетверення термінів" у силогізмі:

A. Тільки в суперечці народжується істина.

Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.

Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.

B. Людина — єдина істота, що вміє малювати.

Арістотель — людина.

Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.

B. Всі військові мають звання.

Деякі військові — не інженери.

Деякі не інженери мають звання.

Г. Усі знання є цінностями.

Цінності зберігаються у банку.

Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

7. Категоричним силогізмом з модусом IAI є:

- A. Всі діти допитливі.
Деякі діти захоплюються комп'ютерними іграми
Деякі діти, що захоплюються комп'ютерними іграми, є допитливими.
- B. Усі спортсмени — вольові люди.
Деякі студенти — спортсмени.
Деякі студенти – вольові люди.
- B. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- Г. Деяка застаріла інформація знецінюється.
Усе знецінене має невеликий попит..
Дещо з того, що має невеликий попит, є застарілою інформацією.

8. Який з наведених умовиводів не є правильним?

- A. Жоден страус не уміє літати.
Деякі птахи уміють літати.
Деякі птахи — не страуси.
- B. Всі планети – небесні тіла.
Місяць не є планетою.
Місяць не є небесним тілом.
- B. Всі кити — ссавці.
Жоден ссавець — не риба.
Жодна риба не є кит.

9. До modus tollens належить наступний умовно-категоричний силлогізм:

- A. Якщо концерн по виробництву продовольства займався виробництвом недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.
- B. Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.
- B. Ніхто не грає в шахи у парку, якщо падає дощ. Сьогодні – дощовий день, отже, ніхто не грає у парку в шахи.

10. Що з названого не є правильним скороченим силлогізмом (ентимемою):

- A. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- B. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- B. "Юпітер, ти сердися, отже – ти не правий".
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

11. Вказати, який з наведених силлогізмів не є правильним:

- A. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
Тільки демократична держава може бути правовою.
Права громадян можуть бути реалізовані тільки в демократичній державі.
- B. Тільки філософи егоїсти.
Немає циніка, який не був би егоїстом.
Усі циніки – філософи.
- B. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.

12. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

- Деякі грошові суми населення зберігаються в банках. – Дещо з того, що зберігається в банках не є грошовими сумами населення.
- Час лікує рани. – Рани лікуються часом.
- Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються низкою понять.
- Час лікує рани. – Дещо з того, що лікує рани – це час.

13. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

- Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Жоден з тих, хто вивчає фізику, не є студентом-юристом.
- Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Жоден з тих, хто не підлягає кримінальній відповідальності, не займається крадіжкою автомобілів.
- Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах. – Деякі ощадні каси зберігають грошові суми населення.
- Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються поняттями.

14. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного перетворення:

- Жодна неосвічена людина не може бути хорошим фахівцем. – Жодна освічена людина не може не бути хорошим фахівцем.
- Деякі підприємства не є прибутковими. – Деякі підприємства є збитковими.
- Усі студенти займаються спортом. – Деякі студенти не займаються спортом.
- Усі адвокати є юристами. – Деякі юристи не є адвокатами.

15. Яке з наступних міркувань не є правильним міркуванням?

- Деякі елементарні частинки – позитрони. Позитрон має позитивний заряд. Отже, деякі елементарні частинки мають позитивний заряд.
- Всі підприємства нашого краю переходять у власність членів колективу. Підприємство «Ельбрус» не є підприємством нашого краю і тому воно не переходить у власність членів колективу.
- Всі види індивідуальної трудової діяльності оподатковуються, а домашня праця не оподатковується. Отже, домашня праця не є індивідуальною трудовою діяльністю.

16. Яке з наступних правил є загальним правилом категоричного силлогізму

- a. Середній термін повинен бути розподілений хоча б в одній з посилок
- b. Середній термін повинен бути розподілений у всіх посилок

Середній термін повинен бути розподілений в одній з посилань і висновку

Варіант №7

1. Який з висновків є правильним?

- а) Деякі міркування не є правильними. Деякі думки не є міркуваннями. Отже, деякі думки не є правильними.
- в) Жоден меценат не є бідною людиною. Деякі меценати підтримують мистецтво. Отже, дехто з тих, хто підтримує мистецтво, не є бідними людьми.
- г) Усе можуть банкіри. Усі банкіри – багаті люди, отже, багаті люди усе можуть.
- д) Деякі рослини - отруйні. Ці гриби – рослини, отже, вони отруйні.
- е) Усі студенти складають іспити. Степан не є студентом, отже, він і не складає іспиту.

2. Умовивід, в якому висновок про окремий предмет класу робиться на підставі знання про клас в цілому, називається:

- а. індуктивним умовиводом
- б. дедуктивним умовиводом
- в. умовиводом за аналогією

3. У залежності від положення середнього терміна у засновках дедуктивного умовиводу розрізняють:

- а. 5 фігур категоричного силогізму
- б. 2 фігури категоричного силогізму
- в. 3 фігури категоричного силогізму
- г. 4 фігури категоричного силогізму

4. У якому з наведених прикладів перетворення судження здійснено правильно?

- А. Жодна людина, що має здоровий глузд, не буде гуляти під дощем без парасольки.
Будь-яка людини, що має здоровий глузд, буде гуляти під дощем з парасолькою.
- Б. Людині властиво помилятися.
Людині не властиво помилятися.
- В. Усі дороги ведуть в Рим.
Жодна дорога не веде до Рима.

5. У якому з наведених прикладів обернення судження здійснено правильно?

- А. Деякі унітарні держави є європейськими.
Всі європейські держави є унітарними.
- Б. Всі банкіри — економісти.
Деякі банкіри – економісти.
- В. Тільки енергійні люди здатні добитися успіху.
Усі, хто здатний добитися успіху, енергійні люди.
- Г. Жоден студент не був на Марсі.
Всі, хто не був на Марсі є студентами.

6. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено протиставлення предикату у судженні?

- А. Жоден ледар не заслуговує на пошану.
Усі ледарі не заслуговують на пошану.
- Б. Всі менеджери – керівники.
Жоден з тих, хто не є керівником, не є менеджером.
- В. Деякі підприємці не є фахівцями в галузі маркетингу.
Деякі з тих, хто не знає основ маркетингу, є підприємцями.

7. Який з наведених категоричних силогізмів належить до IV фігури:

- А. Жодна дитина не любить риб'ячий жир.
Дехто з тих, хто любить риб'ячий жир, занадто піклуються про своє здоров'я.
Дехто з тих, хто занадто опікується своїм здоров'ям, не є дітьми.
- Б. Усі філософи – ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом – ідеалістом.
- В. Деякі студенти добре малюють.
Всі студенти є людьми.
Деякі люди добре малюють.
- Г. Будь-який договір є цивільно – правовою угодою.
Дарування є договір.
Дарування є цивільно – правовою угодою.

8. Немає помилки "почетверення термінів" у силогізмі:

- А. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- Б. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- В. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

9. Категоричним силогізмом з модусом АЕЕ є:

- А. Всі логіки знають «Органон» Аристотеля.
Деякі логіки — математики.

- Деякі математики знають «Органон» Арістотеля.
- Б. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- В. Всі філософи-ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом-ідеалістом
- Г. Будь-який кримінальний злочин – карається законом.
Хабарництво – кримінальний злочин.
Хабарництво карається законом.

10. Який з наведених умовиводів є правильним?

- А. Деякі європейські країни є членами НАТО.
Канада не є європейською країною.
Канада не є членом НАТО.
- Б. Всі птахи — двоногі істоти.
Кішка — не двонога істота.
Кішка — не птах.
- В. Всі трактори – машини.
Автомобілі також є машинами.
Автомобілі є тракторами

11. До modus ponens не належить наступний умовно-категоричний силігізм:

- А. Обмін житлового приміщення не дозволяється законом, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Отже, він не дозволяється законом.
- Б. Студент не може здавати наступну сесію, якщо він має академзаборгованість за попередню. Студент Остапчук має заборгованість, тому він не може здавати наступну сесію.
- В. Виліт буде затримано, якщо туман не розсіється. Виліт не був затриманий, отже, туман розсіявся.

12. Що з названого не є правильним скороченим силігізмом (ентимемою):

- А. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- Б. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- В. «Юпітер, ти сердишся, отже – ти не правий».
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

13. Вказати, який з наведених силігізмів не є правильним:

- А. Серед юристів є професійні бізнесмени.
Справжній бізнесмен не боїться інфляцію.
Деякі юристи не бояться інфляції.
- Б. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.
- В. З-поміж тих, хто багато базикає, немає логіків.
Тільки той, що багато базикає, може стати політиком.
Жоден логік не стане політиком.

14. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

- Деякі лікарі є терапевти. – Усі терапевти – лікарі.
Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи не є слідчими.
Всі ссавці — хребетні. – Жодна не хребетна тварина не є ссавцем.
Деякі люди – космонавти. – Усі не космонавти – люди.

15. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного перетворення:

- Усі шкідливі звички є небезпечними для здоров'я. – Дещо з небезпечного для здоров'я – це шкідливі звички.
Економіст – це людина, яка знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має. – Економіст не є людиною, що не знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має.

Деякі підприємства є прибутковими. – Деякі підприємства не є прибутковими.

Жодна неосвічена людина не може бути хорошим фахівцем. – Жодна освічена людина не може не бути хорошим фахівцем.

16. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

- Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Жоден з тих, хто вивчає фізику, не є студентом-юристом.
Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Жоден з тих, хто не підлягає кримінальній відповідальності, не займається крадіжкою автомобілів.
Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах. – Деякі ощадні каси зберігають грошові суми населення.
Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються поняттями.

Варіант №8

1. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено перетворення судження?

- А. Деякі люди є не економістами.
Деякі люди не є економістами.
- Б. Усі дороги ведуть в Рим.
Жодна дорога не веде повз Рима.
- В. Деякі дії керівників нашого підприємства є незаконними.
Деякі дії керівників нашого підприємства не є законними.
- Г. Ніхто не хотів помирати.
Всі не хотіли помирати.

2. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено обернення судження?

- A. Тільки квадрати є рівносторонніми прямокутниками.
Всі рівносторонні прямокутники є квадратами.
- B. Усі менеджери — керівники.
Усі керівники — менеджери.
- B. Жодна трапеція не є рівносторонньою фігурою.
Жодна рівностороння фігура не є трапецією.
- Г. Всі люди, і лише люди; здатні створювати знаряддя праці.
Всіх, хто здатний створювати знаряддя праці, можна назвати людьми.
- 3. У якому з наведених прикладів протиставлення предикату у судженні здійснено неправильно?**
- A. Будь-яке мале підприємство реєструється.
Жодне незареєстроване підприємство не відноситься до малого підприємства.
- B. Особи, що займаються контрабандою, притягуються до кримінальної відповідальності.
Дехто з тих, хто не притягнений до кримінальної відповідальності, не займається контрабандою.
- B. Жоден ледар не заслуговує на пошану.
Деякі люди, що не заслуговують на пошану, є ледарі.
- 4. Який з наведених категоричних силогізмів не належить до III фігури:**
- A. Деякі справи потрібно робити вчасно.
Усі справи потребують певних зусиль.
Дещо з того, що потребує певних зусиль, потрібно робити вчасно.
- B. Жоден лихвар не є веселою і щедрою людиною.
Деякі веселі і щедрі люди є моїми сусідами.
Дехто з моїх сусідів не є лихварем.
- B. Жоден студент університету не є Нобелівським лауреатом.
Студенти університету є веселими і кмітливими людьми.
Дехто з веселих і кмітливих не є Нобелівськими лауреатами.
- 5. Немає помилки "почетверення термінів" у силогізмі:**
- A. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- B. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- B. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.
- 6. Категоричним силогізмом з модусом AOO є:**
- A. Всі дорослі колись були дітьми.
Сергій є дорослою людиною.
Сергій колись був дитиною.
- B. Всі птахи — двоногі істоти.
Кішка — не двонога істота.
Кішка — не птах.
- B. Будь-який кримінальний злочин — карається законом.
Хабарництво — кримінальний злочин.
Хабарництво карається законом.
- Г. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- 7. Який з наведених умовиводів не є правильним?**
- A. Жоден страус не уміє літати.
Деякі птахи уміють літати.
Деякі птахи — не страуси.
- B. Всі планети — небесні тіла.
Місяць не є планетою.
Місяць не є небесним тілом.
- B. Всі кити — ссавці.
Жоден ссавець — не риба.
Жодна риба не є кит.
- 8. До modus tollens належить наступний умовно-категоричний силогізм:**
- A. Якщо концерн по виробництву продовольства займався виробництвом недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.
- B. Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.
- B. Ніхто не грає в шахи у парку, якщо падає дощ. Сьогодні — дощовий день, отже, ніхто не грає у парку в шахи.
- 9. Що з названого не є правильним скороченим силогізмом (ентимемою):**
- A. Наше діло — справедливе, ми — переможемо.
- B. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- B. "Юпітер, ти сердишся, отже — ти не правий".
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

10. Вказати, який з наведених силогізмів не є правильним:

- A. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
Тільки демократична держава може бути правовою.
Права громадян можуть бути реалізовані тільки в демократичній державі.
- B. Тільки філософи егоїсти.
Немає циніка, який не був би егоїстом.
Усі циніки – філософи.
- V. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.

11. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

Деякі лікарі є терапевти. – Усі терапевти – лікарі.
Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи не є слідчими.
Всі ссавці – хребетні. – Жодна не хребетна тварина не є ссавцем.
Деякі люди – космонавти. – Усі не космонавти – люди.

12. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного перетворення:

Жодні ліки не приємні на смак. – Усе приємне на смак – не ліки.
Деякі тварини не є домашніми. – Деякі тварини не є домашніми.
Образ думок не підлягає покаранню. – Образ думок є некараним.
Деякі льотчики є космонавтами. – Деякі льотчики не є космонавтами.

13. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

Жодний студент-юрист не вивчає фізику. – Жоден з тих, хто вивчає фізику, не є студентом-юристом.
Особи, що займаються крадіжкою автомобілів, підлягають кримінальній відповідальності. – Жоден з тих, хто не підлягає кримінальній відповідальності, не займається крадіжкою автомобілів.
Деякі грошові суми населення зберігаються в ощадних касах. – Деякі ощадні каси зберігають грошові суми населення.

Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються поняттями.

14. Яке з наступних міркувань не є правильним міркуванням?

Деякі елементарні частинки – позитрони. Позитрон має позитивний заряд. Отже, деякі елементарні частинки мають позитивний заряд.

Всі підприємства нашого краю переходять у власність членів колективу. Підприємство «Ельбрус» не є підприємством нашого краю і тому воно не переходить у власність членів колективу.

Всі види індивідуальної трудової діяльності оподатковуються, а домашня праця не оподатковується. Отже, домашня праця не є індивідуальною трудовою діяльністю.

15. У категоричному силогізмі має бути:

- тільки три терміни
- тільки два терміни
- тільки чотири терміни

16. Вкажіть правильне визначення аксіоми категоричного силогізму

- d. Те, що притаманне цілому класу предметів, не може бути поширене на будь-який предмет цього класу.
- e. Все, властиве цілому класу, поширюється на будь-який предмет цього класу.
- f. Все, властиве цілому класу, частково поширюється на будь-який предмет цього класу.

Варіант №9

1. Визначте, у якому з наступних силогізмів висновок зроблено неправильно:

1. Всі види індивідуальної трудової діяльності оподатковуються.

Домашня праця не оподатковується.

Домашня праця не є індивідуальною трудовою діяльністю.

2. Всі люди – мислячі істоти.

Всі студенти – люди.

Всі студенти – мислячі істоти.

3. Всякий злочин є суспільно небезпечним діянням.

Давання хабара є злочином.

Давання хабара є суспільно небезпечним.

4. Деякі мешканці міст обзаводяться дачами.

Деякі мої знайомі є мешканцями міста.

Деякі мої знайомі обзавелися дачами.

5. Всі гроші знецінюються.

Деякі засоби платежу суть гроші.

Деякі засоби платежу знецінюються.

2. Перетворення судження не здійснюється шляхом:

- a. введення подвійного заперечення;
- b. перенесення суб'єкта на місце предиката, і навпаки;
- c. перенесення заперечення із зв'язки на предикат;
- d. перенесення заперечення із предиката на зв'язку.

3. Перебудова всіх чотирьох видів судження (А, Е, І, О) можлива:

- e. при оберненні судження
- f. при перетворенні судження
- g. при протиставленні предиката в судженні

4. У якому з наведених прикладів перетворення судження здійснено правильно?

A. Деякі люди є економістами.

- Деякі люди не є економістами.
- Б. Ніхто не хотів померати.
Всі не хотіли померати.
- В. Жоден студент нашої групи не є неуспішним
Всі студенти нашої групи є успішним.
- 5. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено обернення судження?**
- А. Тільки квадрати є рівносторонніми прямокутниками.
Всі рівносторонні прямокутники є квадратами.
- Б. Усі менеджери — керівники.
Усі керівники — менеджери.
- В. Жодна трапеція не є рівносторонньою фігурою.
Жодна рівностороння фігура не є трапецією.
- Г. Всі люди, і лише люди; здатні створювати знаряддя праці.
Всіх, хто здатний створювати знаряддя праці, можна назвати людьми.
- 6. У якому з наведених прикладів протиставлення предикату у судженні здійснено неправильно?**
- А. Всі справжні студенти є життєрадісні та кмітливі.
Жоден з тих, хто не є життєрадісним та кмітливим, не є справжнім студентом.
- Б. Жодна загарбницька війна не є справедливою.
Деякі несправедливі війни є загарбницькими.
- В. Жодна з демократичних країн не має правителя-диктатора.
Деякі країни, що мають правителя-диктатора, не є демократичними країнами.
- 7. Який з наведених категоричних силогізмів належить до I фігури:**
- А. Деякі студенти добре малюють
Всі студенти є людьми
Деякі люди добре малюють.
- Б. Жодна риба не має пір'я.
Всі птахи мають пір'я.
Жоден птах не є рибою.
- В. Жодна економічна система не є досконалою.
Капіталізм — економічна система.
Капіталізм не є досконалим.
- Г. Всі філософи – ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом – ідеалістом.
- 8. Немає помилки "почетверення термінів" у силогізмі:**
- А. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- Б. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- В. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.
- 9. Категоричним силогізмом з модусом AAA є:**
- А. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- Б. Всі птахи — двоногі істоти.
Качка — птах.
Качка — двонога істота.
- В. Всі птахи — двоногі істоти.
Кішка — не двонога істота.
Кішка — не птах.
- 10. Який з наведених умовиводів не є правильним?**
- А. Всі логіки знають «Органон» Аристотеля.
Деякі логіки — математики.
Деякі математики знають «Органон» Аристотеля.
- Б. Деякі купці були меценатами.
Терещенко був меценатом.
Терещенко був купцем.
- В. Всі філософи-ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом-ідеалістом
- 11. До modus ponens не належить наступний умовно-категоричний силогізм:**
- А. Обмін житлового приміщення не дозволяється законом, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Отже, він не дозволяється законом.
- Б. Студент не може здавати наступну сесію, якщо він має академзаборгованість за попередню. Студент Остапчук має заборгованість, тому він не може здавати наступну сесію.
- В. Виліт буде затримано, якщо туман не розсіється. Виліт не був затриманий, отже, туман розсіявся.
- 12. Що з названого не є правильним скороченим силогізмом (ентимемою):**

- А. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- Б. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- В. "Юпітер, ти сердишся, отже – ти не правий".
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

13. Вказати, який з наведених силогізмів не є правильним:

- А. Серед юристів є професійні бізнесмени.
Справжній бізнесмен не боїться інфляцію.
Деякі юристи не бояться інфляції.
- Б. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.
- В. З-поміж тих, хто багато базикає, немає логіків.
Тільки той, що багато базикає, може стати політиком.
Жоден логік не стане політиком.

14. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного перетворення:

- Усі шкідливі звички є небезпечними для здоров'я. – Дещо з небезпечного для здоров'я – це шкідливі звички.
- Економіст – це людина, яка знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має. – Економіст не є людиною, що не знає про гроші більше, ніж ті, хто їх має.
- Деякі підприємства є прибутковими. – Деякі підприємства не є прибутковими.
- Жодна неосвічена людина не може бути хорошим фахівцем. – Жодна освічена людина не може не бути хорошим фахівцем.

15. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

- Деякі грошові суми населення зберігаються в банках. – Дещо з того, що зберігається в банках не є грошовими сумами населення.
- Час лікує рани. – Рани лікуються часом.
- Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються низкою понять.
- Час лікує рани. – Дещо з того, що лікує рани – це час.

16. Фігура силогізму – це така його форма, що визначається:

- місцем середнього терміну в посилках;
- місцем більшої і меншої посилок;
- місцем крайніх термінів.

Варіант №10

1. У якому з наведених прикладів неправильно здійснено перетворення судження?

- А. Жодне філософське вчення не є безглуздом.
Усі філософські вчення мають рацію.
- Б. Деякі свідчення свідків не є достовірними.
Деякі свідчення свідків є недостовірними.
- В. Ніхто не хотів померати.
Всі не хотіли померати.
- Г. Держава існувала не завжди.
Держава не є такою, що існувала завжди.

2. У якому з наведених прикладів обернення судження здійснено правильно?

- А. Деякі унітарні держави є європейськими
Всі європейські держави є унітарними.
- Б. Всі банкіри – економісти.
Деякі банкіри – економісти.
- В. Тільки енергійні люди здатні добитися успіху
Усі, хто здатний добитися успіху, енергійні люди.
- Г. Жоден студент не був на Марсі.
Всі, хто не був на Марсі є студентами.

3. У якому з наведених прикладів протиставлення предикату у судженні здійснено правильно?

- А. Жоден вчений не мислить формулами.
Деякі з тих, хто не мислить формулами, не є вченими.
- Б. Деякі злочини не є навмисними.
Деякі ненавмисні речі є злочинами.
- В. Деякі країни світу мають змішану економіку.
Деякі країни світу не є такими, що не мають змішаного типу економіки.

4. Який з наведених категоричних силогізмів належить до II фігури:

- А. Жодна економічна система не є досконалою.
Капіталізм – економічна система.
Капіталізм не є досконалим.
- Б. Всі студенти нашого університету вивчають логіку.
Іра не вивчає логіку.
Іра не є студенткою нашого університету.
- В. Деякі дерева є вічнозеленими.
Всі дерева є рослини.
Деякі рослини є вічнозеленими.
- Г. Жоден одружений чоловік не є ченцем.
Деякі одружені чоловіки є священиками.
Деякі священики не є ченцями.

5. Немає помилки "почетверення термінів" у силогізмі:

- A. Тільки в суперечці народжується істина.
Ніхто не стане сперечатися, окрім дурня або шахрая.
Лише дурень або шахрай можуть досягти істини.
- B. Людина — єдина істота, що вміє малювати.
Арістотель — людина.
Арістотель — єдина істота, що вміє малювати.
- B. Всі військові мають звання.
Деякі військові — не інженери.
Деякі не інженери мають звання.
- Г. Усі знання є цінностями.
Цінності зберігаються у банку.
Дещо з того, що зберігається у банку, є знаннями.

6. Категоричним силогізмом з модусом АЕЕ є:

- A. Всі логіки знають «Органон» Аристотеля.
Деякі логіки — математики.
Деякі математики знають «Органон» Аристотеля.
- B. Всі гроші знецінюються.
Деякі засоби платежу суть гроші.
Деякі засоби платежу знецінюються.
- B. Всі філософи-ідеалісти вважають, що свідомість є первинною.
Маркс не вважає, що свідомість є первинною.
Маркс не є філософом-ідеалістом

7. Який з наведених умовиводів є правильним?

- A. Всі діти допитливі.
Деякі діти захоплюються комп'ютерними іграми
Деякі діти, що захоплюються комп'ютерними іграми, є допитливими.
- B. Деякі студенти — спортсмени.
Деякі спортсмени — чемпіони світу.
Деякі чемпіони світу — студенти.
- B. Будь-яка наука відображає дійсність.
Мистецтво відображає дійсність.
Мистецтво є наука.

8. До modus tollens належить наступний умовно-категоричний силогізм:

- A. Якщо концерн по виробництву продовольства займався виробництвом недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.
- B. Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.
- B. Ніхто не грає в шахи у парку, якщо падає дощ. Сьогодні – дощовий день, отже, ніхто не грає у парку в шахи.

9. Що з названого не є правильним скороченим силогізмом (ентимемою):

- A. Наше діло – справедливе, ми – переможемо.
- B. Усі гази при нагріванні розширюються, тому і азот розширюється.
- B. "Юпітер, ти сердишся, отже – ти не правий".
- Г. Він є хорошим спеціалістом, тому що має диплом.
- Д. Миш'як смертельно небезпечний, тому що миш'як є сильною отрутою.

10. Вказати, який з наведених силогізмів не є правильним:

- A. Лише у правовій державі реалізуються права громадян.
Тільки демократична держава може бути правовою.
Права громадян можуть бути реалізовані тільки в демократичній державі.
- B. Тільки філософи егоїсти.
Немає циніка, який не був би егоїстом.
Усі циніки – філософи.
- B. Боязливий до прекрасної статі – боязливий і в житті.
Той, хто знає логіку, не боїться жінок.
Боягуз не розбирається в логіці.

11. Перетворення зроблено правильно:

- e. Деякі художники – пейзажисти. – Всі пейзажисти – художники.
- f. Деякі числа негативні. – Деякі числа не є позитивними.
- g. Усі мої друзі мешкають у Тернополі. – Жоден з моїх друзів не мешкає у Тернополі.
- h. Деякі школярі не займаються спортом. – Дехто з тих, хто не займається спортом є школярами.

12. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного протиставлення предикату:

- Жодна загарбницька війна не є справедливою. – Дещо з того, що є несправедливим – це є загарбницькі війни.
- Всі філії нашого підприємства є прибутковими. – Жодна філія нашого підприємства не є збитковою.
- Деякі операції вашої фірми не є законними. – Деякі операції вашої фірми є законними.
- Всі слідчі за освітою юристи. – Деякі юристи є слідчими.

13. Який з наступних висновків зроблено шляхом правильного обернення:

- Деякі грошові суми населення зберігаються в банках. – Дещо з того, що зберігається в банках не є грошовими сумами населення.
- Час лікує рани. – Рани лікуються часом.
- Низка понять відображає неіснуючі об'єкти. – Деякі неіснуючі об'єкти відображаються низкою понять.
- Час лікує рани. – Дещо з того, що лікує рани – це час.

14. Яке з наступних міркувань є правильним міркуванням?

Всі житлові приміщення потребують ремонту, а ця будова не є житловим приміщенням. Отже, вона не потребує ремонту.

Всі ссавці — хребетні і всі жаби — хребетні. Отже, всі жаби — ссавці.

Всі місцеві жителі знають дорогу до річки, а ця людина не знає її. Отже, ця людина не є місцевим жителем.

Усі тирани заслуговують на смерть, а Цезар був тиран. Отже, він заслуговує на смерть.

15. Яке з наступних правил є загальним правилом категоричного силогізму

с. Середній термін повинен бути розподілений хоча б в одній з посилок

d. Середній термін повинен бути розподілений у всіх посилках

Середній термін повинен бути розподілений в одній з посилок і висновку

16. Визначте, у якому з наступних силогізмів висновок зроблено неправильно:

1. Всі види індивідуальної трудової діяльності оподатковуються.

Домашня праця не оподатковується.

Домашня праця не є індивідуальною трудовою діяльністю.

2. Всі люди — мислячі істоти.

Всі студенти — люди.

Всі студенти — мислячі істоти.

3. Всякий злочин є суспільно небезпечним діянням.

Давання хабара є злочином.

Давання хабара є суспільно небезпечним.

4. Деякі мешканці міст обзаводяться дачами.

Деякі мої знайомі є мешканцями міста.

Деякі мої знайомі обзавелися дачами.

5. Всі гроші знецінюються.

Деякі засоби платежу суть гроші.

Деякі засоби платежу знецінюються.

МОДУЛЬ № 3

Варіант № _____
Варіант № _____
Варіант № _____
Варіант № _____

(Питання№ _____**)**
(Питання№ _____**)**
(Питання№ _____**)**
(Питання№ _____**)**

ВІДПОВІДІ

№ пи- тання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

**ІНДИВІДУАЛЬНІ
НАУКОВО_ДОСЛІДНІ
ЗАВДАННЯ**

ДО ЗАЛІКУ З ЛОГІКИ

ІНДЗ № 1

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Всі оси злі.

Всіх злих істот необхідно остерігатися.

Б. Жоден старий кролик не ненажерливий.

Всі чорні кролики ненажерливі.

2. Подайте характеристику діалогу та його видів. Наведіть приклади діалогів.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

На одному заводі працювали три друзі: слюсар, токарь і зварювач. Їх прізвища Борисенко, Іванов і Семків. У слюсаря немає ні братів, ні сестер. Він — наймолодший з друзів. Семків, одружений на сестрі Борисенко, старше за токаря. Назвіть прізвища слюсаря, токаря і зварювача.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо підприємство йде до банкрутства /А/, то на ньому відбувається спад виробництва /В/ і погіршується його фінансове положення /С/.

Проте ми не спостерігаємо ні спаду виробництва /В/, ні погіршення фінансового положення /С/. Ознак банкрутства у даного підприємства немає /А/.

ІНДЗ № 2

1. Наведіть приклади паралогізмів, поясніть їхні основні ознаки.

2. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Всі солдати відмінно марширують.

Деякі діти - не солдати.

Б. Джон працелюбний.

Жодна працелюбна людина не нещасна.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

В сім'ї Шевченко п'ятеро членів: чоловік, дружина, їх син, сестра чоловіка і батько дружини. Всі вони працюють. Один — інженер, інший — юрист, третій — слюсар, четвертий — економіст, п'ятий — вчитель. Ось що ще відомо про них. Юрист і вчитель не кровні родичі. Слюсар — хороший спортсмен. Він пішов по стопах економіста і грає у футбол за збірну заводу. Інженер старше за дружину свого брата, але молодше, ніж вчитель. Економіст старше, ніж слюсар. Назвіть професії кожного члена сім'ї Шевченко.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо ціни на сировині піднімуться /А/, вартість продукції зростає /В/.

Якщо вартість продукції зростає /В/, ціни на товари доведеться підняти /С/.

Якщо ціни на сировині піднімуться /А/, то ціни на товари доведеться підняти /С/.

ІНДЗ № 3

1. Подайте приклад публічного виступу. Назвіть його вид.

2. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Жодна з моїх кузин не справедлива.

Всі судді справедливі.

Б. Зайняті люди ніколи не скаржаться.

Незадоволені люди завжди скаржаться.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Відомо, що А, В і С є юристами. Один з них — адвокат, другий — нотаріус, третій — слідчий.

Якщо С — нотаріус, то В — слідчий.

Якщо С — не слідчий, то В — не нотаріус.

Якщо В слідчий або нотаріус, то С — не адвокат.

Якщо А — адвокат, то С — слідчий.

Якщо А — нотаріус, то С — не слідчий.

Хто є хто?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо концерн по виробництву продовольства займався випуском недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.

ІНДЗ № 4

1. Визначте вид умовиводу і запишіть його формулу:

Кожен, хто знаходиться у здоровому глузді, може розуміти логіку. Жоден з синів Крокса не може розуміти логіку. Божевільні не допускаються до голосування. Отже, жоден з синів Крокса не допускається до голосування.

2. Розкрийте характерні риси дискусії. Наведіть приклади.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

На допит були викликано четверо підозрюваних в пограбуванні: А, В, С і D. Неспростовними доказами доведено, що принаймні один з них винен і що ніхто, окрім А, В, С і D, в пограбуванні не брав участь. Крім того, вдалося встановити наступне:

1) А безумовно не винен.

2) Якщо В винен, то у нього був рівно один співучасник.

3) Якщо С винен, то у нього було рівне два співучасники.

Інспектору Скотланд-Ярду було особливо важливо взнати, винен або не винен D, оскільки D був

небезпечним злочинцем. На щастя, приведених вище фактів достатньо, щоб встановити винність або невинність підозрюваного D.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо не було б гарної сонячної погоди, наш похід до озера не відбувся би. Однак ми вирушили на озеро, отже – встановилася гарна погода.

ІНДЗ № 5

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

A. Передбачливі мандрівники завжди мають при собі гроші на дрібні витрати.

Непередбачливі мандрівники втрачають багаж.

B. Деякі сорти герані червоного кольору.

Всі ці квіти червоні.

2. Подайте характеристику суперечки та її видів. Наведіть з художньої літератури приклад суперечки.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Розглядається справа Брауна, Джонса і Сміта. Один з них вчинив злочин. В процесі розслідування кожний з них зробив по дві заяви.

Браун: Я не робив цього. Джонс не робив цього.

Джонс: Сміт зробив це. Браун не робив цього.

Сміт: Я не робив це. Браун зробив це.

Хто вчинив злочин, якщо відомо, що кожний з них один раз сказав правду, а один раз збрехав?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.

ІНДЗ № 6

1. Відновите пропущену частину силогізму.

a Підбурювання до розбою — кримінальний злочин, а кримінальні злочина караються законом.

b Трудовий договір між адміністрацією і колективом не був укладений у письмовій формі, отже, він був укладений в усній формі.

c Автору належить право на створений їм твір, а К. – автор.

d Суддя має право задавати питання учасникам процесу, а К. суддя.

e Всі власники телефонів платять абонентну платню, а ти — власник телефону.

f Арістотель – людина, отже, він міг помилятися.

2. Подайте характеристику запитань та їх видів. Наведіть приклади з художньої літератури, в якій були б логічно коректні та логічно некоректні запитання.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу

Розглядається справа Брауна, Джонса і Сміта. Один з них вчинив злочин. В процесі розслідування кожний з них зробив по дві заяви.

Браун: Я не робив цього. Джонс не робив цього.

Джонс: Сміт зробив це. Браун не робив цього.

Сміт: Я не робив це. Браун зробив це.

Далі було встановлено, що один з них двічі збрехав, інший двічі сказав правду, а третій раз збрехав, раз сказав правду.

Хто вчинив злочин?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Обмін житлового приміщення не допускається, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Значить, він не допускається.

ІНДЗ № 7

1. Основні проблеми схоластичної логіки середньовіччя.

2. Розкрийте характерні риси дебатів. Наведіть приклади ведення дебатів.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

За підозрою у скоєному злочині затримали Брауна, Джона і Сміта. Один з них був шановним в місті старим, інший був звичайним клерком, третій – відомим шахраєм. В процесі слідства старий казав правду, шахрай брехав, а третій затриманий в одному випадку казав правду, а в іншому – неправду. Ось, що вони стверджували:

Браун: Я вчинив це. Джон не винен.

Джон: Браун не винен. Злочин вчинив Сміт.

Сміт: Я не винен. Злочинець – Браун.

Потрібно визначити імена старого, шахрая і клерка, і хто з них винен, якщо відомо, що злочинець лише один.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Суддя не може брати участь в розгляді справи, якщо він є потерпілим. Суддя К. є потерпілим, тому він не може брати участь в розгляді даної справи.

ІНДЗ № 8

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

A. Жодна багата людина не просить милостиню.

Тим, хто небагатий, слід розміряти витрати з доходами.

Б. В деяких з цих магазинів трохи народу.

В магазині, де багато народу, незатишно

2. Розкрийте суть «аргументу до публіки».

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Перед нами троє людей – **А, В і С**. Один з них – лицар (він завжди говорить правду), другий – брехун (він завжди бреше) і третій – звичайна людина (яка може сказати як правду, так і неправду).

А каже: Я звичайна людина.

В: Це правда.

С: Я не є звичайною людиною.

Хто такі **А, В і С**?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Покупець, якому продана річ поганої якості, має право вимагати або заміни річчю належної якості, або зменшення купувальної ціни, або розірвання договору, або безкоштовного усунення недоліків речі. Покупець не погодився ні на заміну речі, ні на зменшення купувальної ціни, ні на розірвання договору. Отже, ...

ІНДЗ № 9

1. Поясніть суть софізму. Наведіть приклад та проведіть аналіз софізму.

2. Розкрийте характерні риси диспутів. Наведіть приклади ведення диспутів.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Жили-були колись в місті Манчестер-Йорке ліпші друзі: Джон, Сем і Майкл. З часом життя розкидало їх в різні куточки світу: у міста Нью-Васюки, у Старий Йорк і у Новий Ліверпуль. Один з них став ділером, другий – брокером, ну а третій – на жаль – професійним хакером. Про них відомо ще таке: Джон живе не в Нью-Васюках, а Сем – не в Нью-Ліверпулі. Мешканець Нью-Васюків не є ділером. Той, що з Нью-Ліверпуля, займається вільним хакерством. Сем не є брокером. Так чим же займається Джон і де він мешкає?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Провина буває цивільною, адміністративною і дисциплінарною. Провина, яку вчинив громадянин К., не є ні цивільною, ні дисциплінарною. Отже, ...

ІНДЗ № 10

1. Поясніть суть парадоксу, наведіть приклади та проведіть аналіз парадоксів, розкрийте варіанти його вирішення.

2. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Деякі вірші оригінальні.

Жодна оригінальна робота не робиться без натхнення.

Б. Упередженим людям не можна довіряти.

Деякі неупереджені люди не користуються симпатією у оточуючих.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Альпійські гноми – Ог, Гог і Магог – іноді брешуть без будь-якої користі. Учора вони були запрошені у гості до місцевого чаклуна, де їх пригощали кавою, чаєм і компотом. Наступного ранку вони розповіли друзям таке:

- Ог смакував чай;

- Гог не пив чаю;

- Магог не пив кави.

Але вони-то знали, що розповідаючи про це, вони двічі збрехали і тільки один раз сказали правду. Чим же пригощався кожен з гномів у чаклуна?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Якщо злочин вчинений унаслідок збігу важких особистих або сімейних обставин, то ці обставини визнаються такими, що пом'якшують відповідальність обвинувачуваного. Якщо злочин здійснено під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного неправомірною дією потерпілого, то ця обставина також визнається як така, що пом'якшує відповідальність. Злочин вчинений унаслідок тяжких особистих або сімейних обставин, або під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного неправомірними діями потерпілого. Отже,

ІНДЗ № 11

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Жодна антилопа не потворна.

Витончені створіння радують погляд.

Б. Деякі закони про податки несправедливі.

Всі закони, прийняті минулого тижня, відносяться до оподаткування.

2. Розкрийте суть «аргументу до мас». Наведіть приклади.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу

Жили-були три гноми: Ог, Гог і Магог. Були вони одружені, їх дружини звалися Ола, Гала і Мела. Кожна пара мала сина, їх імена – Ох, Ах, Ех. Відомо про них також таке:

- Магога – не чоловік Гали і не батько Аха;

- Мела – не жінка Ога і не мати Еха;

- якщо батько Еха – Ог або Магог, то Гала – мати Оха;

- якщо Гала – не жінка Ога, то Ола – не мати Еха.

Назвіть імена кожного з членів трьох сімей гномів.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Якщо філософ визнає первинність матерії і вторинність свідомості, значить, його можна віднести до табору матеріалістів. Якщо ж він вважає первинною свідомість, а матерію — вторинною, то його звичайно зараховують до ідеалістів. Але філософ може визнавати за первинне або матерію, або свідомість. Отже, ...

ІНДЗ № 12

1. Назвіть за даною схемою модус умовиводу. Підберіть до неї приклад.

$A \in B$, або C , або D

$A \in D$

Отже, A не \in ні B , ні C .

2. Розкрийте суть «аргументу до особи». Наведіть приклади з художньої літератури, в яких автори застосовують такі аргументи.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Канібали захопили місіонера — якраз до обіду! Бідоласі надано єдине право: вибрати, в якому вигляді його з'їдять. Хай, мовляв, вимовить який-небудь вислів із цього приводу з умовою: якщо цей вислів виявиться істинним, вони зварять місіонера, якщо вислів виявиться помилковим, вони місіонер буде підсмажений. Але місіонеру вдалося залишитися живим. Який вислів йому допоміг?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо підприємство йде до банкрутства $/A/$, то на ньому відбувається спад виробництва $/B/$ і погіршується його фінансове положення $/C/$.

Проте ми не спостерігаємо ні спаду виробництва $/B/$, ні погіршення фінансового положення $/C/$. Ознак банкрутства у даного підприємства немає $/A/$.

ІНДЗ № 13

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Жоден весільний пиріг не корисний.

Всього, що не корисне, слід уникати.

Б. Жоден військовий не пише віршів.

Жоден з моїх мешканців не штатських.

2. Софізми та парадокси в історії логіки.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Лев, Михайло і Роман працюють в банку як бухгалтер, касир і начальник відділу.

Якщо Роман – касир, то Михайло – начальник відділу. Якщо Роман – начальник відділу, то Михайло – бухгалтер.

Якщо Михайло – не касир, то Лев – не начальник відділу. Якщо Лев – бухгалтер, то Роман – начальник відділу.

Хто яку посаду обіймає в банку?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо ціни на сировині піднімуться $/A/$, вартість продукції зростає $/B/$.

Якщо вартість продукції зростає $/B/$, ціни на товари доведеться підняти $/C/$.

Якщо ціни на сировині піднімуться $/A/$, то ціни на товари доведеться підняти $/C/$.

ІНДЗ № 14

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізма.

А. Всі качки при ходьбі перевалюються з боку на бік.

Те, що перевалюється при ходьбі з боку на бік, не витончене.

Б. Ці бутерброди смачні.

Ніщо з того, що лежить на цьому блюді, не смачне.

2. Аналогія як вид ймовірного умовиводу

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Студенти-філологи з п'яти різних країн – з Англії, Франції, України, Швеції і Німеччини – захоплюються поезією. Кожен з п'яти студентів послав іншому томик класичної поезії однієї з названих країн (не обов'язково своєї країни). Причому жоден із студентів не отримав поетичну збірку своєї країни. Наприклад, українську поезію отримав не українець. Німецькі вірші послав не той студент, який отримав українську поезію. Француз послав німцю том шведської поезії. Студент з країни, поезію якої отримав українець, послав німецькі вірші студенту тої країни, поезію якої послав українець.

Хто послав том української поезії?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо концерн по виробництву продовольства займатиметься випуском недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.

ІНДЗ № 15

1. Подайте поради полемісту.

2. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Жоден шматок вугілля не білий.

Жоден негр не білий.

Б. Всі мої кузини несправедливі.

Всі судді справедливі

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Два друга-гнома – Ог і Магог – майже ніколи не брешуть. Тільки у свій день народження вони могли сказати неправду. І то лише тоді, коли у них запитували про день народження. Одного разу, 43 квітпада 2333 року, знайома фея спитала в них про дні їхнього народження. Ог відповів: "Він був учора". Магог сказав: "Він буде завтра". Наступного дня – 44 квітпада – фея знову спитала у них про день народження. Ог знову відповів: "Він був учора", а Магог мовив: "Він буде завтра".

Коли ж у Ога і Магога були дні народження?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо не було б гарної сонячної погоди, наш похід до озера не відбувся би. Однак ми вирушили на озеро, отже – встановилася гарна погода.

ІНДЗ № 16

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Деякі лисі люди носять парик.

У всіх ваших дітей чудове власне волосся.

Б. Жоден пиріг із сливами не корисний

Деякі корисні речі смачні.

2. Застосування законів логіки в суперечках.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

На допит були викликані четверо підозрюваних в пограбуванні: А, В, С і D. Неспростовними доказами доведено, що принаймні один з них винен і що ніхто, окрім А, В, С і D, в пограбуванні не брав участь. Крім того, вдалося встановити наступне:

1) А безумовно не винен.

2) Якщо В винен, то у нього був рівно один співучасник.

3) Якщо С винен, то у нього було рівне два співучасники.

Інспектору Скотланд-Ярду було особливо важливо знати, винен або не винен D, оскільки D був небезпечним злочинцем. На щастя, приведених вище фактів достатньо, щоб встановити винність або невинність підозрюваного D.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінились, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.

ІНДЗ № 17

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Жодному лисому створінню не потрібен гребінець.

У жодній ящірці немає волосся.

Б. Упередженим людям не можна довіряти.

Деякі неупереджені люди не користуються симпатією у оточуючих.

2. Паралогізми та софізми в суперечках.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

На одному заводі працювали три друзі: слюсар, токарь і зварювач. Їх прізвища Борисенко, Іванов і Семків. У слюсаря немає ні братів, ні сестер. Він — наймолодший з друзів. Семків, одружений на сестрі Борисенко, старше за токаря. Назвіть прізвища слюсаря, токаря і зварювача.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Обмін житлового приміщення не допускається, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Значить, він не допускається.

ІНДЗ № 18

1. Коректні та некоректні прийоми в суперечках.

2. Поясніть, чи можна отримати достовірне знання із наведених висновків? Суддя не може брати участь в розгляді справи, якщо він є потерпілим. Суддя В. не є потерпілим. Отже, ...

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

В сім'ї Шевченко п'ятеро членів: чоловік, дружина, їх син, сестра чоловіка і батько дружини. Всі вони працюють. Один — інженер, інший — юрист, третій — слюсар, четвертий — економіст, п'ятий — вчитель. Ось що ще відоме про них. Юрист і вчитель не кровні родичі. Слюсар — хороший спортсмен. Він пішов по стопах економіста і грає у футбол за збірну заводу. Інженер старше за дружину свого брата, але молодше, ніж вчитель. Економіст старше, ніж слюсар. Назвіть професії кожного члена сім'ї Шевченко.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Суддя не може брати участь в розгляді справи, якщо він є потерпілим. Суддя К. є потерпілим, тому він не може брати участь в розгляді даної справи.

ІНДЗ № 19

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Жоден філософ не пихатий.

Деякі пихаті люди - не гравці.

Б. Деякі закони про податки несправедливі.

Всі закони, прийняті минулого тижня, відносяться до оподаткування.

2. Поняття логічного методу. Характеристика логічних методів: аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування, дедукції, аналогії, моделювання тощо.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:
Відомо, що А, В і С є юристами. Один з них – адвокат, другий – нотаріус, третій – слідчий.
Якщо С – нотаріус, то В – слідчий.
Якщо С – не слідчий, то В – не нотаріус.
Якщо В слідчий або нотаріус, то С – не адвокат.
Якщо А – адвокат, то С – слідчий.
Якщо А – нотаріус, то С – не слідчий.
Хто є хто?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.
Суддя не може брати участь в розгляді справи, якщо він є потерпілим. Суддя К. є потерпілим, тому він не може брати участь в розгляді даної справи.

ІНДЗ № 20

1. Назвіть за даною схемою модус умовиводу. Підберіть до неї приклад.

А є або В, або С, або Д

А не є ні В, ні С

Отже, А є Д

2. Види доведень та способи спростувань.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Розглядається справа Брауна, Джонса і Сміта. Один з них вчинив злочин. В процесі розслідування кожний з них зробив по дві заяви.

Браун: Я не робив цього. Джонс не робив цього.

Джонс: Сміт зробив це. Браун не робив цього.

Сміт: Я не робив це. Браун зробив це.

Хто вчинив злочин, якщо відомо, що кожний з них один раз сказав правду, а один раз збрехав?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Покупець, якому продана річ поганої якості, має право вимагати або заміни речі рідчю належної якості, або зменшення купувальної ціни, або розірвання договору, або безкоштовного усунення недоліків речі. Покупець не погодився ні на заміну речі, ні на зменшення купувальної ціни, ні на розірвання договору. Отже, ...

ІНДЗ № 21

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силлогізму.

А. Скучні люди нестерпні.

Ви скучна людина.

Б. Все, що зроблене із золота, дорогоцінне.

Деякі шкатулки дорогоцінні.

2. Логічні вимоги щодо доведень і спростувань, ознаки логічних помилок, які виникають внаслідок їхнього порушення.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Розглядається справа Брауна, Джонса і Сміта. Один з них вчинив злочин. В процесі розслідування кожний з них зробив по дві заяви.

Браун: Я не робив цього. Джонс не робив цього.

Джонс: Сміт зробив це. Браун не робив цього.

Сміт: Я не робив це. Браун зробив це.

Далі було встановлено, що один з них двічі збрехав, інший двічі сказав правду, а третій раз збрехав, раз сказав правду.

Хто вчинив злочин?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Провина буває цивільною, адміністративною і дисциплінарною. Провина, яку вчинив громадянин К., не є ні цивільною, ні дисциплінарною. Отже, ...

ІНДЗ № 22

1. Назвіть основні гіпотези в теоріях Демокріта, Платона, Коперніка, Менделєєва та інших учених.

2. Обґрунтуйте та спростуйте твердження:

- Не можна забороняти належне, тоді все буде дозволено.
- Те, що дозволено, то не заборонено.
- Якщо дозволити заборонене, тоді все буде дозволено.
- Неможлива дія не може бути обов'язковою.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

За підозрою у скоєному злочині затримали Брауна, Джона і Сміта. Один з них був шановним в місті старим, інший був звичайним клерком, третій – відомим шахраєм. В процесі слідства старий казав правду, шахрай брехав, а третій затриманий в одному випадку казав правду, а в іншому – неправду. Ось, що вони стверджували:

Браун: Я вчинив це. Джон не винен.

Джон: Браун не винен. Злочин вчинив Сміт.

Сміт: Я не винен. Злочинець – Браун.

Потрібно визначити імена старого, шахрая і клерка, і хто з них винен, якщо відомо, що злочинець лише один.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Якщо злочин вчинений унаслідок збігу важких особистих або сімейних обставин, то ці обставини визнаються такими, що пом'якшують відповідальність обвинувачуваного. Якщо злочин здійснено під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного неправомірною дією потерпілого, то ця обставина також визнається як така, що пом'якшує відповідальність. Злочин вчинений унаслідок тяжких особистих або сімейних обставин, або під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного неправомірними діями потерпілого. Отже,

ІНДЗ № 23

1. Назвіть основні помилки, які допускаються в індуктивних міркуваннях.
2. Які висловлювання із наведених нижче ви вважаєте істинними? Обґрунтуйте відповідь:
 - критика – це вид аргументації;
 - критика – це процес, протилежний аргументації;
 - аргументація може бути спростуванням;
 - спростування – це окремий випадок критики.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Перед нами троє людей – **А, В і С**. Один з них – лицар (він завжди говорить правду), другий – брехун (він завжди бреше) і третій – звичайна людина (яка може сказати як правду, так і неправду).

А каже: Я звичайна людина.

В: Це правда.

С: Я не є звичайною людиною.

Хто такі **А, В і С**?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, зробіть висновок.

Якщо філософ визнає первинність матерії і вторинність свідомості, значить, його можна віднести до табору матеріалістів. Якщо ж він вважає первинною свідомість, а матерію – вторинною, то його звичайно зараховують до ідеалістів. Але філософ може визнавати за первинне або матерію, або свідомість. Отже, ...

ІНДЗ № 24

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л. Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Скучні люди нестерпні.

Ви скучна людина.

Б. Все, що зроблене із золота, дорогоцінно.

Деякі шкатулки дорогоцінні..

2. Поясніть суть помилки „необґрунтований аргумент“. З порушенням якого правила щодо аргументів вона пов'язана? Назвіть види цієї помилки, з'ясуйте їх сутність, наведіть приклади.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Жили-були колись в місті Манчестер-Йорке ліпші друзі: Джон, Сем і Майкл. З часом життя розкидало їх в різні куточки світу: у міста Нью-Васюки, у Старий Йорк і у Новий Ліверпуль. Один з них став ділером, другий – брокером, ну а третій – на жаль – професійним хакером. Про них відомо ще таке: Джон живе не в Нью-Васюках, а Сем – не в Нью-Ліверпулі. Мешканець Нью-Васюків не є ділером. Той, що з Нью-Ліверпуля, займається вільним хакерством. Сем не є брокером. Так чим же займається Джон і де він мешкає?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо підприємство йде до банкрутства /А/, то на ньому відбувається спад виробництва /В/ і погіршується його фінансове положення /С/.

Проте ми не спостерігаємо ні спаду виробництва /В/, ні погіршення фінансового положення /С/. Ознак банкрутства у даного підприємства немає /А/.

ІНДЗ № 25

1. Розкрийте логічні помилки, які виникають при порушенні законів логіки.

2. Чи може таке бути в доказовій аргументації:

- аргументи – недостовірні твердження;
- форма – неповна індукція;
- форма – повна індукція;
- теза – імовірне твердження.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Альпійські гноми – Ог, Гог і Магог – іноді брешуть без будь-якої користі. Учора вони були запрошені у гості до місцевого чаклуна, де їх пригощали кавою, чаєм і компотом. Наступного ранку вони розповіли друзям таке:

- Ог смакував чай;
- Гог – не пив чаю;
- Магог не пив кави.

Але вони-то знали, що розповідаючи про це, вони двічі збрехали і тільки один раз сказали правду. Чим же пригощався кожен з гномів у чаклуна?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо ціни на сировині піднімуться /А/, вартість продукції зросте /В/.

Якщо вартість продукції зросте /В/, ціни на товари доведеться підняти /С/.

Якщо ціни на сировині піднімуться /А/, то ціни на товари доведеться підняти /С/.

ІНДЗ № 26

1. Розкрийте суть аналогії. Наведіть приклади аналогії в політиці та філософії.

2. Спростуйте наведену тезу: Людина може бути чесною, або правдивою, або відвертою. Він відвертий. Отже, він не чесний і не правдивий.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Жили-були три гноми: Ог, Гог і Магог. Були вони одружені, їх дружини звалися Ола, Гала і Мела. Кожна пара мала сина, їх імена – Ох, Ах, Ех. Відомо про них також таке:

- Магога – не чоловік Гали і не батько Аха;
- Мела – не жінка Ога і не мати Еха;
- якщо батько Еха – Ог або Магог, то Гала – мати Оха;
- якщо Гала – не жінка Ога, то Ола – не мати Еха.

Назвіть імена кожного з членів трьох сімей гномів.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо концерн по виробництву продовольства займався випуском недоброякісної продукції, то він може бути ліквідований. Концерн випускав недоброякісну продукцію. Отже, він може бути ліквідований.

ІНДЗ № 27

1. До поданих тез підберіть аргументи:

Кожен громадянин нашої держави повинен бути законослухняним.

Літо в цьому році ймовірно буде холодним.

Філософські науки належать до сфери гуманітарних наук.

2. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Всі філософи міркують логічно!

Людина, що не уміє міркувати логічно, завжди уперта.

Б. Ці блюда прекрасно приготовані.

Деякі блюда, якщо погано приготувати, шкідливі для здоров'я.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Студенти-філологи з п'яти різних країн – з Англії, Франції, України, Швеції і Німеччини – захоплюються поезією. Кожен з п'яти студентів послав іншому томик класичної поезії однієї з названих країн (не обов'язково своєї країни). Причому жоден із студентів не отримав поетичну збірку своєї країни. Наприклад, українську поезію отримав не українець. Німецькі вірші послав не той студент, який отримав українську поезію. Француз послав німцю том шведської поезії. Студент з країни, поезію якої отримав українець, послав німецькі вірші студенту тої країни, поезію якої послав українець.

Хто послав том української поезії?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо не було б гарної сонячної погоди, наш похід до озера не відбувся би. Однак ми вирушили на озеро, отже – встановилася гарна погода.

ІНДЗ № 28

1. Поясніть суть «сориту» та «полісилогізму», як співвідносяться «сорит» та «полісилогізм». Наведіть приклади.

2. Види аналогій та застосування методу моделювання в пізнавальній діяльності.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Два друга-гнома – Ог і Магог – майже ніколи не брешуть. Тільки у свій день народження вони могли сказати неправду. І то лише тоді, коли у них запитували про день народження. Одного разу, 43 квітня 2333 року, знайома фея спитала в них про дні їхнього народження. Ог відповів: "Він був учора". Магог сказав: "Він буде завтра". Наступного дня – 44 квітня – фея знову спитала у них про день народження. Ог знову відповів: "Він був учора", а Магог мовив: "Він буде завтра".

Коли ж у Ога і Магога були дні народження?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Якщо змінюються економічні відносини, змінюються уявлення людей про право і мораль. Економічні відносини змінилися, отже, з'явилися зміни в поглядах людей на право і мораль.

ІНДЗ № 29

1. Назвіть хитрощі, які пов'язані з порушенням щодо тези, дайте їх визначення, наведіть приклади.

2. Розкрийте характерні риси дискусії. Наведіть приклади.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

Відомо, що А, В і С є юристами. Один з них – адвокат, другий – нотаріус, третій – слідчий.

Якщо С – нотаріус, то В – слідчий.

Якщо С – не слідчий, то В – не нотаріус.

Якщо В слідчий або нотаріус, то С – не адвокат.

Якщо А – адвокат, то С – слідчий.

Якщо А – нотаріус, то С – не слідчий.

Хто є хто?

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Обмін житлового приміщення не допускається, якщо він носить корисливий або фіктивний характер. Даний обмін носить фіктивний характер. Значить, він не допускається.

ІНДЗ № 30

1. Силогізми від відомого автора "Аліси в країні чудес" Л.Керрола. Знайдіть висновок або обґрунтуйте, чому він неможливий. Визначте фігуру та модус силогізму.

А. Всі мої сестри застуджені.

Ніхто не може співати, якщо він застуджений.

Б. Жодна дитина не терпляча.

Жодна нетерпляча людина не може сидіти спокійно.

2. Дайте визначення понять: «суперечка заради істини», «суперечка заради переконання», «суперечка заради перемоги», «суперечка заради суперечки». Перечисліть їхні ознаки та умови проведення.

3. Користуючись знанням законів та правил логіки, вирішіть наступну логічну задачу:

На допит були викликані четверо підозрюваних в пограбуванні: А, В, С і D. Неспростовними доказами доведено, що принаймні один з них винен і що ніхто, окрім А, В, С і D, в пограбуванні не брав участь. Крім того, вдалося встановити наступне:

1) А безумовно не винен.

2) Якщо В винен, то у нього був рівно один співучасник.

3) Якщо С винен, то у нього було рівне два співучасники.

Інспектору Скотланд-Ярду було особливо важливо взнати, винен або не винен D, оскільки D був небезпечним злочинцем. На щастя, приведених вище фактів достатньо, щоб встановити винність або невинність підозрюваного D.

4. Визначте вид умовиводу, дайте його формулу, перевірте правильність висновку.

Суддя не може брати участь в розгляді справи, якщо він є потерпілим. Суддя К. є потерпілим, тому він не може брати участь в розгляді даної справи.

Перелік літератури

№	Автор	Назва видання	Місце та рік
1	Арно А., Николь П.	Логика, или искусство мыслить.	М., 1991.
2	Берков В.Ф., Яскевич Я.С., Павлюкевич В.И.	Логика.	Минск, 1997.
3	Бочаров В.А., Маркин В.И.	Основы логики.	М., 1994.
4	Гетьманова А.Д.	Логика. – Учебник.	М., 1995.
5	Горский Д.П., Ивин А.А., Никифоров А.Л.	Краткий словарь по логике.	М., 1991.
6	Жеребкін В.Є.	Логіка.	Харків, 1995.
7	Жоль К.К.	Логика в лицах и символах.	М., 1993.
8	Жоль К.К.	Вступ до сучасної логіки	К., 2001.
9	Иванов Е.А.	Логика.	М., 1996.
10	Ивин А.А.	Искусство правильно мыслить.	М., 1990.
11	Ивин А.А.	Логика.	М., 1996.
12	Ивин А.А.	По законам логики.	М., 1992.
13	Ивлев Ю.В.	Логика.	М., 1994.
14	Кириллов В.И., Старченко А.А.	Логика.	М., 1995.
15	Кобзарь В.И.	Основы логических знаний.	СПб., 1999.
16	Конверський А.Є.	Логіка.	К., 1998.
17	Конверський А.Є.		К., 1998.
18	Кондаков Н.И.	Введение в логику.	М., 1968.
19	Кондаков Н.И.	Логический словарь-справочник.	М., 1971.
20	Кудрин А.К.	Логика и истина.	М., 1980.
21	Курбатов В.И.	Женская логика.	Ростов на Дону, 1993.
22		Логика. Под ред. В.Ф. Беркова.	Минск, 1994.
23		Логика. Под ред. Г.А. Левина.	Минск, 1974.
24		Логика: логические основы общения. Хрестоматия.	М., 1994.
25	Маковельский А.О.	История логики.	М., 1967.
26	Меськов В.С., Карпинская О.Ю., Ляшенко О.В., Шрамко Я.В.	Логика: наука и искусство.	М., 1992.
27	Никифоров А.Л.	Книга по логике.	М., 1995.
28	Переверзев В.Н.	Логистика. Справочная книга по логике.	М., 1995.
29	Петров Ю.А.	Культура мышления	М., 1990.
30	Поварнин С.И.	Искусство спора.	М., 1993.
31		Сборник упражнений по логике. Под ред. А.С. Клевчени и В.И. Бартона.	Минск, «Университетское», 1990.
32	Слешнев М., Васильков В.	Диалектика спора.	Минск, 1990.
33	Тоноян Л.Г.	Логика (сборник задач и упражнений).	СПб., 1997.
34	Тофтул М.Т.	Логіка.	К., 2003.
35		Упражнения по логике. Под ред. В.И.Кириллова	М., 1990.
36		Упражнения по логике: Учеб.пособие. Под ред. В.И.Кириллова	М., «Высшая школа», 1990.
37		Формальная логика Под ред. И.Я. Чупахина, И.Н.Бродского.	Л., 1977.
38	Хоменко І.В.	Еристика: мистецтво полеміки: Навч. посібник	К.,2001
39	Хоменко І.В.	Логіка. Практикум. Навч. посібник.	К., 2002.
40	Хоменко І.В.	Логіка. Підручник для вищих навчальних закладів.	К.,2004
41	Челпанов Г.И.	Учебник логики.	М., 1994.
42	Яшин Б.Л.	Задачи и упражнения.	М., 1996.

